

บทบาทของเทศบาลนครอุบลราชธานีในการอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณีและภูมิปัญญา

ท้องถิ่น: กรณีวิจัยการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี

UBON RATCHATANI MUNICIPALITY ROLES OF CULTURAL
CONSERVATION, TRADITION AND LOCAL WISDOM : A CASE
RESEARCH OF CANDLE FESTIVAL MANAGEMENT

นางสาวธัญญพัทธ์ ศรีบุญสถิตพงษ์

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

รายงานการศึกษาอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น

พ.ศ. 2551

บทบาทของเทศบาลนครอุบลราชธานีในการอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณีและภูมิปัญญา
ท้องถิ่น: กรณีวิจัยการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี

รายงานการศึกษาอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา
รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น
วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น

พ.ศ. 2551

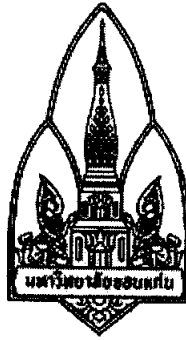
**UBON RATCHATANI MUNICIPALITY ROLES OF CULTURAL
CONSERVATION, TRADITION AND LOCAL WISDOM : A CASE
RESEARCH OF CANDLE FESTIVAL MANAGEMENT**

MISS THANYAPAT SRIBOONSATHITPONG

**AN INDEPENDENT STUDY REPORT SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT
OF THE REQUIREMENTS FOR THE DEGREE OF MASTER
OF PUBLIC ADMINISTRATION IN LOCAL GOVERNMENT
COLLEGE OF LOCAL ADMINISTRATION KHON KAEN UNIVERSITY**

2008

ใบรับรองรายงานการศึกษาอิสระ

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

หลักสูตร

รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น

ชื่อการศึกษาอิสระ : บทบาทของเทศบาลนครอุบลราชธานีในการอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น: กรณีวิจัยการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี

ชื่อผู้ทำการศึกษาอิสระ : นางสาวธัญญพัทธ์ ศรีบุญสถิตพงษ์

คณะกรรมการสอบการศึกษาอิสระ

รองศาสตราจารย์ ดร.ชญญา อภิบาลกุล ประธานกรรมการ
ดร.ประยุทธ์ ชูสอน กรรมการ

อาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาอิสระ :

(ดร.ประยุทธ์ ชูสอน)

อาจารย์ที่ปรึกษา

(รองศาสตราจารย์ ดร.พิรสิทธิ์ คำนวนคิดไป)

คณบดีวิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น

ลิขสิทธิ์ของวิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น

พ.ศ.2551

กิตติกรรมประกาศ

การอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นอีกบทบาทหนึ่งของเทศบาลนครอุบลราชธานี ซึ่งการศึกษาครั้งนี้ เป็นกรณีวิจัยการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา เพื่อต้องการสารสนเทศสำหรับวางแผนส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพการจัดงานของเทศบาลนครอุบลราชธานี รวมถึงบูรณาการการพัฒนาการจัดงานบนฐานของทุนทางวัฒนธรรม

การศึกษาอิสระนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี ด้วยการให้คำปรึกษา คำแนะนำ ความเมตตากรุณา และเวลาอันมีค่าของ ดร.ประยุทธ์ ชูสอน ในการพิจารณาเค้าโครงการศึกษา จนการศึกษานี้แล้วเสร็จเครื่องมือในการศึกษาได้รับความอนุเคราะห์จากผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ดังนี้ นายสุมิตร กองกาญจน์ อดีตวัฒนธรรมจังหวัดอุบลราชธานี นายอุทัย พลพวง วัฒนธรรมจังหวัดอุบลราชธานี นางสาวพนารัตน์ สุภาคาร นักวิชาการวัฒนธรรม นิสิตปริญญาเอกปรัชญาคุษณบัณฑิต สาขาวิชาวัฒนธรรมศาสตร์ นายสุชิน พุ่มอัม ปลัดเทศบาลนครอุบลราชธานี นายคุสิต สมศรี รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 4 ที่ให้คำแนะนำและตรวจสอบข้อบกพร่องและความตรงของเนื้อหาเครื่องมือในการศึกษา ผู้ศึกษารู้สึกซาบซึ้งและขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณคณะผู้บริหาร สมาชิกสภาเทศบาล พนักงานเทศบาล ลูกจ้างประจำ พนักงานจ้าง สังกัดเทศบาลนครอุบลราชธานี วัฒนธรรมจังหวัดอุบลราชธานี พนักงานสังกัดวัฒนธรรมจังหวัดอุบลราชธานี ฝ่ายวิชาการ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ฝ่ายศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี และประชาชนในเขตพื้นที่เทศบาลนครอุบลราชธานี ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา ให้ความร่วมมือและอำนวยความสะดวกในการเก็บข้อมูลเป็นอย่างดี

อนึ่ง ต้องขอขอบคุณผู้ได้บังคับบัญชา ที่ให้ความช่วยเหลือด้านการจัดพิมพ์เอกสารการศึกษา และเอกสารที่เกี่ยวข้อง อีกทั้ง กำลังใจจากเพื่อนร่วมรุ่น ในหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น ศูนย์อุบลราชธานี รุ่นที่ 2 ทุกคน และที่ขาดเสียไม่ได้ คือ ครอบครัว ที่ให้ความช่วยเหลือผู้ศึกษาในทุกด้าน และเป็นกำลังใจให้ผู้ศึกษาตลอดมา

ขอขอบคุณ มหาวิทยาลัยขอนแก่นและกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ที่ร่วมมือจัดทำโครงการหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น และขอขอบคุณเทศบาลนครอุบลราชธานีที่สนับสนุนทุนในการศึกษาครั้งนี้

ธัญญพัทธ์ ศรีบุญสถิตพงษ์

ชัยวัฒน์ ศรีบุญสถิตพงษ์. 2551. บทบาทของเทศบาลนครอุบลราชธานีในการอนุรักษ์วัฒนธรรม
ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น: กรณีศึกษาการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัด
อุบลราชธานี. รายงานการศึกษานิเทศศาสตร์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
การปกครองท้องถิ่น วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น
อาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษานิเทศศาสตร์: ดร.ประยุทธ์ ชูสอน

บทคัดย่อ

การศึกษานี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหา และความต้องการตามบทบาทของ
เทศบาลนครอุบลราชธานี ในการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น 5 ด้าน ได้แก่
ด้านสิ่งดึงดูดใจของนักท่องเที่ยว ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านศักยภาพ
ของเทศบาลนครอุบลราชธานี และด้านการมีส่วนร่วมของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง กลุ่มตัวอย่างแบ่งเป็น
3 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้ปฏิบัติงานในเทศบาลนครอุบลราชธานี, กลุ่มคณะกรรมการจัดงาน และกลุ่ม
ประชาชนในเขตเทศบาลนครอุบลราชธานี จำนวน 377 คน เครื่องมือที่เก็บรวบรวมข้อมูลเป็น
แบบสอบถาม และวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ และร้อยละ

ผลการศึกษารูปได้ดังนี้

1. สภาพปัญหาการจัดงานประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ตามบทบาท
ของเทศบาลนครอุบลราชธานีในการอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น
โดยภาพรวมมีปัญหาในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่เป็นปัญหามากกว่า
ด้านอื่น คือ ด้านการมีส่วนร่วมของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ข้อที่มีปัญหามากคือการไม่ให้ความร่วมมือ
ขององค์กรภาครัฐ รองลงมาคือ ด้านศักยภาพของเทศบาลนครอุบลราชธานี เกี่ยวกับความเพียงพอ
ของบุคลากรในการปฏิบัติงานด้านวัฒนธรรม และด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ในเรื่องสุขลักษณะ
และคุณภาพของร้านอาหาร

2. ความต้องการเกี่ยวกับการจัดงานประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี
ส่วนใหญ่เป็นความต้องการด้านศักยภาพของเทศบาลนครอุบลราชธานีมากที่สุด โดยเฉพาะ
ประเด็นที่ต้องการให้มีเจ้าหน้าที่คอยอำนวยความสะดวกและแนะนำเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในงาน
รองลงมาเป็นความต้องการด้านสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยว ที่ต้องการให้จัดขบวนแห่และเน้นการฟ้อน
รำที่สวยงาม และความต้องการด้านการมีส่วนร่วมของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ที่ควรเปิดโอกาสให้
ภาคเอกชน พ่อค้า ส่งขบวนเข้าประกวดด้วยเพื่อความหลากหลาย และการมีส่วนร่วมอย่างทั่วถึง

Thanyapat Sriboonsathitpong. 2551. **Ubon Ratchathani Municipality Roles of Cultural Conservation, Tradition and Local Wisdom: A Case Study of the Management of the Candle Festival**. An Independent Study Report for the Master of Public Administration in Local Administration, Graduate School, Khon Kaen University.

Independent Study Advisor: Dr. Prayut Chusorn

ABSTRACT

This research aimed to study the problems and the required roles of Ubon Ratchathani Municipality in the conservation of culture, tradition and local wisdom in five areas: tourist attractions, facilities, infrastructure, the capacity of Ubon Ratchathani Municipality, and the participation of related parties. The sample consisted of 377 people, divided into three groups, *i.e.* the officers of Ubon Ratchathani Municipality Office, the organizing committee members, and the local people who lived in Ubon Ratchathani Municipality. Questionnaires were used to collect data. The statistical analysis of data was conducted using frequency and percentage.

It was found that:

1) The overall level of problems in the organization of the Candle Festival was moderate. When broken down, the most problematic area was the participation of related parties, and it was found that the public sector was the party that provided the least participation in the events. Subsequently ranked problems were the capability of Ubon Ratchathani Municipality as there were insufficient numbers of staff doing the cultural work, and the facilities in terms of cleanliness and quality of restaurants.

2) The priority requirement in the organization of the Candle Festival was in the area of the capacity of Ubon Ratchathani Municipality, where more staff was required to assist and provide advice to tourists. The second priority was in the area of tourist attractions, that is, there were requests for beautiful parades and Thai dance processions. The next issue was in the participation area. Private sectors should be allowed to submit their parades to the contest to increase diversity and promote participation.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญตาราง	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	
1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
2. ประเด็นสำคัญของการศึกษา	4
3. วัตถุประสงค์ของการศึกษา	4
4. ขอบเขตการศึกษา	4
5. นิยามศัพท์	5
6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	6
บทที่ 2 วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
1. ความรู้เกี่ยวกับเทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี	8
2. เทศบาลนครอุบลราชธานีกับการปฏิบัติงานด้านศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม	22
3. แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวกับการศึกษา	32
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	44
5. กรอบแนวคิดในการศึกษา	48
บทที่ 3 วิธีดำเนินการศึกษา	
1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	50
2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา	51
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล	52
4. การวิเคราะห์ข้อมูล	53
บทที่ 4 ผลการศึกษาและอภิปรายผล	
1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง	54
2. ผลการวิเคราะห์สภาพปัญหาในการจัดงานประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษา จังหวัดอุบลราชธานีตามบทบาทของเทศบาลนครอุบลราชธานีในการอนุรักษ์ วัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น	56

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
3. ผลการวิเคราะห์ความต้องการจัดงานประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษา จังหวัดอุบลราชธานีตามบทบาทของเทศบาลนครอุบลราชธานีในการอนุรักษ์ วัฒนธรรมประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น	64
4. อภิปรายผล	66
บทที่ 5 สรุป และข้อเสนอแนะ	
1. สรุปผลการศึกษา	70
2. ข้อเสนอแนะ	72
เอกสารอ้างอิง	75
ภาคผนวก	77
ภาคผนวก ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ	78
ภาคผนวก ข เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา	82
ภาคผนวก ค ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	89
ประวัติผู้เขียน	107

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 ความแตกต่างระหว่างต้นเทียนประเภทติดพิมพ์และแกะสลัก	21
ตารางที่ 2 ประชากรที่ใช้ในการศึกษา	50
ตารางที่ 3 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา	51
ตารางที่ 4 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง	54
ตารางที่ 5 ร้อยละของสภาพปัญหาโดยรวมของการจัดงานประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ตามบทบาทของเทศบาลนครอุบลราชธานี ในการอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น	56
ตารางที่ 6 จำนวนและร้อยละของสภาพปัญหาการจัดงานประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ตามบทบาทของเทศบาลนครอุบลราชธานี ในการอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยว	58
ตารางที่ 7 จำนวนและร้อยละของสภาพปัญหาการจัดงานประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ตามบทบาทของเทศบาลนครอุบลราชธานี ในการอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก	59
ตารางที่ 8 จำนวนและร้อยละของสภาพปัญหาการจัดงานประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ตามบทบาทของเทศบาลนครอุบลราชธานี ในการอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านโครงสร้างพื้นฐาน	61
ตารางที่ 9 จำนวนและร้อยละของสภาพปัญหาการจัดงานประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ตามบทบาทของเทศบาลนครอุบลราชธานี ในการอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศักยภาพ ของเทศบาลนครอุบลราชธานี	62
ตารางที่ 10 จำนวนและร้อยละของสภาพปัญหาการจัดงานประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ตามบทบาทของเทศบาลนครอุบลราชธานีในการอนุรักษ์ วัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง	63

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 11 จำนวนและร้อยละของความต้องการเกี่ยวกับการจัดงานประเพณี แห่เทียนเข้าพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ตามบทบาทของเทศบาล นครอุบลราชธานีในการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น	64

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การพัฒนาตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 (2550-2554) ที่สำคัญประการหนึ่ง คือ การสร้างความเชื่อมโยงระหว่างเทคโนโลยีกับวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าและบริการ ให้ชุมชนได้รับประโยชน์จากการบริหารจัดการ โดยมีจุดเน้นด้านวัฒนธรรมคือ การนำทุนสังคม วัฒนธรรมที่มีศักยภาพ และความได้เปรียบด้านอัตลักษณ์ มาใช้ประโยชน์อย่างบูรณาการและเกื้อกูลกัน มุ่งพัฒนาเพื่อให้ชุมชนมีความเข้มแข็งรวมพลังกันเป็นเครือข่ายเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจ (สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2549) ซึ่งทิศทางการพัฒนามีความสอดคล้องกับความคิดเห็นของประเวศ วะสี (2537) ที่ว่า ทุนทางวัฒนธรรม เป็นทุนที่มีความสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและพัฒนาประเทศชาติ โดยให้ทรงสนะไว้ว่า วัฒนธรรมเป็นความรู้ที่เป็นศักดิ์ศรีของท้องถิ่น ในการพัฒนา ควรให้เจ้าของวัฒนธรรมมีส่วนร่วม ในการส่งเสริม สนับสนุน และอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นของตน ร่วมกับหน่วยงานที่เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเนื่องจากมีความใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด ทั้งนี้ ความน่าสนใจของวัฒนธรรมที่นำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจ เกิดจากการเดินทางเข้ามาในชุมชนท้องถิ่นหนึ่งๆ ของกลุ่มคนต่างถิ่นเพื่อการท่องเที่ยว ศึกษาวัฒนธรรม นอกเหนือจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวัฒนธรรมแล้ว ก็จะทำให้เกิดการสร้างรายได้ หรือการเติบโตทางเศรษฐกิจให้แก่คนในท้องถิ่นนั้นๆ เนื่องมาจากการขายสินค้าทางวัฒนธรรมของท้องถิ่น ตลอดจนการดำเนินงานทางธุรกิจอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น การจัดทัวร์ท่องเที่ยว ธุรกิจโรงแรม เป็นต้น

ประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี เป็นภาพสะท้อนที่ชัดเจนของการพัฒนาบนพื้นฐานของทุนทางวัฒนธรรม และเป็นโครงการที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศด้านการสร้างชุมชนและสังคมให้เข้มแข็ง มีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มจังหวัดที่มุ่งเน้นให้ชุมชนเข้มแข็ง ประชาชนมีรายได้สูงขึ้น สอดคล้องตามยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดอุบลราชธานี ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีและสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน กลยุทธ์การส่งเสริมศาสนาและวัฒนธรรม ยุทธศาสตร์การส่งเสริมการค้า การลงทุน การท่องเที่ยว อีกทั้ง ยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็ให้ความสำคัญกับการส่งเสริม สนับสนุนงานด้านศาสนาและวัฒนธรรม รวมถึงนโยบายการบริหารงานของนายกเทศมนตรีนครอุบลราชธานี ก็มีความต้องการที่จะสนับสนุนงานวัฒนธรรมประเพณี ให้มีความยิ่งใหญ่ในระดับชาติ และระดับสากล

ประเพณีแห่เทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานี มีความเป็นมาที่ยาวนานราวหนึ่ง ศตวรรษมาแล้ว ซึ่งเรียกได้ว่าเทียนพรรษาและงานแห่เทียนพรรษาเป็นสัญลักษณ์ (Symbol) ที่ผูกพันกับชีวิตวัฒนธรรม (Bio-Cultural) ของชาวอุบลราชธานี บนฐานคติความเชื่อ ที่มาจากหลัก แนวคิดของพระพุทธศาสนา โดยวัฒนธรรมทำหน้าที่เป็นเครื่องหมาย หรือสัญลักษณ์ ที่แสดงให้เห็นถึงวิถีชีวิตของคนอีสาน และสัญลักษณ์ที่ส่งผลต่อคุณค่าทางจิตใจ เพราะเทียน ไม่เพียงแต่ให้ แสงสว่าง แต่ยังเป็นสัญลักษณ์ของความสว่างไสว ความเจริญรุ่งเรือง นอกจากนี้ วัฒนธรรมยังมี หน้าที่ในการตอบสนองความต้องการด้านต่างๆ ซึ่งประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษาในบทบาทของ วัฒนธรรม ก็เป็นสิ่งๆ หนึ่ง ที่กลุ่มคนในสังคมคิดขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการทั้งด้านจิตใจ และเป็นสัญลักษณ์แทนความเชื่อในทางพระพุทธศาสนา และยังมีหน้าที่ในการสร้างความสามัคคี กันของคนในชุมชน เสริมสร้างความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน และความร่วมมือระหว่างสมาชิกใน ชุมชนที่ได้มาจัดงานหรือร่วมงานอีกด้วย

เหตุที่ประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี มีความเลิศล้ำ เลอค่า มายาวนานเหนือ จังหวัดอื่นใดนั้น เนื่องด้วยอุบลราชธานี เป็นเมืองแห่งพุทธศาสนาที่มีวัดมากที่สุดในประเทศไทย มีพระสงฆ์ชั้นสมเด็จถึง 4 องค์ และมีพระอริยสงฆ์ที่มีชื่อเสียงทั้งในสายคันถธุระ และสายวิปัสสนา กรรมฐาน ชาวอุบลราชธานี เป็นผู้มีความเป็นกุศล ฝักรธรรม และมีความเชื่อว่าการถวายเทียนพรรษา เป็นผลให้บังเกิดความเจริญผลดี มีปัญญาเฉียบแหลม กอปรกับอุบลราชธานี ตั้งเมืองที่ ดงอู่ผึ้ง ซึ่ง มีแหล่งทรัพยากรสำคัญในการทำเทียนพรรษา คือ มีรวงผึ้งที่อุดมสมบูรณ์ สำนักพระราชวังได้นำ ขี้ผึ้งจากจังหวัดอุบลราชธานีไปทำเทียนพระราชทาน นอกจากนี้ ชาวอุบลราชธานีได้ให้ความใส่ใจ และพิถีพิถันในการถวายสิ่งใด ๆ แด่พระรัตนตรัย ที่จะต้องสวย งดงามเป็นพิเศษ เพราะถือว่าเป็น การขัดเกลาจิตใจให้สะอาดบริสุทธิ์ผ่องใส ดังพญาสุภชาติโบราณที่ว่า “แนวได้ถวาย (ถวาย) เจ้าหัว ต้องให้งาม เสาติได้งามนำเผ่น” หมายความว่า สิ่งใดที่ถวายให้พระสงฆ์ ต้องเป็นสิ่งที่งาม ที่สุด จะได้งามทั้งกายและใจ และประการสำคัญ คือ อุบลราชธานี มีช่างฝีมือด้านศิลปะมากมาย ทำ ให้สามารถสร้างสรรค์ผลงานออกมาได้อย่างวิจิตรบรรจง

รูปแบบการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี มีความยิ่งใหญ่มากขึ้น เรื่อยๆ กิจกรรมหลักในงาน คือ การประกวดขบวนแห่ การประกวดนางฟ้าประจำต้นเทียน และ การประกวดต้นเทียน มีการกำหนดเกณฑ์และวิธีการให้คะแนนในการประกวดที่รัดกุมและ เหมาะสม กำหนดระยะเวลาในการจัดงาน 3 วัน วันแรกเป็นวันขึ้น 14-15 ค่ำ และแรม 1 ค่ำเดือน เป็ดงาน วันที่สองรวมต้นเทียน ประกวดต้นเทียน และประกวดนางฟ้าประจำต้นเทียนในช่วงเวลา กลางคืน และวันที่ 3 เป็นพิธีแห่เทียนพรรษา และประกวดขบวนแห่ ในการจัดงานที่ผ่านมาแต่ละ ครั้ง จังหวัดอุบลราชธานีได้พิจารณารูปแบบการจัดงานให้มีความสอดคล้องกับงานพิธีสำคัญของ

จังหวัด และ ของชาติ เพื่อให้เหมาะสม และเป็นการแสดงออกซึ่งความจงรักภักดีต่อสถาบัน พระมหากษัตริย์

จากการศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับประเพณีแห่เทียนพรรษา และการส่งเสริมทุนทางวัฒนธรรม เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจพบว่า ต้นทุนทางวัฒนธรรมในงานแห่เทียนพรรษาเป็นต้นทุนที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติ เศรษฐกิจ สังคม ขนบธรรมเนียมประเพณี พิธีกรรม และความเชื่อ ซึ่งในงานวิจัยของ บุญสถิตย์ อเนกสุข (2544) ให้มุมมองถึงผลผลิตของการจัดงานว่า มีการนำเทคโนโลยีมาแทน วัตถุดิบในธรรมชาติ เกิดส่วนต่างๆ ของรายรับ รายจ่ายเป็นจำนวนมาก เกิดธุรกิจรูปแบบใหม่ เกิดสัญลักษณ์ใหม่ของจังหวัดอุบลราชธานี เกิดแนวคิดเรื่องการลงทุนกลายเป็นพื้นฐานสำคัญในงานแห่เทียนพรรษา ความเชื่อเกี่ยวกับการทำบุญเปลี่ยนแปลงไป เกิดความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์ในการจัดงาน รัฐโดยกลุ่มราชการ มีบทบาทสูงสุดในการลงทุนทางวัฒนธรรมแห่เทียนพรรษา พร้อมกับความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์กับกลุ่มเอกชน และยังพบว่าประชาชนยังไม่มีบทบาทในการจัดงานมากนัก ในปี 2549 มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ได้ประเมินผลการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา “๖๐ ปี พระบารมีแผ่ไพศาล งานตระการเทียนพรรษา เทิดราชัน” พบว่า การจัดงานยังต้องมีการปรับปรุงด้านความสะอาด สถานที่จอดรถ การแบ่งพื้นที่จัดงาน การจราจร ห้องน้ำ เพิ่มระยะเวลาการจัดงานการรักษาความปลอดภัย เพิ่มจำนวนจุดบริการน้ำดื่ม จำนวนถังขยะ เจ้าหน้าที่อำนวยความสะดวก สถานที่นั่งชม แสงสว่างตอนกลางคืน จุดบริการนักท่องเที่ยว การแสดง การละเล่นพื้นบ้าน และราคาบัตรที่นั่งชมขบวนต้นเทียน นอกจากนี้ ยังมีงานวิจัยที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจโดยใช้วัฒนธรรมเป็นฐาน เช่น งานวิจัยของจิราวรรณ กาวิละ (2544) และประกอบศิริ ภักดีพินิจ (2545) ซึ่งให้เห็นว่าความน่าสนใจทางวัฒนธรรมสำหรับนักท่องเที่ยวคือ เอกลักษณ์ของหมู่บ้าน ส่วนสภาพปัญหาที่เป็นอุปสรรคของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมคือการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ขาดข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว ไม่มีสถานที่จอดรถ คนในท้องถิ่นไม่สามารถสื่อสารภาษาต่างประเทศ ไม่มีที่นั่งพักผ่อนและห้องน้ำสาธารณะสำหรับนักท่องเที่ยว ปัญหาด้านสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว ผลการศึกษาของรัฐศึกษา หิรัญหาด (2544) และวิวัฒน์ชัย บุญญานุพงศ์ (2544) ก็ชี้ให้เห็นว่า ความสำคัญทางประวัติศาสตร์ การผสมผสานกันของชนหลายกลุ่มชาติพันธุ์ จนเป็นวัฒนธรรมเฉพาะของชุมชน การสืบทอดดำรงรักษาเอกลักษณ์ของท้องถิ่นไว้เป็นอย่างดี เป็นสิ่งที่มีความสำคัญ ปัญหา อุปสรรคที่ต้องพัฒนา ได้แก่ พื้นที่รองรับนักท่องเที่ยว และศูนย์บริการข้อมูลนักท่องเที่ยว

จากความสำคัญ ความเป็นมาที่ยาวนาน ความยิ่งใหญ่ของประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี ตลอดจนงานวิจัยที่มีการศึกษาเกี่ยวกับประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี ผู้ศึกษาซึ่งปฏิบัติหน้าที่รับผิดชอบโดยตรง จึงคิดว่าการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา

คงเป็นภารกิจที่มีความท้าทายของเทศบาลนครอุบลราชธานี ในฐานะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีหน้าที่ในการบำรุงรักษาจารีตประเพณีวัฒนธรรมและภูมิปัญญา ที่ต้องหาแนวทางที่เหมาะสมของการจัดงาน ให้มีความสอดคล้องตามแนวนโยบาย ให้มีความเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์การพัฒนาในด้านต่างๆ ทั้งในระดับชาติ ระดับกลุ่มจังหวัด ระดับจังหวัด และระดับองค์กร นอกจากนี้ ยังคงต้องหาแนวทางการจัดงานที่เหมาะสมกับสภาพปัญหาของท้องถิ่น และความต้องการของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย เพื่อให้งานประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี สามารถสร้างความภาคภูมิใจให้ประชาชนส่วนใหญ่ที่เป็นเจ้าของวัฒนธรรม ให้เด็ก เยาวชน รุ่นหลัง ได้รับรู้ถึงความสำคัญ ความเป็นมา อันยาวนาน ความสำคัญของประเพณีที่ผูกพันกับวิถีชีวิต และเชื่อมโยงยุทธศาสตร์การพัฒนาอย่างสอดคล้อง และสมดุล โดยใช้ทุนทางวัฒนธรรมเป็นฐาน

2. ประเด็นสำคัญของการศึกษา

การศึกษาบทบาทของเทศบาลนครอุบลราชธานีในการอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น : กรณีศึกษาการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา มีประเด็นที่สำคัญของการศึกษา ดังนี้

1. การอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับประเพณีแห่เทียนพรรษตามบทบาทของเทศบาลนครอุบลราชธานีมีปัญหาในเรื่องใด บ้างและระดับใด
2. ความต้องการจัดงานประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษา ตามบทบาทของเทศบาลนครอุบลราชธานี ตามความคิดเห็นของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องคืออะไร

3. วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาปัญหาในการดำเนินงานตามบทบาทของเทศบาลนครอุบลราชธานี ในการอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับประเพณีแห่เทียนพรรษา
2. เพื่อศึกษาความต้องการในการดำเนินงานตามบทบาทของเทศบาลนครอุบลราชธานี ต่อการจัดงานประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี

4. ขอบเขตการศึกษา

1. ด้านเนื้อหา การศึกษาบทบาทของเทศบาลนครอุบลราชธานีในการอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น : กรณีศึกษาการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา แบ่งเนื้อหาการศึกษาเป็น 5 ด้านดังนี้

- 1.1 ด้านสิ่งดึงดูดใจของนักท่องเที่ยว
- 1.2 ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก
- 1.3 ด้านโครงสร้างพื้นฐาน
- 1.4 ด้านศักยภาพของเทศบาลนครอุบลราชธานี
- 1.5 ด้านการมีส่วนร่วมของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

2. ด้านกลุ่มเป้าหมาย ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่นของเทศบาลนครอุบลราชธานี ประกอบด้วย

- 2.1 กลุ่มผู้ปฏิบัติงานในเทศบาลนครอุบลราชธานี จำนวน 867 คน
- 2.2 กลุ่มหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน สถานศึกษา ที่เป็นคณะกรรมการจัดงาน ประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษา จำนวน 200 คน
- 2.3 กลุ่มประชาชนในเขตเทศบาลนครอุบลราชธานี จำนวน 86,527 คน จากจำนวนครัวเรือน 17,960 ครัวเรือน

5. นิยามศัพท์

บทบาทของเทศบาลนครอุบลราชธานีในการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง การกระทำหรือพฤติกรรมที่แสดงออกตามหน้าที่หรือตามความคิด ความคาดหวังของบุคคลที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่นในเรื่องประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษา ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่

1. ด้านสิ่งดึงดูดใจของนักท่องเที่ยว หมายถึง การสร้างและกระตุ้นให้มีความน่าสนใจของรูปแบบ กิจกรรมการท่องเที่ยว
2. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก หมายถึง การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกด้านต่างๆ เช่น การให้บริการข้อมูล ที่พัก ร้านอาหาร การประชาสัมพันธ์ ร้านจำหน่ายของที่ระลึก การบริการน้ำมัน การบริการห้องน้ำ
3. ด้านโครงสร้างพื้นฐาน หมายถึง การบริหารจัดการโครงสร้างพื้นฐานในสถานที่ท่องเที่ยว เช่น การคมนาคมขนส่ง ถนน การจัดการขยะ โทรศัพท์ ไฟฟ้า ประปา
4. ด้านศักยภาพของเทศบาลนครอุบลราชธานี หมายถึง การแสดงและบ่งชี้ถึงศักยภาพของเทศบาลนคร ด้านบุคลากร งบประมาณ กระบวนการดำเนินงาน
5. ด้านการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง หมายถึง การจัดให้มีส่วนร่วมหรือร่วมมือจากทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อจัดงาน หรือกิจกรรม

เทศบาลนครอุบลราชธานี หมายถึง หน่วยงานส่วนท้องถิ่นที่มีฐานะเป็นนิติบุคคล โดยมีพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งเป็นเทศบาลนครอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี เมื่อปี 2542

ผู้ปฏิบัติงานในเทศบาลนครอุบลราชธานี หมายถึง พนักงานเทศบาล ลูกจ้างประจำ พนักงานจ้างตามภารกิจ และพนักงานจ้างทั่วไปที่ปฏิบัติงานในเทศบาลนครอุบลราชธานี

คณะกรรมการจัดงานประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษา หมายถึง คณะกรรมการที่ได้รับการแต่งตั้งให้ปฏิบัติหน้าที่ในการจัดงานประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี ประจำปี 2550

ประชาชน หมายถึง ประชาชนที่พักอาศัย มีครัวเรือนในเขตพื้นที่เทศบาลนครอุบลราชธานี ในปีปัจจุบัน

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ประชาชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้ทราบถึงบทบาทของเทศบาลนครอุบลราชธานี ในการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวกับประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษา เพื่อนำไปปรับปรุงบทบาทตามภารกิจให้เกิดประโยชน์สูงสุด
2. คณะผู้บริหารและคณะกรรมการจัดงาน ได้ทราบถึงปัญหาและความต้องการ ในการจัดงานประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี เพื่อปรับปรุงและพัฒนารูปแบบการจัดงาน ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล
3. เทศบาลนครอุบลราชธานี ได้ ข้อมูลสารสนเทศเพื่อเสนอแนวทางที่เหมาะสมในการจัดงาน การวางแผนส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพตลอดทั้ง แนวทางการบูรณาการการพัฒนาโดยใช้ วัฒนธรรมเป็นฐาน

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

บทที่ 2

วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาบทบาทของเทศบาลนครอุบลราชธานีในการอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณี และ ภูมิปัญญาท้องถิ่น : กรณีศึกษาการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา ผู้ศึกษามีการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามลำดับ ดังนี้

1. ความรู้เกี่ยวกับเทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี
 - 1.1 ประวัติความเป็นมาของเทียนพรรษาเมืองอุบลราชธานี
 - 1.2 ความรู้เกี่ยวกับเทียน
 - 1.3 วิวัฒนาการเทียนพรรษา
 - 1.4 ประเภทต้นเทียน
2. เทศบาลนครอุบลราชธานีกับการปฏิบัติงานด้านศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม
 - 2.1 ความเป็นมาของเทศบาลนครอุบลราชธานี
 - 2.2 โครงสร้างการบริหารงานและอัตรากำลัง
 - 2.3 อำนาจหน้าที่ของเทศบาลนครอุบลราชธานี
 - 2.4 ประชากรและชุมชน
 - 2.5 ประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษาความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนา
 - 2.6 รูปแบบการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษาอุบลราชธานี
3. แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวกับการศึกษา
 - 3.1 แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น
 - 3.1.1 แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรม
 1. ความหมายของวัฒนธรรม
 2. ความสำคัญของวัฒนธรรม
 3. ประเภทของวัฒนธรรม
 4. วัฒนธรรมกับการพัฒนาเศรษฐกิจ
 - 3.1.2 ภูมิปัญญาท้องถิ่น
 1. ความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่น
 2. ปัจจัยที่มีผลต่อการเกิดภูมิปัญญาท้องถิ่น
 3. ลักษณะของภูมิปัญญาท้องถิ่น
 4. ความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น

3.1.3 แนวคิดเกี่ยวกับบทบาท

1. ความหมายของบทบาท
2. ทฤษฎีบทบาท

3.1.3 ทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่

3.1.4 ทฤษฎีสัญลักษณ์สัมพันธ์

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
5. กรอบแนวคิดในการศึกษา

1. ความรู้เกี่ยวกับเทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี

1.1 ประวัติความเป็นมาของเทียนพรรษาเมืองอุบลราชธานี

จังหวัดอุบลราชธานี (2550) ได้สรุปความเป็นมาของเทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี จากการรวบรวมเอกสาร และการสัมภาษณ์ผู้รู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านเทียนพรรษา มีสาระสำคัญสรุปได้ว่า เทียนพรรษาเมืองอุบลราชธานีจากเอกสารที่ปรากฏ นับตั้งแต่เริ่มจัดงานแห่เทียนพรรษา กระทั่งเป็นที่รู้จักทั้งในระดับประเทศและขยายสู่ระดับนานาชาติพบว่า มีอายุราวหนึ่งศตวรรษมาแล้ว ซึ่งเรียกได้ว่าเทียนพรรษาและงานแห่เทียนพรรษาเป็นสัญลักษณ์หรือสัญลักษณ์ (Symbol) ที่ผูกพันกับชีวิตวัฒนธรรม (Bio-Cultural) ของชาวอุบลราชธานี ควบคู่ไปกับบัวสายหรือบัวอุบล (Water Lily) โดยมีคติความเชื่อ และความเป็นมา ดังนี้

1. ประเพณีเข้าพรรษากับความเชื่อในพุทธศาสนา

วันเข้าพรรษาตามที่ปรากฏในพระไตรปิฎก คำว่าเข้าพรรษา แปลว่า “พักฝน” หมายถึง การที่พระสงฆ์จะต้องอยู่ประจำวัดใดวัดหนึ่งในระหว่างฤดูฝน เนื่องจากในสมัยพุทธกาล พระสงฆ์มีหน้าที่จาริกไปยังสถานที่ต่างๆ เพื่อเผยแผ่พระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า แต่ในช่วงฤดูฝนการจาริกไปยังสถานที่ต่างๆ จำเป็นต้องผ่านไร่นาที่ชาวบ้านปลูกกล้าเอาไว้ทำให้พระสงฆ์ต้องเหยียบกล้าของชาวบ้านเสียหาย และชาวบ้านได้กล่าวโทษพระสงฆ์ ดังนั้นพระพุทธเจ้าจึงทรงบัญญัติข้อห้ามมิให้พระสงฆ์ต้องจาริกในช่วงฤดูฝน อย่างไรก็ตาม แม้ว่าพระพุทธเจ้าจะทรงกำหนดให้พระสงฆ์ต้องอยู่จำพรรษาในช่วงฤดูฝนแล้ว ทว่ามิได้ทรงกำหนดระยะเวลาที่พระสงฆ์ จะจำพรรษาคด้วย จึงทำให้พระสงฆ์บางรูป ลักลอบออกไปตามสถานที่ต่างๆ และเดินเหยียบไร่นา ของชาวบ้านเช่นเดิม ซึ่งพระพุทธเจ้าต้องทรงบัญญัติพระวินัยอีกครั้งว่า เมื่อพระสงฆ์อยู่จำพรรษาแล้วจะต้องอยู่ตลอด 3 เดือน ไม่ว่าจะเข้าพรรษาดัน หรือเข้าพรรษาหลังก็ตาม ถ้าพระสงฆ์รูปใดจำพรรษาไม่ครบตามเวลาดังกล่าวหรือหลีกเลี่ยงไม่ยอมจำพรรษาหรือไม่ยอมจำพรรษาในวันเข้าพรรษาจนต้องผิดวินัยบาปติดทุกกฎ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า พระสงฆ์เริ่มมีการจำพรรษา

มาตั้งแต่สมัยพระพุทธเจ้ายังดำรงพระชนม์อยู่ หรือประมาณ 2,500 ปีล่วงมาแล้ว การที่พระสงฆ์อยู่จำพรรษา ณ ที่แห่งใดแห่งหนึ่งเป็นเวลานานๆ ในช่วงฤดูฝน ซึ่งจิรวเปียนน้ำฝนทำให้ชาวบ้านดำริการถวายผ้าจำนำพรรษาหรือ ผ้าอาบน้ำฝนขึ้น เพื่อให้พระสงฆ์ได้ผลัดเปลี่ยนและถวายถึงของอื่นๆ ที่จำเป็นแก่พระสงฆ์ ช่วงเข้าพรรษา อาทิ เทียนพรรษาเป็นต้น นอกจากนี้ การที่พระสงฆ์อยู่จำพรรษาเป็นเวลานานทำให้มีเวลาสอนหนังสือและสอนธรรมแก่ชาวบ้าน ที่นิยมให้บุตรหลานของตนบรรพชาเป็นสามเณรและอุปสมบทเป็นพระสงฆ์เพื่อเรียนหนังสือและพระธรรมวินัย ส่วนการถวายผ้าอาบน้ำฝน ตลอดจนสิ่งของที่จำเป็น รวมถึงการบวชเรียนในช่วงเข้าพรรษาจนถึงเป็นประเพณีปฏิบัติเป็นต้นมากระทั่งปัจจุบัน

2. ประเพณีเข้าพรรษาที่ปรากฏในเอกสารราชสำนักสยามตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 18 ประเพณีเข้าพรรษาในประเทศไทย เกิดขึ้นเมื่อใดไม่มีหลักฐานปรากฏชัดเจน แต่ในสมัยสุโขทัยในหลักศิลาจารึกหลักที่ 1 ด้านที่ 2 บรรทัด 9-13 ได้ระบุถึงการถือศีลในวันเข้าพรรษาของชาวสุโขทัยไว้ว่า “...พ่อขุนรามคำแหงเจ้าเมืองสุโขทัยนี้ ทั้งชาวแม่ชาวเจ้าท่วยปั้วท่วยนาง ลูกเจ้าลูกขุนทั้งสิ้นทั้งหลายทั้งผู้ชายผู้หญิงผู้ช่วยมีศรัทธาในพระพุทธศาสนา ทรงศีลเมื่อพรรษาทุกคน...” ซึ่งข้อความในจารึกหลักที่ 1 แสดงให้เห็นว่า เมื่อถึงช่วงเข้าพรรษาชาวสุโขทัยไม่ว่าจะเป็นเจ้าขุน มูลนายตลอดจนประชาชนชายหญิงจะถือศีลทุกคน ซึ่งแม้ว่าข้อความในศิลาจารึกหลักที่ 1 จะไม่ได้ระบุรายละเอียดว่า การถือศีลของชาวสุโขทัยมีลักษณะอย่างไร แต่นับเป็นส่วนสำคัญที่ชี้ให้เห็นว่าในช่วงพุทธศตวรรษที่ 18 หรือก่อนหน้านั้น ประเพณีเข้าพรรษาเป็นที่รู้จักของคนไทยแล้ว

เมื่อถึงสมัยกรุงศรีอยุธยา หลักฐานร่วมสมัยพุทธศตวรรษที่ 19-22 ได้แก่โคลงฉันท์วาทสมาส ซึ่งในโคลงฉันท์วาทสมาส และกาพย์ห่อโคลงนิราศธาร โศก ได้บรรยายถึงภาพธรรมเนียมปฏิบัติในประเพณีเข้าพรรษาของชาวบ้านกรุงศรีอยุธยาในยุคนั้นว่า เมื่อถึงเทศกาลเข้าพรรษา ชาวบ้านจะนำดอกไม้ธูปเทียนไปสักการะพระรัตนตรัยตลอดจนนิยมไปฟังพระธรรมเทศนาที่วัด พร้อมทั้งถวายเครื่องไทยทานแด่พระสงฆ์ ซึ่งได้แก่ หมากและไม้สีฟันอันส่งผลถึงค่านิยมในการทำบุญด้วย ไม้สีฟันมาจนถึงพุทธศตวรรษที่ 24 อีกด้วย นอกจากนี้ ประเพณีเข้าพรรษาในสมัยอยุธยา จะเป็นประเพณีสำหรับในราชสำนักแล้ว ยังจัดเป็นประเพณีที่พระมหากษัตริย์ต้องทรงประพฤติในแต่ละปี โดยเป็นรู้จักกันดีในนาม “พระราชพิธีอาษาฒมาส (พระราชพิธีเดือน 8)” ในบันทึกคำให้การ ชาวกรุงเก่า ซึ่งเป็นคำให้การของเชลยชาวกรุงศรีอยุธยา ซึ่งถูกพม่าจับตัวภายหลังการ เสียกรุงศรีอยุธยาครั้งที่ 2 เมื่อ พ.ศ. 2310 ได้ระบุถึงพระราชกรณียกิจของพระเจ้าแผ่นดินในพระราชพิธี 12 ราศี ตามพระตำราว่า เมื่อถึงพระราชพิธีอาษาฒ พระเจ้ากรุงศรีอยุธยา ทรงบำเพ็ญพระราชกุศล บวชนาคเป็นภิกษุบ้าง สามเณรบ้าง รวมจำนวนเท่าพระชนมายุ

นอกจากนี้ ยังมีการสมโภช พระพุทธสุรินทร์ (พระพุทธสิหิงค์) จำนวน 3 วัน 3 คืน และทรงหล่อ เทียนพรรษาจบพระหัตถ์แล้ว ในวันขึ้น 15 ค่ำ ส่งไปถวายเป็นพุทธบูชาตามพระอารามทั้งในกรุง และหัวเมืองต่าง ๆ จากบันทึกคำให้การชาวกรุงเก่า และพระราชพงศาวดารฉบับพันจันทนุมาศ (เจิม) ซึ่งเขียนขึ้นภายหลังการ เสียกรุงศรีอยุธยาครั้งที่ 2 ได้ให้ภาพพระราชกรณียกิจของ พระมหากษัตริย์ในสมัยอยุธยาในช่วง พุทธศตวรรษที่ 22-23 ชัดเจนขึ้น ที่สำคัญที่สุด คือ การที่ พระมหากษัตริย์ทรงบวชนาคเป็นพระ การบูชาพระพุทธสิหิงค์ ตลอดจนพระราชกรณียกิจที่ เกี่ยวข้องกับเทียนพรรษา อาทิ ทรงหล่อเทียน และทรงถวายเทียนพรรษายังพระอารามต่าง ๆ เช่น วัดพระศรีสรรเพชญ์ เป็นต้นจะเห็นได้ว่า เทียนพรรษาเริ่มปรากฏเป็นหนึ่งในเครื่องไทยทานในพระ ราชพิธีอาษาฒมาสจากหลักฐานชั้นต้นทั้ง 2 ฉบับ นี้เอง ส่วนพิธีราชภัฏในสมัยอยุธยา เอกสารที่ ชี้ให้เห็นว่า ยังคงมี “ตลาดบ้านหม้อ” ในเขตกำแพงพระนครที่ขายพานพุ่มจี๊ฉิ่ง เพื่อถวายพระในวัน เข้าพรรษา อยู่ในคำให้การขุนหลวงวัดประดู่ทรงธรรมว่าด้วยการค้าขายรอบกรุง

อย่างไรก็ดี ยังไม่พบเอกสารหลักฐานที่กล่าวถึงการปฏิบัติประเพณี เข้าพรรษาในสมัยอยุธยาอีก แต่อาจสันนิษฐานได้ว่าไม่น่าจะแตกต่างจากพระราชพิธี อาทิ การบวช นาคเท่าอายุ การบูชาพระพุทธรูปสำคัญ ตลอดจนการหล่อเทียนและการถวายเทียนพรรษา

ในช่วงพุทธศตวรรษที่ 23 หรือช่วงต้นรัตน โกสินทร์ หลักฐานทาง ประวัติศาสตร์ที่กล่าวถึงประเพณีเข้าพรรษา ที่เป็นพระราชกรณียกิจของพระมหากษัตริย์ มีระบุใน คำรับ ท้าวศรีจุฬาลักษณ์ ซึ่งแม้จะมีความเชื่อว่าเป็นเรื่องราวที่เกิดขึ้นในสมัยสุโขทัย แต่จากข้อ พิสูจน์ทางสำนวนโวหาร พบว่า คำรับท้าวศรีจุฬาลักษณ์ แต่งขึ้นในช่วงรัชกาลที่ 2 และรัชกาลที่ 3 โดยมีข้อความที่กล่าวถึงพระราชพิธีอาษาฒมาส ว่า “ครั้นถึงเดือน 8 ถึงนักขัตฤกษ์บูชาใหญ่การพระ ราชพิธี อาษาฒมาสพระวรมุตรพุทธชินโรตในพระศาสนา จะจำพระวรมหาเป็นมหาสันนิบาตทุก พระอาราม ฝ่ายพราหมณาจารย์ก็จะเข้าพรตสมาทานศีลบริ โภคกระยาบวชบูชาคุณฐ์พิธีถึงเดือน...” ข้อความดังกล่าว ทำให้ทราบถึงสังฆกิจของพระสงฆ์ช่วงต้นกรุงรัตน โกสินทร์ที่จะต้องปฏิบัติ ในช่วง วันเข้าพรรษา คือ การจำพรรษาในอารามต่าง ๆ ที่น่าสนใจก็คือ เริ่มมีการระบุเป็นครั้งแรก เกี่ยวกับพิธีที่ฝ่ายพราหมณ์ปฏิบัติในช่วงเข้าพรรษาเช่นเดียวกันว่าจะต้องสมาทานศีลครั้งเดือน

ในหนังสือพระราชพิธีสิบสองเดือนยังได้กล่าวถึงพิธีสำคัญในวันเข้าพรรษา อีกประการหนึ่งคือ “การสวดโอ้เอ้วิหารราย” เรื่องมหาชาติคำหลวงที่ทรงจัดขึ้นในพระอุโบสถ และตามศาลารายในวัดพระศรีรัตนศาสดาราม ที่เริ่มมีมาตั้งแต่รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้า เจ้าอยู่หัว ตลอดจนพระราชพิธีเปลื้องเครื่องพระพุทธรูปมหาสมณิรัตนปฏิมากร สิ่งที่น่าสังเกตประการ หนึ่ง คือ พิธีทางศาสนาพราหมณ์ที่ปฏิบัติตั้งแต่ต้นกรุงรัตน โกสินทร์ที่กล่าวไว้ในคำรับ ท้าวศรีจุฬาลักษณ์ได้หายไป คงแต่พิธีทางศาสนาพุทธเท่านั้น ซึ่งอาจเป็นไปได้ว่าเมื่อถึงรัชสมัย

พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งทรงเคร่งครัดในพระพุทธศาสนา ได้โปรดฯ ให้พระราชพิธีอาษาฒมาสเป็นพิธีทางพุทธศาสนาแต่อย่างเดียว นอกจากนี้ เนื่องจากหนังสือพระราชพิธีสิบสองเดือน เป็นการกล่าวถึงพระราชประเพณีที่พระมหากษัตริย์กรุงรัตนโกสินทร์ทางปฏิบัติ จึงมิได้ให้ภาพของการปฏิบัติประเพณีเข้าพรรษาของชาวบ้านในฐานะประเพณีราษฎร์แต่อย่างใด

ภาพของงานประเพณีเข้าพรรษาในฐานะประเพณีราษฎร์ที่เด่นชัด ถูกบันทึกอยู่ในหนังสือประเพณีไทยเกี่ยวกับเทศกาลของเสถียร โกเศศ ซึ่งกล่าวถึงประเพณีเข้าพรรษาของชาวบ้านอำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อกลางเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2486 ถึงวันเข้าพรรษา ชาวบ้านชายหญิงวัยกลางคน จะเดินถือเทียนและเครื่องไทยธรรมเป็นขบวน เพื่อไปวัดและไม่มี เครื่องดนตรีประโคมดังขบวนแห่เทียนพรรษาของภาคอื่น ๆ นอกจากนี้ ยังมีการเทศนา “...หนังสือกลอนเป็นทำนองเสียงชาวปักษ์ใต้...” และการสวดโ้เอื้อวิหารายตามกำแพงระเบียงพระธาตุ หรือที่ชาวนครศรีธรรมราชเรียกว่า “เวียง” ในส่วนของชาวบ้านภาคกลาง เสถียรโกเศศได้กล่าวถึงธรรมเนียมการปฏิบัติในวันเข้าพรรษาไว้ว่า เมื่อถึงวันเข้าพรรษา ชาวบ้านจะนำรูปเทียน พุ่มต้นไม้ม และเครื่องใช้ประจำวัน อาทิ ไม้ชูลิ้น และ ไม้สีฟัน ซึ่งเป็นที่น่าสังเกตว่า การถวาย ไม้สีฟันตั้งแต่ ช่วงปลายศตวรรษที่ 22 ยังคงอยู่ ส่วนของถวายอย่างอื่น ได้แก่ ขบฉันทบางอย่าง เช่น น้ำตาลหล่อเป็นรูปสิงโต ลิ่นจีระป้อม นมกระป้อม เป็นต้น ขณะที่ชาวบ้านสูงอายุซึ่งไม่สามารถทำไร่นาได้แล้ว จะถือโอกาสสมาทานศีลกินบวช ตลอดจนฤดูเข้าพรรษาและทำสังฆทานทุกวันพระตลอดไตรมาส อย่างไรก็ดี เสถียรโกเศศได้กล่าวถึงการแห่เทียนพรรษาของชาวบ้านภาคอีสานตามคำบอกเล่าของพระเทวาภินิมิต (นาย เทวาภินิมิต) ไว้ว่า ชาวบ้านภาคอีสานจะมีการเตรียมตัวก่อนวันเข้าพรรษาประมาณ 1 เดือน เพื่อการเรียไร้ผึ้งหล่อเทียน และตกแต่งเทียนพรรษาให้สวยงามในแต่ละหมู่บ้านเมื่อถึงวันก่อนเข้าพรรษา 1 วัน จะนำเทียนที่หล่อตั้งไว้ที่ประจำที่วัด แล้วฉลองเทียนพรรษา โดยการเจริญพระพุทธมนต์ และการแสดงมหรสพต่างๆ รุ่งเช้าวันเข้าพรรษาจะมีการแห่เทียนพรรษา และประกวดเทียนพรรษาของแต่ละหมู่บ้าน เมื่อถึงเวลาประมาณ 13.00 น. ชาวบ้านจะนำเทียนพรรษากลับมายังวัดของตน ในเวลาประมาณ 15.00 น. – 16.00 น. จะมีการถวายเครื่องไทยธรรมและการ ดักบาตรกรวยอีกด้วย

หนังสือประเพณีไทยเกี่ยวกับเทศกาลบางอย่าง ชี้ให้เห็นภาพธรรมเนียมปฏิบัติในวันเข้าพรรษาของชาวบ้านอย่างเด่นชัด ในพิธีกรรมบางประการที่มีส่วนคล้ายคลึงกับพระราชพิธี อยู่ไม่น้อย อาทิ การสวดโ้เอื้อวิหาราย การแห่เทียนพรรษา การถวายเครื่องไทยธรรม ทั้งนี้ ความแตกต่างอยู่ที่รายละเอียดของงาน และสิ่งของที่ใช้ถวายพระสงฆ์

ในปัจจุบันประเพณีเข้าพรรษาของไทยในภาคต่างๆ ไม่แตกต่างกันมากนัก จะมีการถวายเทียนพรรษาที่มีรูปทรงคล้ายกัน การเทศน์มหาชาติลักษณะเหมือนกัน นอกจากนี้

ยังมีประเพณีบางส่วนในแต่ละท้องถิ่นได้สูญหายไป อาทิ การดักบาตรกรวย การถวายพุ่ม พระพรรษาหรือพุ่มต้นไม้ การสวดโอ้เอ้วิหารราย ขณะที่ในบางแห่งยังถือวันเข้าพรรษาเป็นงานรื่นเริง ที่มีมหรสพแบบใหม่ อาทิ ภาพยนตร์ การออกร้าน อีกด้วย สำหรับประเพณีเข้าพรรษาของภาคอีสานเอง เห็นได้ชัดว่า มีความสืบเนื่องมาจากคติความเชื่อในฮีตสิบสองคองสิบสี่ ที่นับเป็นสิ่งสำคัญต่อวิถีชีวิตของชาวอีสาน ในฮีตสิบสอง หรือจารีตที่ต้องปฏิบัติในแต่ละเดือนนั้น งานบุญเดือนแปดหรืองานบุญเข้าพรรษาจัดเป็นงานบุญหนึ่งในสิบสองงานที่จะต้องปฏิบัติ แสดงว่าประเพณีเข้าพรรษาของชาวอีสานได้มี การสืบทอดมาในช่วงระยะเวลาหนึ่งแล้วนั่นเอง

3. การทำพานพุ่มสี่ฝั่ง พุ่มเทียน และเทียนพรรษา กับความเชื่อเกี่ยวกับการถวายจี๊ผึ้ง เพื่อเป็นพุทธบูชา

ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 (2542) ให้ความหมายคำว่า เทียน ว่า เป็นเครื่องตามไฟที่พันด้วยจี๊ผึ้งหรือไข มีไส้อยู่ตรงกลาง ลักษณะนามว่า เล่ม...” อย่างไรก็ตาม ไม่ปรากฏแน่ชัดว่า มนุษย์รู้จักนำเอาจี๊ผึ้งหรือไขมาเป็นวัตถุดิบในการทำเทียน เพื่อจุดไฟว่ามีมาตั้งแต่เมื่อใด หากพบว่าในอินเดียบอราณซึ่งนับถือศาสนาพราหมณ์ ได้ใช้ไขวัวที่เชื่อว่าเป็นสัตว์พาหนะของพระอิศวรมาทำน้ำมัน เพื่อจุดบูชาพระผู้เป็นเจ้าที่ตนเคารพนับถือ จึงอาจกล่าวได้ว่าการจุดไฟโดยใช้วัตถุดิบจากไขเป็นเชื้อเพลิง น่าจะมีความหมายเกี่ยวกับการบูชาและความศักดิ์สิทธิ์มาตั้งแต่โบราณ

ในทางพุทธศาสนาได้ให้ความสำคัญของเทียนโดยเรียกเทียนว่า “ทีป” หรือ “ปทีป” หรือที่รู้จักกันในภาษาไทยว่า “ประทีป” ว่าเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับพระสงฆ์ที่จะให้แสงสว่างในเวลากลางคืน เห็นได้จากในภิกขุปาฏิโมกข์ที่ระบุช่วงก่อนการอุโบสถของพระสงฆ์ต้องปฏิบัติบุรพกิจ (กิจที่ต้องกระทำก่อน) 9 ประการ ซึ่งกิจที่ต้องกระทำประการหนึ่งได้แก่ การจุดประทีปในพระอุโบสถ นอกจากนี้ ในพระสูตรที่ชื่อว่า “รัตนสูตร” ในบทสุดท้าย ยังเปรียบเทียบประทีปหรือเทียนกับคุณธรรมขั้นสูง คือ การดับกิเลส โดยนัยนี้ เทียน ตามความเชื่อของพุทธศาสนา จึงไม่ได้ เป็นเพียงการนำจี๊ผึ้งหรือไขมาจุดไฟเท่านั้น แต่ยังหมายถึงการเปรียบเทียบการดับกิเลสกับแสงสว่างอันเกิดจากเทียนอีกด้วย

พระศรีวรเวที (พระมหาศรีพร วรวิญญู) (จังหวัดอุบลราชธานี. 2550) กล่าวถึงความสำคัญของเทียนในอดีต และประโยชน์ของเทียน ๓ ประการ ดังนี้

(๑) การนำไปใช้เป็นวัตถุเพื่อแสดงถึงการบูชา เห็นได้จากการถวายดอกไม้มัน รูปเทียนเพื่อบูชาพระรัตนตรัย

(๒) การนำไปใช้เพื่อให้แสงสว่างบริเวณวัดในเวลากลางคืน เห็นได้จากบุรพกิจเพื่อความสะดวกแก่การเดินทางในเวลากลางคืน

(๓) การนำไปใช้อ่านพระไตรปิฎก หรือที่เรียกว่า “เทียบส่องธรรม” ในเวลากลางคืน โดยเฉพาะช่วงเข้าพรรษา ซึ่งพระสงฆ์ไม่สามารถจาริกไปที่ต่าง ๆ ได้ และใช้ในการทบทวนพระธรรมวินัยในเวลากลางคืนที่ต้องอาศัยแสงจากเทียนเป็นหลัก

ในประเทศไทยปรากฏหลักฐานการถวายเทียนแด่พระสงฆ์ในช่วงเข้าพรรษา ในกาพย์ห่อโคลงนิราศธารโศก แต่งในรัชสมัยพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ ปลายพุทธศตวรรษที่ 22 แต่ก็ได้มีความชัดเจนเกี่ยวกับรูปลักษณะ ตลอดจนการใช้ประโยชน์ของเทียนในช่วงเวลาเข้าพรรษามากไปกว่า การถวายรูปเทียนและเครื่องไทยธรรมอื่น ๆ เมื่อเทียบกับหลักฐานในช่วงต้นพุทธศตวรรษที่ 23 อันจัดเป็นหลักฐานร่วมสมัยที่มีอายุไม่ห่างกันมากนัก ได้แก่ พระราชพงศาวดารฉบับพันจันทมุท (เจิม) ที่ระบุพระมหากษัตริย์ในกรุงศรีอยุธยาทรง “...จุดเทียนพระมหาถวายพระพุทธรูปนิมิต ๑๐๐ วัดสรรเพชญ์...” แล้วทำให้ทราบรายละเอียดเพิ่มเติมว่า นอกจากเทียนของชาวบ้านที่มีศรัทธาถวายแด่พระสงฆ์ ยังมีเทียนหลวงซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงจุด เพื่อถวายแด่พระพุทธรูปของวัดประจำพระบรมมหาราชวัง ในช่วงเข้าพรรษาอีกด้วย และกลายเป็นพระราชประเพณีที่พระมหากษัตริย์และราษฎรในช่วงรัตนโกสินทร์ถือเป็นธรรมเนียม ดังที่ระบุไว้ในคำรับท้าวศรีจุฬาลักษณ์ซึ่งให้ภาพของการแห่เทียนพรรษาทั้งของราชสำนักและของชาวบ้าน รวมถึงพระราชพิธีฮีสตีสองเดือนที่กล่าวถึงพระราชประเพณีของพระมหากษัตริย์ต้องทรงจุดเทียนพรรษาด้วยพระแว่นลงยาราชวดี ถวายแด่พระอารามหลวงเป็นประจำทุกปีนั่นเอง

การพระราชทานเทียนพรรษาของพระมหากษัตริย์ในสมัยรัตนโกสินทร์ช่วงปลายพุทธศตวรรษที่ 23-ต้นพุทธศตวรรษที่ 24 มีปรากฏในจดหมายเหตุรัชกาลที่ 3 โดยแบ่งเป็นการพระราชทานเทียนโดยทรงถวายด้วยพระหัตถ์ ซึ่งพระราชทานพระราชาคณะในกรุงเทพฯ ได้แก่ สมเด็จพระสังฆราช พระภิกษุเจ้าฟ้ามงกุฎและพระฐานานุกรมวัดมหาธาตุ สมเด็จพระพนรัต พระภิกษุพระองค์เจ้าปฐมวงศ์และพระฐานานุกรมวัดระฆังโฆสิตาราม พระธรรมอุดม พระพรหมมุนี และพระฐานานุกรมวัดราชบูรณะ ฯลฯ และพระราชทานพระราชาคณะตามหัวเมืองต่าง ๆ เช่น พระครูและพระฐานานุกรมเมืองราชบุรี พระราชาคณะและพระฐานานุกรมกรุงเทพฯ (พระนครศรีอยุธยา) พระราชาคณะและพระฐานานุกรมเมืองคอนราชสีห์มา (นครราชสีมา) กับพระราชทานตามพระอารามหลวงในกรุงเทพฯ และหัวเมืองรอบกรุงเทพฯ เช่น อยุธยา สมุทรปราการ และสระบุรี

การพระราชทานเทียนพรรษาในปัจจุบัน จะมีการหล่อเทียนพรรษาล่วงหน้า ก่อนที่จะมีพระราชพิธีเข้าพรรษา 45 วัน โดยพระบรมวงศานุวงศ์และหน่วยงานราชการ จะนำขี้ผึ้งมาอบ ที่กองพระราชพิธี เพื่อโดยเสด็จพระราชกุศลหล่อเทียนพรรษาด้วย ทั้งนี้ เทียนพรรษาพระราชทานปัจจุบันมี 2 แบบ ได้แก่ แบบเทียนหล่อ และแบบเทียนสลัก ซึ่งจะพระราชทานยังพระ

อารามหลวงแบบใดแบบหนึ่งหรือทั้งสองแบบตามพระราชอัธยาศัย เช่น วัดบวรนิเวศวิหารได้รับพระราชทานเทียนพรรษาทั้งสองแบบ แบบละ 1 เล่ม วัดเทพศิรินทราวาสได้รับพระราชทานเทียนพรรษาแบบสลัก 1 เล่ม ทั้งนี้ ยังมีพระอารามหลวงในต่างจังหวัดที่ได้รับพระราชทานเทียนพรรษาอีกด้วย อาทิ วัดพระศรีรัตนมหาธาตุ จังหวัดพิษณุโลก ได้รับพระราชทานเทียนพรรษาแบบหล่อ 1 เล่ม วัดไชโย จังหวัดอ่างทอง ได้รับพระราชทานเทียนพรรษาแบบหล่อ 1 เล่ม เป็นต้น

1.2 ความรู้เกี่ยวกับเทียน

ชาวเมืองอุบลราชธานีนอกจากยึดมั่นศรัทธาพุทธศาสนาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตแล้ว ยังมีความเชื่อถือตามศาสนาพราหมณ์ซึ่งมีอยู่แต่เดิม ดังนั้น จึงเชื่อถือทั้งสิ่งที่มีเหตุผลตามหลักศาสนาพุทธ และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ตามความเชื่อของศาสนาพราหมณ์ มีการจัดทำเทียนขึ้น เพื่อถวายเป็นสิริมงคลตามความเชื่อของตนเรียกว่า เทียนมงคล จำแนกตามลักษณะต่างๆ (จังหวัดอุบลราชธานี. 2550) ได้ดังนี้

1. จำแนกตามส่วนต่างๆ ของร่างกาย เช่น เทียนเวียนหัว มีขนาดความยาวของเทียนเท่ากับความยาวที่ได้จากการวัดโดยรอบศรีษะ (เวียน เป็นภาษาอีสานแปลว่า รอบ) เทียน ค่ำคืบ มีขนาดความยาวของเทียนเท่ากับปลายนิ้วหัวแม่มือถึงปลายนิ้วกลางที่เหยียดตรง (ค่ำ เป็นภาษาอีสาน แปลว่า เท่ากับ) เทียนค่าสอก มีขนาดความยาวของเทียนเท่ากับความยาวจากปลายนิ้วกลาง ที่เหยียดตรงถึงข้อศอก และเทียนค่าคึง ขนาดความยาวของเทียนเท่ากับความยาวที่วัดจากข้อศอก ตรงใต้คางถึงสะดือ (คึง เป็นภาษาอีสาน แปลว่า ตัวหรือร่างกาย)

2. จำแนกตามส่วนประกอบของชีวิต คือ เทียนขันซ์ 5 จัดทำขึ้นตามคติทางพุทธศาสนา ซึ่งถือว่าชีวิตเป็นกระบวนการทางกายและจิต มีส่วนประกอบ 5 ประการ เรียกว่า ขันซ์ 5 ได้แก่ รูปขันซ์ เวทนาขันซ์ สัญญาขันซ์ สังขารขันซ์ และวิญญาณขันซ์ เทียนขันซ์ 5 เท่ากับ เทียนค่าคืบ จำนวน 5 คู่ หรือ 10 เล่มเท่านั้น และเทียนขันซ์ 8 เข้าใจว่า จะเป็นการขยายความขันซ์ 5 ให้เพิ่มมากขึ้นเป็น 8 เพื่อให้ตรงกับมรรค 8 ในทางพุทธศาสนา เทียนขันซ์ 8 จะมีขนาดเท่ากับ เทียนค่าคืบ เช่นเดียวกันมีจำนวน 8 คู่ หรือ 16 เล่มเท่านั้น

3. จำแนกตามลักษณะ หรือโอกาสที่ใช้งานที่สำคัญ มี 4 อย่าง คือ 1) เทียนชัย ใช้ในพิธีสมโภชพระพุทธรูป หรือทำพิธีพุทธาภิเษก เพื่อให้ผู้เป็นประธานทำพิธีจุด แสดงถึงการรวมจิตใจของบุคคลในที่ประชุมนั้น 2) เทียนแพ ใช้ในพิธีใหญ่ๆ หรือสำคัญๆ เพื่อแสดงถึงความเคารพหรือสักการบูชา จึงไม่นิยมใช้จุดไฟ อาจใช้ในการไหว้ผู้ใหญ่ก็ได้ 3) เทียนพุ่ม ใช้ในพิธีทางพุทธศาสนา เช่น พุ่มเทียนเข้าพรรษา ซึ่งคนสมัยก่อนนิยมทำกันมาก หรือจะใช้ในพิธีพราหมณ์ เพื่อสักการะดวงวิญญาณผู้ตาย และ 4) ด้นเทียน มีลักษณะเป็นลำต้นกล้วยด้นไม้หรือด้นเสาจึงมักมีขนาดใหญ่ นิยมจัดทำขึ้นในเทศกาลเข้าพรรษา เพื่อบูชาพระรัตนตรัย ชาวเมืองอุบลราชธานี จัดเป็น

เขียนมงคลที่สำคัญยังได้มีการคิดประดิษฐ์สร้างต้นเทียนพรรษาให้มีความสวยงามวิจิตรบรรจง จนเป็นมรดกภูมิปัญญาให้ลูกหลานสืบสานงานประเพณีอันดีงามที่ยิ่งใหญ่ระดับชาติในปัจจุบัน

1.3 วิวัฒนาการเทียนพรรษา (จังหวัดอุบลราชธานี, 2550)

1. สมัยที่ 1 (พ.ศ. 2335 – 2443) เทียนเวียนหัวมัดรวมติดลาย

การทำเทียนในสมัยแรกจะทำในลักษณะง่ายๆ คือ ฟั่นเทียนยาวเวียนรอบศีรษะของทุกคนในบ้าน แต่ละบ้านนำไปถวายพระสงฆ์ในวัดใกล้หมู่บ้าน ต่อมาได้้นำเทียนเล่มเล็ก ๆ หลาย ๆ เล่ม มาเรียงและมัดด้วยเชือกผูกรวมติดเข้าด้วยกันกับแกนไม้ที่ทำมาจากลำต้นของต้นหมาก ปล้องไม้ไผ่ หรือไม้แก่น โดยเรียงเทียนเป็นแท่งเป็นชั้น จากฐานจนถึงยอดของแกนไม้นั้น การตกแต่งเทียนนิยมใช้กระดาษตังโก (กระดาษเงิน กระดาษทอง) หรือกระดาษแก้วที่มีสีสันทันพื้น โดยรอบห่อหุ้มรอยต่อของเทียนแต่ละรอบจนถึงยอดเป็นช่วง ๆ หรือติดกระดาษเป็นลวดลายต่าง ๆ ตามถนัด ให้สวยงาม ทำขาค้ำยึดแกนลำต้นไว้ เพื่อให้สามารถยกเคลื่อนย้ายไปตั้งในที่ต่าง ๆ ได้ อาจใช้ปื๊บ ทำเป็นฐาน เอาข้าวสาร หรือทรายใส่ไว้ลงในปื๊บให้มีน้ำหนักเพื่อรองรับต้นเทียน ซึ่งถือว่าสวยงามเพียงพอ การทำต้นเทียนลักษณะนี้ เรียกว่า การมัดรวมติดลาย แต่ละคุ้มบ้านต่างคนต่างทำแล้วนำไปถวายวัดของตนเอง เทียนชนิดนี้เมื่อนำไปถวายพระที่วัดแล้ว พระสงฆ์สามารถแกะออกมาใช้ประโยชน์ หรือนำมาจุดเพื่อให้แสงสว่างได้เรื่อย ๆ ทีละเล่มจนหมด

2. สมัยที่ 2 (พ.ศ. 2444 – 2479) หลอมเทียน หลอมบุญ หลอมใจ

เมื่อครั้งพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์พระเจ้าน้องยาเธอ ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงดำรงตำแหน่งข้าหลวงต่างพระองค์ สำเร็จราชการมณฑลอีสานประทับที่เมืองอุบลราชธานี ทรงเห็นการแห่บุญบังไฟที่วัดหลวงริมแม่น้ำมูล เกิดเหตุบังไฟตกลงมาถูกชาวบ้านตาย อีกทั้ง ชาวบ้านที่มาร่วมงานต่างกินเหล้าเมามาบ เกิดการทะเลาะวิวาทชกต่อยตีรันฟันแทงกันถึงแก่กรรมตาย จนมีคำกล่าวเป็นผลภาษาอีสานว่า “ปีใดบ่มีตีรันฟันแทงกัน มันเสียค่ายแบ่งข้าวหมา” หมายความว่า หากปีใดที่ไม่มีการทะเลาะวิวาทกัน จะรู้สึกเสียค่ายแบ่งที่ใช้หมักสุรา เสด็จในกรมทรงเห็นว่าเป็นเรื่องไม่ดี อีกทั้งประเพณีบุญบังไฟเป็นประเพณีที่นับถือเทพเจ้า (แถน) ตามธรรมเนียมของศาสนาฮินดู พระองค์จึงทรงสั่งให้งดเว้นการจัดงานบุญบังไฟ และให้ใช้ประเพณีถวายเทียนพรรษาเป็นพุทธบูชา ตามธรรมเนียมของชาวพุทธ โดยแท้จริง เมืองอุบลราชธานี จึงมีประเพณีแห่เทียนพรรษานับแต่นั้นสืบมา

ในสมัยนี้มีการหล่อเทียนต้นใหญ่ เนื่องจากเห็นว่าการมัดเทียนขนาดเล็ก รวมเข้าด้วยกันเป็นงานที่ทำได้ง่าย ประกอบกับพระองค์ทรงเห็นการถวายเทียนต่างคนต่างทำ จึงทรงเป็นผู้ริเริ่มให้ชาวเมืองอุบลราชธานีร่วมกันหล่อเทียนต้นใหญ่ มอบให้ชาวบ้านทำเป็นกลุ่มใหญ่ หรือทำเป็นคุ้มวัดมีกรรมการเมืองคอยดูแลแต่ละคุ้มวัด การจัดทำต้นเทียนถือเป็นงานใหญ่ใช้แรง

คนมาก ใช้เวลามาก และสิ้นเปลืองทุนทรัพย์ “หลอมเทียน หลอมบุญ หลอมใจ” ลดช่องว่างระหว่างชนชั้น ลดช่องว่างระหว่างฐานะ ไม่ว่าจะยากดีมีจน นำขี้ผึ้งเล็กใหญ่มาหลอมในกระทะทองเหลือง อันเดียวกัน ได้ต้นเทียนต้นเดียวกันมีส่วนเป็นเจ้าของด้วยกัน ได้บุญได้กุศลเท่าเทียมกัน ก่อให้เกิดความรักสมัคสมานสามัคคี ถือว่าเป็นการทำบุญร่วมกัน ในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 8 เมื่อร่วมแรงร่วมใจกันทำต้นเทียนเสร็จแล้วให้นำต้นเทียนทุกต้นมารวมกันที่วังของพระองค์ (วังสัจด์) กลางคืนมีมหรสพสมโภชตลอดคืน รุ่งเช้า วันแรม 1 ค่ำ เดือน 8 เป็นวันเข้าพรรษา ทรงให้มีการดักบาตรเลี้ยงพระร่วมกัน เสร็จแล้วก็โปรดฯ ให้ชาวเมืองที่มีเกวียนได้ประดับตกแต่งโค เกวียน ม้า ลา นำมาเข้าขบวนแห่ โดยไปรวมกันที่หน้าศาลากลางมณฑลในเวลาเที่ยงวันก็ทรงให้จับสลากหาค้นเทียนของคณะใดจับสลากถูกวัดไหน ต้นเทียนของคณะนั้นก็แห่ไปถวายวัดนั้น ๆ ระเบียบนี้เป็นยุคของการทำต้นเทียนด้วยวิธีการหล่อ โดยใช้ไม้ไผ่ลำใหญ่ทะลุปล้องตรงกลางออก แล้วเทขี้ผึ้งที่หลอมละลายใส่ลงไป ทำให้ได้ต้นเทียนที่มีขนาดใหญ่ขึ้น นิยมใช้ขี้ผึ้งแท้ในการหล่อต้นเทียนจึงมีสีขาวอมเหลือง มีกลิ่นหอมอ่อน ๆ และสามารถใช้จุดเพื่อให้แสงสว่างได้จริง แต่ต้นเทียนก็ยังมีขนาดเล็ก ส่วนการตกแต่ง (ภาษาอีสานเรียกว่า การเอ้) จะใช้วัสดุจำพวกเชือกข้อมสีพันรอบต้นเทียนเป็นช่วง ๆ และใช้กระดาษสีต่าง ๆ พัน ทำเป็นลวดลายประดับที่ต้นเทียนและทำฐานไว้เพื่อใช้แบกหรือหาม ต่อมาจึงมีผู้ทำต้นเทียนให้ใหญ่ขึ้นถึงขนาดเท่าลำต้นกล้วย และทำให้ใหญ่ขึ้นไปเรื่อย ๆ จนถึงขนาดต้นเสา ทรงกลม หรือทรงกระบอก แต่พื้นผิวเทียนยังกลมเกลี้ยง ถือได้ว่าเป็นงานที่ทำได้ยาก ดังนั้น ชาวบ้านบางกลุ่มจึงนิยมทำต้นเทียนขนาดใหญ่ที่มีรูปทรงเป็นเหลี่ยม ซึ่งทำได้ง่ายกว่าทรงกลม ลำพังมีเฉพาะต้นเทียนทำให้มองเห็นไม่สวยงาม จึงทำฐานล่างของเทียนเพิ่มเติมเข้าไปเพื่อรองรับเทียนไว้ มิให้ล้มหรือเอน โดยใช้ไม้ประกอบกันเข้าเป็นรูปทรงต่าง ๆ เช่น ทรงกลมหรือทรงเหลี่ยม อาจทำเป็นชั้นเดียวหรือหลายชั้น แล้วแต่เห็นว่าสวยงาม ตรงกลางฐานล่างจะมีไม้ท่อนหนึ่งเป็นแกนปักไว้เวลาหล่อ ต้นเทียนต้องให้เนื้อเทียนโอบโคครอบแกนไม้ เมื่อต้องการเคลื่อนย้ายต้นเทียนและฐานล่าง เพื่อความสะดวกและเบาแรง การหามใส่บ่าจะสะดวกกว่าการยกด้วยมือ ดังนั้น จึงจำเป็นต้องหาไม้คานหามมาติดขนานทั้ง 2 ด้านของฐานล่าง ใช้เชือกผูกปลายไม้คานหามทั้ง 2 ด้าน ให้อยู่ในลักษณะหย่อนเพื่อที่คนจะเข้าไปหามและจับไม้ที่ติดขนานได้ ต่อมามีการประชันขันแข่งกันทำต้นเทียนในด้าน ความสวยงามและความใหญ่โตระหว่างกลุ่มหรือคุ้มวัด กลุ่มไหนคุ้มวัดไหนจัดทำต้นเทียนได้สวยงามก็มีการยกย่องสรรเสริญฝีมือช่าง การประดับตกแต่งด้วยวิธีการใช้กระดาษสีพันรอบต้นเทียน เริ่มแปรเปลี่ยนเป็นการใช้กระดาษสีติดเป็นลวดลาย เช่น ลายดอกคำควน ดอกพิกุล ในด้านความวิจิตรพิสดารของต้นเทียนยังไม่มีให้เห็นมากนัก การจัดทำต้นเทียนในสมัยนั้นจึงเป็นต้นแบบของต้นเทียนประเภทคิพิมพ์และประเภทแกะสลักในเวลาต่อมา

3. สมัยที่ 3 (พ.ศ. 2480 – 2501) และลายดัดพิมพ์

เป็นช่วงที่ศิลปะการทำเทียนพรรษาและงานช่างศิลป์ต่างๆ ได้รับการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง ทั้งในด้านแนวความคิดรูปแบบและองค์ประกอบทางศิลปะ ในการแห่เทียนพรรษา การใช้ล้อเลื่อนและเกวียนเข้าในขบวนแห่เริ่มขบเซา มีการใช้รถเป็นพาหนะแทนการตกแต่งประดับประดาและขบวนแห่ สามารถทำได้อย่างวิจิตรตระการตามากขึ้น การทำต้นเทียนมีการคิดค้นวิธีการทำให้เกิดเป็นลวดลายที่สลับซับซ้อนสวยงามมากขึ้น โดยการพิมพ์ลายดอกฟุ้งให้เป็นลายต่าง ๆ บนแบบพิมพ์ที่ทำขึ้นจากการแกะสลักต้นกล้วยหรือผลไม้บางชนิดที่มีเนื้อแน่น เช่น มะละกอ มะม่วง ฟักทอง มันเทศ เผือก ให้เป็นลวดลายต่างๆ เช่น ลายดอกไม้เป็นต้น แบบพิมพ์ 1 อัน ใช้พิมพ์ดอกฟุ้งได้เพียง 1 ลาย แต่อาจพิมพ์ได้หลายดอก กระนั้นก็ตามจำเป็นต้องทำแบบพิมพ์ไว้ให้มาก เมื่อทำ แบบพิมพ์ลายเสร็จแล้ว ใช้ไม้เสียบแบบพิมพ์เพื่อทำเป็นที่จับ นำไปจุ่มลงในแบบพิมพ์ไปจุ่มในน้ำเย็นอีกครั้ง เพื่อให้ขี้ผึ้งที่ติดแบบพิมพ์หลุดออกมา ก็จะได้ลายดอกฟุ้งตามแบบพิมพ์แล้วนำไปติดกับ ต้นเทียนที่หล่อไว้ ตั้งแต่ส่วนของต้นเทียน จนกระทั่งถึงส่วนของฐานและส่วนประกอบอื่นๆ ให้มีลวดลายสวยงามตามรูปแบบที่คิดไว้ การติดดอกฟุ้งจะต้องใช้ไม้กลัดช่วยเสียบและตรึงไว้ เพื่อป้องกันมิให้ดอกฟุ้งหลุดออก วิธีการเช่นนี้นับได้ว่าเป็นต้นแบบของการจัดทำต้นเทียนประเภทดัดพิมพ์

การพิมพ์ลายดอกฟุ้งลงในแบบพิมพ์ที่ทำจากผลไม้ มีความยุ่งยากและเสียเวลา เนื่องจากแบบและลวดลายไม่ต่อเนื่อง จึงมีผู้คิดประดิษฐ์วิธีทำแบบพิมพ์ลายดอกฟุ้งขึ้นใหม่คือ นายโพธิ์ ส่งศรี เป็นลูกศิษย์ของพระครูวิโรจน์รัตโนบล (บุญรอด นนตโร) ช่างทำต้นเทียนวัดทุ่งศรีเมือง ซึ่งเป็นวัดที่อยู่ในเขตคุ้มบ้านของท่านเอง ท่านได้นำความรู้ความสามารถในการเป็นช่างออกแบบก่อสร้างและแกะลายโบสถ์มาประยุกต์ใช้ โดยได้คิดวิธีแกะลายแบบพิมพ์ลงบนไม้ฝรั่ง ลวดลายที่แกะสลักเป็นลายง่าย ๆ แบบพื้นถิ่น ลักษณะของลายจะไม่พลิ้วมากเหมือนลายของภาคกลาง เช่น ลายผักแว่น ดอกพุดตาน ดอกฝ้าย ประจําขาม กระจิงตาอ้อย ใบเทศ บัวคว่ำ บัวหงาย ก้ามปู กรวยเชิง หน้าขบ เป็นต้น โดยการนำขี้ผึ้งที่หลอมละลายแล้วเทลงบนแบบพิมพ์ รอจนกว่าขี้ผึ้งจะเย็นจึงแกะออกจากแบบพิมพ์แล้วนำไปติดที่ต้นเทียน จากนั้น มีการคิดค้นวิธีแกะลายบนแบบพิมพ์เพิ่มขึ้น โดยการนำเอาหินสบู่ (อาจเรียกว่า หินชนวน หินอ่อน หรือหินลับมีดโกน) มาใช้ทำแบบพิมพ์เพื่อพิมพ์ลายดอกฟุ้ง โดยใช้ขี้ผึ้งที่ตากแดดจนอ่อนมาคลงบนแผ่นหินที่เป็นแบบพิมพ์ ลวดลายที่ได้ มีความคมชัด อ่อนช้อย และต่อเนื่องกัน จากนั้นจึงนำลวดลายที่ได้ไปติดที่ต้นเทียนเรียกว่า เทียนพรรษาประเภทดัดพิมพ์ ต่อมาในช่วงปีมีใหม่เกิดขึ้นอีกหลายคน เช่น นายสวน คุณผล นางสงวนศักดิ์ คุณผล นายสวนได้ประยุกต์ลวดลายและเพิ่มรายละเอียดของลวดลายที่นำมาติดให้มากยิ่งขึ้น มีการนำสี (ในสมัยนั้นใช้สีตราสแดงค์) ดมผสมกับขี้ผึ้งเพื่อให้สีของขี้ผึ้งที่นำมาทำดอก

ฝั่งสม่ำเสมอเป็นสีเขียวกัน เนื่องจากมีทั้งจี๊ดทั้งเก่าและใหม่ โดยปั้นเป็นรูปสัตว์และผลไม้เป็น ลวดลายประดับมากยิ่งขึ้น พร้อมกับสอดแทรกเนื้อหาเรื่องราวพระพุทธประวัติ มีการนำสัตว์ซึ่งเป็น เครื่องหมายของปีนักษัตร มาประกอบเป็นฐานของคันเทียบ เช่น ปีมะโรงก็ใช้งูใหญ่ขุดได้ฐานคัน เทียนและแผ่นแม่เบี้ยคุ้มครองคันเทียบ นอกจากนี้ ยังมีช่างฝีมือที่ทำคันเทียบประเภทติดพิมพ์อีก ได้แก่ พระบุญจันทร์ วัดแจ้ง พระสมพงษ์ อินทร์โสม วัดทุ่งศรีเมือง นายล้วน मुखสมบัติ และ นายประดับ ก้อนแก้ว

ปี พ.ศ. 2495 จังหวัดอุบลราชธานี มีการฟื้นฟูการทำเทียนพรรษาและแห่ เทียนพรรษาในรูปแบบใหม่ คณะกรรมการได้จัดให้มีการประกวดเทียนพรรษา 2 ประเภทคือ ประเภทมัดรวม ติดลาย และประเภทติดพิมพ์ การทำเทียนแต่ละคุ้มวัด ช่างทำเทียนส่วนใหญ่จะเป็นพระสงฆ์ที่มี ความสนใจและร่ำเรียนวิชาทางช่างมา พระช่างที่มีชื่อเสียง ได้แก่ พระที่วัดแจ้ง วัดกลาง วัดทุ่งศรีเมือง และวัดพลแพน ช่างที่เป็นฆราวาสส่วนมากจะเป็นช่างระดับลูกมือที่มีหน้าที่ ช่วยด้านแรงงาน และ ช่วยทำลวดลายตามแบบพิมพ์ พระช่างที่มีฝีมือมาก คือ พระบุญจันทร์ หรือพระมหาบุญจันทร์ กิตติโสโธ วัดแจ้ง

ปี พ.ศ. 2497 เทียนพรรษาได้มีการปรับเปลี่ยนวิธีการทำแบบพิมพ์ดอกฝั่งขึ้น ใหม่ โดยช่างฝีมือรุ่นหลัง คือ นายประดับ ก้อนแก้ว นายอารี สีนสวัสดิ์ ผู้เรียนวิชาทางด้านศิลปะ โดยตรง ได้นำลายเครือเถา ลายเส้น หรือลายกนกมาถ่ายทอด ต่อมาช่างฝีมืออีกคนหนึ่ง คือ นาย สงวน สุพรรณ ช่างทำเทียนวัดสารพัฒน์ มีความสามารถในการต่อลายและซ้อนลายได้อย่าง งดงาม อ่อนช้อยมาก เทียนที่นายสงวนทำขึ้น จะมีสีสันที่สดใส ผิวเป็นมันสวยงาม และในปีนี้นายประดับ ก้อนแก้ว ได้แสดงฝีมือทางการทำคันเทียบ การจัดรถแห่ และขบวนแห่คันเทียบของวัด มหาวนาราม (วัดป่าใหญ่) ให้เป็นที่ประจักษ์แก่สาธารณชน คือ ได้รับรางวัลชนะเลิศ และนับเป็นปี ที่มีการประกาศให้งานแห่เทียนเข้าพรรษา เป็นงานประจำปีของจังหวัดอุบลราชธานีอย่างเป็นทางการ และจัดให้มี การประกวดคันเทียบอย่างเต็มรูปแบบนับแต่นั้นมา

4. สมัยที่ 4 (พ.ศ. 2502 – 2519) สลักเทียน สลักลาย

ในปี พ.ศ. 2502 นายคำหมา แสงงาม ซึ่งเคยศึกษางานศิลปะมาตั้งแต่ สมัยบวชเป็นพระภิกษุ เคยเป็นลูกมือพระครูวิโรจน์รัตโนบล บูรณะองค์พระธาตุพนม เมื่อปีพ.ศ. 2444 เมื่อลาสิกขาบทเป็นฆราวาส ท่านก็ยังปฏิบัติงานด้านศิลปะต่อเนื่อง จนมีความรู้ ความสามารถด้านศิลปะหลายแขนง เช่น การเขียนลาย การแกะสลักไม้ การออกแบบลวดลาย ประกอบส่วนต่างๆ ของ ศาสนสถาน ได้แก่ โบสถ์ วิหาร ศาลาการเปรียญ เมรุ ชุมประดู และอื่นๆ ผลงานได้รับการยอมรับว่ามีฝีมือประณีต ท่านได้นำแนวคิดด้านศิลปะมาประดิษฐ์ลวดลายคันเทียบ และแกะสลักลวดลายลงบนคันเทียบวัดบ้านกุดเป่ง อำเภอวารินชำราบ แทนการพิมพ์ลายดอกฝั่งมา

ติดที่ต้นเทียนแบบเดิม โดยแกะสลักลงลายลงบนต้นเทียนเป็นลายนกเปลวทั้งต้น ส่วนฐานมีการแกะสลักเรื่องราวเกี่ยวกับพุทธประวัติปางต่าง ๆ รวมถึงเรื่องราวและสาเหตุของการทำเทียนพรรษาได้อย่างสวยงามวิจิตรตระการตา ชาวคุ้มวัดบ้านกุดเป่งได้นำต้นเทียนพรรษาเข้าร่วมงานประเพณีแห่เทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานี และได้รับรางวัลชนะเลิศ ถือได้ว่าผลงานแกะสลักต้นเทียนของนายคำหมาเป็นต้นแบบของเทียนพรรษาประเภทแกะสลักในปัจจุบัน นายสุวิชัย ภูณผล อดีตปลัดเทศบาลเมืองอุบลราชธานี เคยกล่าวไว้ถึงเหตุการณ์ในครั้งนั้นว่า “ชาวบ้านกุดเป่งและชาววารินชำราบต่างตื่นตื่นดีใจกันยกใหญ่ เพราะเป็นรางวัลชนะเลิศระดับจังหวัดได้ถามนายคำหมาว่าส่งต้นเทียนพรรษาเข้าประกวดเป็นครั้งแรกก็ชนะเลิศมีความรู้สึกอย่างไร ครูหมาหัวเราะก็ตอบแบบติดตลกว่า ขนาด หมาทำยังชนะเลิศ ถ้าคนทำจะขนาดไหน ชาวบ้านก็ได้เฮฮากันลั่น” ในปีต่อมาประชาชนคุ้มวัดต่างๆ ไม่พอใจการตัดสินของคณะกรรมการที่ตัดสินต้นเทียนโดยไม่มีการแยกประเภท คณะกรรมการและช่างคุ้มวัดต่างๆ จึงได้ตกลงร่วมกันว่าให้มีการจัดประกวดต้นเทียนพรรษาโดยแยกประเภทตามที่ประชาชนส่วนใหญ่ต้องการ แบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ ประเภทมัธยมติดลาย ประเภทติดพิมพ์ และประเภทแกะสลัก นายคำหมา แสงงาม ได้กลายเป็นช่างแกะสลักเทียนที่มีชื่อเสียงโด่งดังมาก เป็นที่ยอมรับของคนทั่วไป ได้รับการยกย่องเป็นศิลปินแห่งชาติ สาขาทัศนศิลป์ ในปี พ.ศ. 2529 และได้รับปริญญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม ต่อมาต้นเทียนประเภทมัธยมติดลายซึ่งเป็นต้นเทียนแบบเก่าแก่ของเทียนพรรษาอุบลราชธานี คุ้มวัดต่างๆ ไม่นิยมจัดทำเข้าประกวดเนื่องจากไม่ได้รับความสนใจเท่าที่ควร คณะกรรมการจึงตัดออกจากการประกวดในปีถัดๆ มาช่างแกะสลักที่มีฝีมือและมีชื่อเสียงโด่งดังในรุ่นต่อมา ได้แก่ นายอุส่าห์ จันทรวิจิตร และนายสมัย จันทรวิจิตร ที่เป็นพี่น้องร่วมบิดามารดาเดียวกัน และเป็นแบบอย่างของช่างฝีมือในปัจจุบัน

5. สมัยที่ 5 (พ.ศ. 2520 – ปัจจุบัน) โรจน์ศาสตร์ เรืองศิลป์

ยุคนี้เป็นยุคทองของการทำต้นเทียนพรรษา การประกวดต้นเทียน และขบวนแห่เทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานี เพราะได้รับการเผยแพร่ให้เป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวางแพร่หลาย ทั้งในและต่างประเทศ ทำให้งานประเพณีแห่เทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานี กลายเป็นเทศกาลที่ยิ่งใหญ่มหัศจรรย์เช่นเดียวกับงานบุญบั้งไฟ (ภาษาอีสานเรียกว่า บุญบั้งไฟ) ของจังหวัดยโสธร การลงทุนแรงงาน เวลา กำลังความคิด กำลังทรัพย์ ก็เพิ่มมากขึ้น ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2520 การจัดทำ ต้นเทียนพรรษาพร้อมบริวารเริ่มจัดทำใหญ่โตเรื่อยมา ชาวคุ้มวัดทุกวัดต่างก็มีส่วนร่วมในการจัดทำต้นเทียน ไม่ว่าจะเป็นเด็ก ผู้ใหญ่ คนแก่คนเฒ่า ถือเป็นการรับผิดชอบและหวงแหนพร้อม ๆ กับ การทุ่มเทพลังทางความคิดในการศึกษาค้นหาเทคนิควิธีการใหม่ๆ เพื่อพัฒนาเทียนพรรษาอุบลราชธานีให้วิวัฒนาการยิ่งๆ ขึ้นไป

1.2 ประเภทต้นเทียน แบ่งเป็น 3 ประเภท (จังหวัดอุบลราชธานี, 2550) คือ

1. ประเภทมัดรวมติดลาย เป็นเทียนที่มีมาตั้งแต่สมัยแรกเริ่มงานประเพณีแห่เทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานี เป็นต้นแบบของเทียนทุกประเภท เทียนมัดรวมติดลายมีลักษณะเหมือนเทียนพุ่ม แต่ได้ประดิษฐ์ประคองตกแต่งด้วยสีของแท่งเทียนที่มีสีเหลือง ขาว ขนาดสั้น ยาว ปานกลาง จากนั้น นำเชือกปอ หรือกระดาษสีต่างๆ มาพันหรือตัดให้เป็นลวดลายประดับตกแต่ง ให้เกิดความสวยงาม แปลกตา เทียนมัดรวมติดลาย มีขั้นตอนและวิธีการจัดเตรียมไม่ยุ่งยากเหมือนเทียนประเภทอื่นๆ

2. ประเภทติดพิมพ์ เป็นต้นเทียนที่มีลวดลายละเอียดอ่อน มีขั้นตอนและต้องใช้คนจำนวนมากในการจัดทำ อีกทั้ง วัสดุที่ใช้ในการทำดอกผึ้ง (ลายเทียน) ก็ต้องใช้ขี้ผึ้งแท้เป็นส่วนใหญ่ ส่วนต้นเทียนนั้นแต่เดิมใช้ขี้ผึ้งด้วย (ขี้ผึ้งน้ำมัน) ผสมกับขี้ผึ้งแท้หล่อลำต้น แต่ปัจจุบันบางคุ้มวัดจะใช้เชือกพันรอบแกนหลัก เทรอบด้วยปูนพลาสเตอร์ ตกแต่งให้กลมแล้วทาสีพลาสติก หรือใช้ไม้อัดทำเป็นเหลี่ยม หกเหลี่ยม แปดเหลี่ยม หรือเหลี่ยมย่อมุม แทนการหล่อให้กลมเพียงอย่างเดียว นายสมคิด สอนอาจ ครูภูมิปัญญาไทยด้านศิลปกรรม ด้านการติดพิมพ์เทียนพรรษา ให้ความเห็นว่า อาจมีรูปแบบได้หลายรูปแบบ แต่มักเป็นการนำเสนอเรื่องราวในพระพุทธศาสนา ในอดีตยังคงยึดถือว่าต้นเทียนต้องมีลักษณะกลมเท่านั้น ปัจจุบันได้มีการปรับเปลี่ยนรูปทรงของต้นเทียน โดยอิงแนวคิดจากหลักธรรมคำสอนทาง พุทธศาสนา เช่น สีเหลี่ยมมาจากอริยสัจ 4 ประการ หกเหลี่ยมมาจากอบายมุข หรือแปดเหลี่ยมมาจาก มรรค 8 เป็นต้น

3. ประเภทแกะสลัก มีความแตกต่างในเรื่องคุณภาพของขี้ผึ้งที่ใช้ทำ ขี้ผึ้งที่ใช้ทำต้นเทียนประเภทติดพิมพ์เป็นขี้ผึ้งคุณภาพพอใช้หรือขี้ผึ้งผสม ส่วนขี้ผึ้งที่ใช้ทำต้นเทียนประเภทแกะสลักใช้ขี้ผึ้งที่มีคุณภาพดีหรือขี้ผึ้งแท้ ต้นเทียนประเภทติดพิมพ์จะต้องหล่อให้มีขนาดเล็กกว่าไว้ก่อนแล้วติดแผ่นผึ้งและดอกผึ้งให้มีขนาดใหญ่ขึ้นตามต้องการ ส่วนต้นเทียนประเภทแกะสลักจะต้องหล่อลำต้นเทียนให้มีขนาดใหญ่กว่าไว้ก่อน แล้วแกะสลักหรือขูดขี้ผึ้งออกจนให้มีขนาดตามที่ต้องการ ความแตกต่างระหว่างต้นเทียนประเภทติดพิมพ์และต้นเทียนประเภทแกะสลักสรุปได้ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ความแตกต่างระหว่างต้นเทียนประเภทติดพิมพ์และแกะสลัก

ต้นเทียนประเภทติดพิมพ์	ต้นเทียนประเภทแกะสลัก
ลำต้นเทียนที่เห็นจะไม่ใช้ขนาดที่แท้จริงของลำต้นเทียน เพราะเวลาหล่อช่างจะทำให้มีขนาดเล็กกว่าขนาดที่ต้องการ เมื่อมีการเอาผึ้งแผ่นและดอกผึ้งมาติดเสริมเข้าจะเป็นขนาดที่ต้องการ	ลำต้นเทียนประเภทแกะสลักจะมีขนาดใหญ่กว่าต้นเทียนประเภทติดพิมพ์ เนื่องจากต้องเพื่อการเกลารับเทียนออกในขั้นตอนของการแกะสลัก
ลำต้นจะต้องกลึงให้เป็นรูปร่างที่ต้องการทั้งส่วนโค้ง ส่วนนูนและส่วนคอด เมื่อเวลาติดพิมพ์จะไม่ต้องตกแต่งแก้ไข คือ ติดแผ่นผึ้งและติดดอกผึ้งตามรูปทรงที่กลึงไว้	ลำต้นเทียนที่หล่อเสร็จแล้ว บางต้นแกะสลักได้เลยโดยไม่ต้องกลึง ขึ้นอยู่กับเทคนิคและความประณีตของช่างหล่อเทียน
สีของลำต้นซึ่งอยู่ภายในกับสีของแผ่นผึ้งและดอกผึ้งจะเป็นคนละสี สีของลำต้นกับสีของแผ่นผึ้งมักจะเป็นสีเดียวกัน คือ สีเหลือง แดง หรือสีส้ม ส่วนดอกผึ้งจะเป็นสีขาวเหลือง หรือสีเหลืองอ่อน เพราะใช้ขี้ผึ้งคนละชนิด ลำต้นและแผ่นผึ้งใช้ขี้ผึ้งชนิดไม่ดี ส่วนดอกผึ้งใช้ขี้ผึ้งชนิดดี	สีของลำต้นและสีของดอกหรือลวดลายจะเป็นสีเดียวกัน เพราะใช้ขี้ผึ้งชนิดเดียวกัน คือ ขี้ผึ้งชนิดดี หรือขี้ผึ้งผสม
ดอกผึ้งพิมพ์จากแบบพิมพ์ แล้วจึงนำมาติดบนแผ่นผึ้ง ซึ่งติดอยู่กับลำต้นอยู่แล้ว หรือนำดอกผึ้งมาติดบนลำต้น โดยตรง ทั้งนี้แล้วแต่ช่างจะเห็นเหมาะสม	การแกะดอกหรือแกะลวดลายจะแกะจากลำต้น
ดอกผึ้งที่เป็นลวดลายต่าง ๆ อาจหลุดง่าย เพราะเพียงแต่นำมาแปะปะ ติดไว้เท่านั้น ซึ่งบางครั้งอาจติดไม่สนิท	ดอกหรือลวดลายไม่หลุดง่าย เว้นแต่จะแตกหักออกไปที่ไม่หลุดง่าย เพราะไม่ได้นำดอกผึ้งหรือลวดลายจากที่อื่นมาติด ดอกหรือลายจะเกิดจากการแกะสลักจากลำต้น
ดอกผึ้งที่ทำเป็นลวดลายต่าง ๆ จะเป็นดอกเล็กๆ บาง ๆ ไม่นูน ไม่นา เพื่อให้ความละเอียด	ดอกและลายมีขนาดตั้งแต่เล็กไปจนถึงใหญ่มีส่วนหนา นูน เส้นลายลึกสลับซับซ้อนดูแล้ว มีมิติ
ดอกผึ้งที่นำมาติดเป็นลวดลาย แต่ละดอกเป็นลายอิสระที่ตัดขาดจากกันแล้วเอามาติดให้ต่อกัน การติดอาจจะไม่เชื่อมกันสนิท เพราะไม่ได้ทำดอกผึ้งเป็นลวดลายติดต่อกันเป็นพืด	ดอกและลายจะต่อเนื่องกันเป็นพืดไปทั้งหมด

ตารางที่ 1 ความแตกต่างระหว่างต้นเทียนประเภทติดพิมพ์และแกะสลัก (ต่อ)

ต้นเทียนประเภทติดพิมพ์	ต้นเทียนประเภทแกะสลัก
ลวดลายส่วนมากไม่ค่อยเป็นเรื่องราว เพราะการพิมพ์ลวดลายต้องพิมพ์ในแบบพิมพ์ที่เป็นหินหรือเป็นปูน หรือเป็นไม้ ซึ่งการแกะสลักแบบพิมพ์ทำได้ยากกว่าการแกะสลักซึ่งทำตามวิธีการของต้นเทียนประเภทแกะสลัก	ลวดลายส่วนมากจะเป็นเรื่องราว ดังมีผู้บรรยายว่า “แกะสลักลวดลายละเอียดละไม แฝงไว้ซึ่งศิลปวัฒนธรรมและแง่คิดปริศนาต่างๆ บางต้นก็แกะเป็นรูปพระเวสสันดร บางต้นก็แกะเป็นรูปปัญจวัคคีย์กำลังดับเตศนา บางต้นแกะเป็นรูปสัตว์ หรือลวดลายอย่างอื่น”
รอยต่อระหว่างดอกและระหว่างลวดลายมีมาก เพราะใช้ดอกผึ้งมาแปะปะ ติด เรียงต่อกันไป	ทุกส่วนของต้นเทียนคือ ส่วนฐาน ส่วนลำต้น และส่วนยอด ไม่มีรอยต่อ
เครื่องมือ วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้พิมพ์ดอกผึ้งมีหลายอย่างและการพิมพ์มีขั้นตอนสลับซับซ้อนและละเอียดอ่อน	เครื่องมือที่ใช้ในการแกะสลักเป็นเครื่องมือง่ายๆ วิธีการใช้ไม่สลับซับซ้อน

2. เทศบาลนครอุบลราชธานีกับการปฏิบัติงานด้านศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม

2.1 ความเป็นมาของเทศบาลนครอุบลราชธานี

เทศบาลอุบลราชธานี มีฐานะเป็นนิติบุคคล (เทศบาลนครอุบลราชธานี, 2550) จัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 25 มีนาคม พ.ศ.2478 โดยมีพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งเป็นเทศบาลนครอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี เมื่อปี 2542 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่ม 116 ตอนที่ 14 ก วันที่ 8 มีนาคม 2542 และมีผลใช้บังคับวันที่ 7 พฤษภาคม 2542 มีเนื้อที่ 29.04 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 18,023.82 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 0.18 ของพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานี อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานครทางรถยนต์ 630 กิโลเมตร และทางรถไฟ 575 กิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดกับถนนรอบเมืองและบริเวณทหารอากาศ
ทิศใต้	ติดกับแม่น้ำมูล
ทิศตะวันออก	ติดกับห้วยวังนองและบริเวณเขตทหารอากาศ
ทิศตะวันตก	ติดกับถนนรอบเมืองและลำมูลน้อย

อาคารสำนักงานแห่งแรกของเทศบาล ได้ขอใช้อาคารสโมสรเสือป่าเป็นสำนักงานเทศบาลเมืองอุบลราชธานี สโมสรเสือป่าก่อสร้างในสมัยรัชกาลที่ 6 เพื่อให้บรรดาเสือป่าสังสรรค์หลังการฝึกซ้อม เป็นอาคารไม้ชั้นเดียว หลังคามุงสังกะสี ใช้เป็นสำนักงานเทศบาลเมืองอุบลราชธานีเป็นเวลา 15 ปี มีคณะเทศมนตรี 3 ชุด ชุดที่ 1 มีร้อยตรีสุวรรณ อุณหะรัตนะ เป็นนายกเทศมนตรี

ระหว่าง พ.ศ.2479-2484 ชุดที่ 2 มีนายผดุง โกศลวิตร เป็นนายกเทศมนตรี ระหว่าง พ.ศ.2484-2492 และชุดที่ 3 มีนายมงคล กรินชัย เป็นนายกเทศมนตรี ระหว่าง พ.ศ.2492-2496 สำนักงานแห่งที่สอง มีอาคารสำนักงานเป็นเอกเทศเมื่อ พ.ศ.2494 ก่อสร้างในที่ดินของเทศบาลที่ถนนเขื่อนธานี ทิศตะวันออกติดกับถนนยุทธภัณฑ์ เทศบาลแห่งที่สองนี้ สร้างในสมัยนายมงคล กรินชัย เป็นนายกเทศมนตรี เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็กสองชั้น หลังคาทรงปั้นทงมุงกระเบื้อง อาคารนี้ใช้ประโยชน์เป็นเวลา 30 ปี จนถึงสมัยนายประจวบ ศรีบุญรัตน์เป็นนายกเทศมนตรี ได้ต่อเติมอาคารเป็น 3 ชั้น ปัจจุบันใช้เป็นอาคารสาธารณสุขของเทศบาล สำนักงานแห่งที่สาม อาคารสำนักงานเป็นทรงไทย ซึ่งเป็นสถานที่ปฏิบัติงานในปัจจุบัน

2.2 โครงสร้างการบริหารงานและอัตรากำลัง

เทศบาลนครอุบลราชธานีเป็นเทศบาลชั้น 1 ตามกำหนดชั้นเทศบาล (เทศบาลนครอุบลราชธานี. 2549) มีการกำหนดโครงสร้างและแบ่งส่วนราชการ ดังนี้

1. สำนักปลัดเทศบาล แบ่งเป็น 7 ฝ่าย 19 งาน มีพนักงานเทศบาล 53 คน ลูกจ้างประจำ 15 คน พนักงานจ้างตามภารกิจ 30 คน พนักงานจ้างทั่วไป 64 คน รวมทั้งหมด 162 คน ซึ่งประกอบด้วยฝ่ายบริหารงานทั่วไป มีหน้าที่เกี่ยวกับราชการทั่วไปของเทศบาล หรือกิจกรรมที่ไม่ได้กำหนดไว้ว่า เป็นหน้าที่ของส่วนราชการใด หรืองานอื่นตามที่ได้รับมอบหมาย ฝ่ายกิจการสภา มีหน้าที่หลักเกี่ยวกับงานกิจการของสภาเทศบาล และงานเลือกตั้งทั้งหมด ฝ่ายบริหารงานบุคคล มีหน้าที่หลักในการดำเนินการบรรจุ แต่งตั้ง พนักงานเทศบาลสามัญ การโอน การย้าย การเลื่อนระดับ และแต่งตั้งพนักงานเทศบาลสามัญให้ดำรงตำแหน่งสูงขึ้น จากการประเมินผลการปฏิบัติงาน และการเลื่อนขั้นเงินเดือนพนักงานเทศบาลประจำปี และมีหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้องกับงานบุคคลทุกประเภท ฝ่ายทะเบียนราษฎร มีหน้าที่จัดทำทะเบียนราษฎร จำนวนประชากร จำนวนครัวเรือน การรับแจ้งเกิดตาย ย้ายถิ่น การออกหมายเลขประจำบ้าน คัดสำเนาทะเบียนบ้าน ทำบัตรประจำตัวประชาชน แก้ไขรายการต่างๆเกี่ยวกับทะเบียนบ้าน และการจัดทำสถิติข้อมูลผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ฝ่ายป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย มีหน้าที่ในงานป้องกันและระงับอัคคีภัย ช่วยเหลือบรรเทาความเดือดร้อนของประชาชนอันเนื่องมาจากภัยธรรมชาติ เช่น อุทกภัย วาตภัย และอัคคีภัย ฝ่ายเทศกิจมีหน้าที่จัดความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง และฝ่ายส่งเสริมการท่องเที่ยว มีหน้าที่ส่งเสริมด้านการท่องเที่ยวของเทศบาลนครอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2. สำนักการคลัง แบ่งเป็น 2 ส่วน 6 ฝ่าย 14 งาน มีพนักงานเทศบาล 36 คน ลูกจ้างประจำ 6 คน พนักงานจ้างตามภารกิจ 8 คน พนักงานจ้างทั่วไป 22 คน รวมทั้งหมด 72 คน เป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่เกี่ยวกับการเงินและบัญชี ฝ่ายแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สิน ฝ่ายการ

คลังและงบประมาณ ฝ่ายพัสดุและทรัพย์สิน และฝ่ายผลประโยชน์ ควบคุม ตรวจสอบ การเร่งรัดการจัดเก็บรายได้ ทั้งค่าธรรมเนียม ค่าปรับ ค่าใบอนุญาต จัดทำงบประมาณรายจ่ายงบกลาง รายจ่ายของหน่วยงาน รายจ่ายเพื่อการลงทุน และรายจ่ายจากเงินอุดหนุนเฉพาะกิจ

3. สำนักงานช่าง แบ่งเป็น 4 ส่วน 11 ฝ่าย 26 งาน มีพนักงานเทศบาล 47 คน ลูกจ้างประจำ 18 คน พนักงานจ้างตามภารกิจ 40 คน พนักงานจ้างทั่วไป 110 คน รวมทั้งหมด 215 คน มีหน้าที่เกี่ยวกับการผังเมืองและโยธา ตลอดจนงานการให้บริการด้านการสาธารณูปโภคและสาธารณูปการต่างๆ เช่น ก่อสร้างถนน ทางเท้า ระบบระบายน้ำ การออกแบบตรวจสอบควบคุมการก่อสร้างอาคารทั้งหน่วยงานราชการและเอกชน ทั้งด้านวิศวกรรมและสถาปัตยกรรม ดูแลการติดตั้งและบำรุงรักษาไฟฟ้าสาธารณะ และสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ ตลอดจนงานการกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล การควบคุมและตรวจสอบการบำบัดน้ำเสีย

4. สำนักงานศึกษา แบ่งเป็น 2 ส่วน 1 หน่วย 7 ฝ่าย 19 งาน มีพนักงานเทศบาล 15 คน ลูกจ้างประจำ 2 คน พนักงานจ้างตามภารกิจ 1 คน พนักงานจ้างทั่วไป 7 คน รวมทั้งหมด 25 คน มีหน้าที่เกี่ยวกับงานบริการด้านการศึกษาและวิชาการ การให้การศึกษแก่เด็กในเขตเทศบาล ระดับก่อนวัยเรียนและวัยบังคับ งานเกี่ยวกับการศาสนา ขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปวัฒนธรรม งานนิเทศการศึกษา ตลอดจนงานกิจกรรมเด็กและการศึกษานอกโรงเรียน ปัจจุบันเทศบาลนครอุบลราชธานีมีโรงเรียนในสังกัด 4 แห่ง คือ โรงเรียนเทศบาลบูรพาอุบลราชธานี โรงเรียนเทศบาล 2 หนองบัว โรงเรียนเทศบาล 3 สามัคคีวิทยาคาร และโรงเรียนศูนย์เด็กอนุบาลเทศบาล 4 วัดใต้พระเจ้าใหญ่องค์ตื้อ

5. กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม แบ่งเป็น 3 ฝ่าย 11 งาน มีพนักงานเทศบาล 26 คน ลูกจ้างประจำ 15 คน พนักงานจ้างตามภารกิจ 40 คน พนักงานจ้างทั่วไป 263 คน รวมทั้งหมด 344 คน มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการควบคุมโรคติดต่อ การสุขาภิบาล การรักษาความสะอาด ความเป็นระเบียบเรียบร้อยในเขตเทศบาล การกำจัดขยะมูลฝอย การรักษาพยาบาลและส่งเสริมสุขภาพ ตลอดจนงานสาธารณสุขอื่น

6. กองวิชาการและแผนงาน แบ่งเป็น 3 ฝ่าย 8 งาน มีพนักงานเทศบาล 16 คน ลูกจ้างประจำ 2 คน พนักงานจ้างตามภารกิจ 3 คน พนักงานจ้างทั่วไป 7 คน รวมทั้งหมด 28 คน มีหน้าที่เกี่ยวกับงานวิชาการและการวางแผน ให้คำปรึกษาแนะนำ ปัญหาข้อกฎหมาย การพิจารณา วินิจฉัยปัญหาข้อกฎหมาย ตลอดจนการเผยแพร่ข่าวสารของเทศบาล โดยจัดให้มีงานประชาสัมพันธ์ งานนิติการ งานวิเคราะห์นโยบายและแผนงานวิจัยประเมินผล งานประชาสัมพันธ์ มีหน้าที่เผยแพร่ข่าวสาร สนับสนุนผลงานตามนโยบายของเทศบาล เผยแพร่ศิลปและวัฒนธรรม ท้องถิ่นและของชาติ เป็นสื่อเชื่อมโยงระหว่างเทศบาลกับประชาชน และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง

นอกจากนั้น มีหน้าที่ให้บริการข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนผู้มาติดต่องานของเทศบาลให้ได้รับความสะดวก ตรวจสอบข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับเทศบาล เสนอผู้บังคับบัญชา สร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์อันดีกับหน่วยงานอื่น เพื่อนำไปสู่ความร่วมมือในการพัฒนาท้องถิ่น จัดทำเอกสารเผยแพร่ข่าวสารแก่สื่อมวลชน เผยแพร่ภาพข่าวสารเทศบาล จัดทำป้ายโฆษณา แผ่นปลิวประชาสัมพันธ์ งานนิติการ มีหน้าที่แก้ไขปัญหาดังกล่าวตามคำร้องเรียน ตักเตือนผู้ละเมิดเทศบัญญัติ ควบคุมอาคาร เปรียบเทียบปรับผู้ละเมิดเทศบัญญัติ ดำเนินการทางวินัยพนักงานและลูกจ้างที่ทำผิด ตรวจและร่างนิติกรรมสัญญา และให้บริการด้านระเบียบกฎหมายแก่พนักงาน ลูกจ้าง และประชาชน งานวิเคราะห์นโยบายและแผนงานวิจัยประเมินผล มีภารกิจในการรวบรวมวิเคราะห์และให้บริการข้อมูลสถิติที่จำเป็นต้องใช้ในการวางแผน วิเคราะห์ ประเมินการเติบโตของจำนวนประชากรในเขตเมือง กำหนดกรอบนโยบาย จัดทำงบประมาณ รายจ่ายประจำปีของเทศบาลและงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม รวบรวมข้อมูลสถิติและวิเคราะห์งบประมาณ ติดตามผลการดำเนินงานของหน่วยงานต่างๆของเทศบาล

7. กองสวัสดิการสังคม แบ่งเป็น 3 ฝ่าย 7 งาน มีพนักงานเทศบาล 3 คน พนักงานจ้างตามภารกิจ 1 คน พนักงานจ้างทั่วไป 14 คน รวมทั้งหมด 18 คน มีหน้าที่เกี่ยวกับงานสังคมสงเคราะห์ และงานส่งเสริมสวัสดิภาพเด็กและเยาวชน งานพัฒนาชุมชน

8. หน่วยงานตรวจสอบภายใน มี 1 หน่วย มีพนักงานเทศบาล 3 คน พนักงานจ้างทั่วไป 1 คน รวมทั้งหมด 4 คน มีหน้าที่ตรวจสอบบัญชี ทะเบียน และเอกสารที่เกี่ยวข้อง ตรวจสอบเอกสารการเบิกจ่ายเงิน การรับเงิน การเก็บรักษาหลักฐานการเงิน การบัญชี รวมทั้งตรวจสอบภายในทั้งภายในและภายนอกเทศบาลนครอุบลราชธานี

2.3 อำนาจหน้าที่ของเทศบาลนครอุบลราชธานี

ตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ.2496 มาตรา 56 เทศบาลนครอุบลราชธานีมีหน้าที่ต้องทำกิจการใด ๆ ในเขตเทศบาล ดังนี้ (เทศบาลนครอุบลราชธานี. 2550)

1. รักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน
2. ให้มีและบำรุงทางบกและทางน้ำ
3. รักษาความสะอาดของถนนหรือทางเดินและที่สาธารณะ รวมทั้งการกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล
4. ป้องกันและระงับโรคติดต่อ
5. ให้มีเครื่องใช้ในการดับเพลิง
6. ให้ราษฎรได้รับการศึกษาอบรม

7. หน้าที่อื่นๆ ซึ่งมีคำสั่งกระทรวงมหาดไทย หรือกฎหมายบัญญัติให้เป็นหน้าที่

ของเทศบาล

8. ให้มีน้ำสะอาดหรือการประปา

9 ให้มีโรงฆ่าสัตว์

10. ให้มีและบำรุงสถานที่ทำการพิทักษ์และรักษาคนเจ็บไข้

11. ให้มีและบำรุงทางระบายน้ำ

11.2 ให้มีและบำรุงสวนสาธารณะ

13. ให้มีและบำรุงการไฟฟ้า หรือแสงสว่างโดยวิธีอื่น

14. ให้มีการดำเนินกิจการโรงรับจำนำ หรือสถานสินเชื่อท้องถิ่น

15. ให้มีและบำรุงการสงเคราะห์มารดาและเด็ก

16. กิจการอื่นซึ่งจำเป็นเพื่อการสาธารณสุข

ในมาตรา 54 เทศบาลนครอุบลราชธานีอาจทำกิจการใด ๆ ในเขตเทศบาล

ดังต่อไปนี้

1. ให้มีตลาด ท่าเทียบเรือ และท่าข้าม

2. ให้มีสุสานและฌาปนสถาน

3. บำรุงและส่งเสริมการทำมาหากินของราษฎร

4. ให้มีและบำรุงการสงเคราะห์มารดาและเด็ก

5. ให้มีและบำรุงโรงพยาบาล

6. ให้มีการสาธารณสุข

7. จัดทำกิจการซึ่งจำเป็นเพื่อการสาธารณสุข

8. จัดตั้งและบำรุงโรงเรียนอาชีวศึกษา

9. ให้มีและบำรุงสถานที่สำหรับการกีฬาและพลศึกษา

10. ให้มีและบำรุงสวนสาธารณะ สวนสัตว์ และสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ

11. ปรับปรุงแหล่งเสื่อมโทรมและรักษาความสะอาดเรียบร้อยของท้องถิ่น

12. เทศพาณิชย์

ในพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจไปสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542 ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ในการจัดระบบบริการสาธารณะของเทศบาลตามมาตรา 17 ไว้ดังนี้

1. จัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง

2. รักษาทางบก ทางน้ำ

3. ควบคุมตลาด ท่าเรือ ที่จอดรถ
4. การสาธารณูปโภคและสิ่งก่อสร้าง
5. การสาธารณูปการ
6. การส่งเสริมอาชีพ
7. การพาณิชย์ การลงทุน
8. ส่งเสริมการท่องเที่ยว
9. จัดการศึกษา
10. สังคมสงเคราะห์และพัฒนาคุณภาพชีวิต
11. บำรุงรักษาจารีตประเพณีวัฒนธรรมและภูมิปัญญา
12. จัดการที่อยู่อาศัยและชุมชนแออัด
13. ดูแลสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ
14. ส่งเสริมกีฬา
15. ส่งเสริมประชาธิปไตยและสิทธิเสรีภาพ
16. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของราษฎร
17. รักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบ
18. กำจัดมูลฝอย สิ่งปฏิกูล น้ำเสีย
19. การสาธารณสุขและอนามัย
20. ควบคุมสุสานและฌาปนกิจสถาน
21. ควบคุมการเลี้ยงสัตว์
22. ควบคุมการฆ่าสัตว์
23. รักษาความปลอดภัยสาธารณะสถาน
24. จัดการป่าไม้ ที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติ
25. การผังเมือง
26. การขนส่งและจราจร
27. ดูแลรักษาที่สาธารณะ
28. ควบคุมอาคาร
29. ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
30. การรักษาความสงบเรียบร้อย
31. กิจกรรมอื่นตามประกาศของคณะกรรมการ

2.4 ประชากรและชุมชน

จำนวนประชากรในเขตเทศบาลนครอุบลราชธานี ข้อมูล ณ เดือนเมษายน 2550 มีทั้งสิ้น 86,527 คน เป็นชาย 40,863 คน เป็นหญิง 45,664 มีจำนวนครัวเรือนทั้งสิ้น 17,960 ครัวเรือน ความหนาแน่นของประชากร 2,980 คนต่อตารางกิโลเมตร แบ่งเขตเลือกตั้งเป็น 4 เขต มีหน่วยเลือกตั้งทั้งสิ้น 106 หน่วยเลือกตั้ง ประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ มีบางส่วนที่นับถือศาสนาคริสต์ อิสลาม และศาสนาอื่น ประชาชนส่วนใหญ่มีเชื้อสายไทยลาว และมีบางส่วนที่มีเชื้อสายไทยจีน และเวียดนาม ชุมชนในเขตเมืองส่วนใหญ่ประกอบธุรกิจและอาชีพด้านพาณิชยกรรม การบริการ และค้าขาย มีส่วนน้อยของชุมชนรอบนอกที่ประกอบอาชีพด้านเกษตรกรรม

2.5 ประเพณีแห่งเทียนเข้าพรรษาความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนา

แผนพัฒนาสามปี (2551 – 2553) ของเทศบาลนครอุบลราชธานี (2550) เป็นแผนที่จัดทำขึ้นภายใต้ความสอดคล้องกับทิศทางในการพัฒนาประเทศ ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 ยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มจังหวัด ยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดอุบลราชธานี ยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และนโยบายการบริหารงานของนายกเทศมนตรีนครอุบลราชธานี ซึ่งเทศบาลนครกำหนดวิสัยทัศน์ในการพัฒนา คือ “เราจะทำงานอย่างมืออาชีพ เน้นการประสานงานและการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายโดยมีประชาชนเป็นศูนย์กลาง เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนให้เกิดความพึงพอใจสูงสุด และมีคุณภาพชีวิตที่ดีที่สุด”

ยุทธศาสตร์การพัฒนาของเทศบาลนครอุบลราชธานี จัดลำดับความสำคัญเร่งด่วน ดังนี้

1. ยุทธศาสตร์การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน
2. ยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจ
3. ยุทธศาสตร์การพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
4. ยุทธศาสตร์พัฒนาคุณภาพชีวิตและเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน
5. ยุทธศาสตร์พัฒนาระบบบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์

การจัดงานประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษาของเทศบาลนครอุบลราชธานี เป็นภารกิจที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ ด้านการสร้างชุมชนและสังคมให้เข้มแข็ง เพื่อเป็นรากฐานที่มั่นคงของประเทศ มีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์พัฒนากลุ่มจังหวัด ที่มุ่งเน้นให้ชุมชนเข้มแข็ง ประชาชนมีรายได้สูงขึ้น ยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดอุบลราชธานี ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีและสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน โดยใช้กลยุทธ์ส่งเสริมศาสนาและวัฒนธรรม ยุทธศาสตร์การส่งเสริมการค้า การลงทุน การท่องเที่ยว อีกทั้ง ยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ให้ความสำคัญกับการส่งเสริม สนับสนุนงานด้านศาสนาและวัฒนธรรม รวมถึงนโยบายการบริหารงานของนายกเทศมนตรีนครอุบลราชธานีด้านการวัฒนธรรม ประเพณี

และการท่องเที่ยว ที่ให้ความสำคัญกับการสนับสนุนงานวัฒนธรรมประเพณี ให้มีความยิ่งใหญ่ในระดับชาติ และระดับสากล ซึ่งงานประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษา ถือเป็นภารกิจของเทศบาลนครอุบลราชธานี ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ตามแนวทางการพัฒนาด้านที่ 11 คือ ส่งเสริมเอกลักษณ์และประเพณีท้องถิ่น อย่างไรก็ตาม กิจกรรมในงานประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษา ไม่เพียงเป็นการส่งเสริมด้านวัฒนธรรมแต่เพียงอย่างเดียว ยังมีความสอดคล้องเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์อื่นๆ ไม่ว่าจะเป็นยุทธศาสตร์การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่แนวทางการพัฒนาระบบต่าง ๆ อาทิ สาธารณูปโภค สาธารณูปการ ระบบจราจร การวางผังเมืองต่างมีความเกี่ยวข้องกับการจัดงาน ยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจ ก็มีความเกี่ยวเนื่องกันเป็นอย่างมาก เพราะแนวทางตามยุทธศาสตร์นี้ซึ่งได้แก่ การเพิ่มรายได้ของประชาชน การส่งเสริมสินค้า ผลิตภัณฑ์ชุมชน ส่งเสริมและพัฒนากิจการท่องเที่ยวและการให้บริการ ปรับปรุงพัฒนาการคมนาคมขนส่งก็สอดคล้องกับกิจกรรมการจัดงาน

2.6 รูปแบบการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษาอุบลราชธานี

การจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี มีความยิ่งใหญ่มากขึ้นเมื่อได้รับความร่วมมือจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) เข้ามาสนับสนุน ทำให้มีการปรับรูปแบบการประกวด อาทิ แยกประเภทของการจัดประกวดโดยแบ่งเป็น การประกวด ขบวนแห่ การประกวดนางฟ้าประจำต้นเทียน และการประกวดต้นเทียน มีการกำหนดเกณฑ์และวิธีการให้คะแนนในการประกวด เพื่อให้รัดกุมและเหมาะสม กำหนดระยะเวลาในการจัดงานเป็น 3 วัน คือ วันแรกเป็นวันขึ้น 14-15 ค่ำ และแรม 1 ค่ำเดือน เป็ดงาน วันที่สองรวมต้นเทียน ประกวด ต้นเทียน และประกวดนางฟ้าประจำต้นเทียนในช่วงเวลากลางคืน และวันที่ 3 เป็นพิธีแห่เทียนพรรษา และประกวดขบวนแห่ ในการจัดงานที่ผ่านมาแต่ละครั้ง จังหวัดอุบลราชธานีได้พิจารณารูปแบบ การจัดงานให้มีความสอดคล้องกับงานพิธีสำคัญของจังหวัด และของชาติ เห็นได้จากการจัดงานในรอบ 10 ปี ดังนี้

ปี พ.ศ. 2541 จังหวัดอุบลราชธานี ยกเลิกการประกวดขบวนแห่เทียนพรรษา แต่มีการประสานขอความร่วมมือให้อำเภอ หรือโรงเรียนต่าง ๆ จัดขบวนแห่ รวมถึงจัดการแสดงโดยจังหวัดเป็นผู้กำหนด และได้เพิ่มกิจกรรมการแสดงแสง-สี-เสียง กิจกรรมการประกวดธิดาเทียนพรรษา และงานพาแลง ณ บริเวณทุ่งศรีเมือง ซึ่งได้รับความสนใจจากประชาชนทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศเป็นอย่างมาก

ปี พ.ศ. 2542 ชื่อที่ใช้ในการประชาสัมพันธ์และจัดงาน คือ “งานเทียนพรรษาเฉลิมพระเกียรติ 72 พรรษา มหาราช” เนื่องในวโรกาส ปีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ฯ ทรงมีพระชนมายุครบ 6 รอบ ในอดีตที่ผ่านมางานประเพณีแห่

เขียนพระราชนิพนธ์อวตารชาตานิ ไม่มีการกำหนดชื่อเรียก แต่เป็นที่รู้จักกันในนาม “งานประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี” เท่านั้น ภายหลังจากที่มีหน่วยงานคือการท่องเที่ยวเข้ามาร่วมจัดงาน จึงได้มีการกำหนดชื่อเรียก เพื่อประชาสัมพันธ์งานให้ยิ่งใหญ่ ซึ่งเริ่มในปีนี้ และเป็นที่มาของเทียนไปได้ ทุกเดือน โดยจัดให้มีกิจกรรมการท่องเที่ยวตลอดเดือน ส่งเสริมสนับสนุนให้ชาวต่างชาติเข้ามา มีส่วนร่วม เพื่อประชาสัมพันธ์กิจกรรมการท่องเที่ยวไปทั่วโลก เช่น มีการเชิญช่างศิลป์นานาชาติ ประมาณ 15 ประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกา นิวซีแลนด์ จีน ญี่ปุ่น ฯลฯ มาร่วมแข่งขันแกะสลักขี้ผึ้ง ตามสไตล์ศิลปะต่างชาติ ส่งผลให้มีนักท่องเที่ยวจากทั่วโลกมาชมงานตลอดทั้งเดือนกรกฎาคม

ปี.พ.ศ. 2546 ใช้ชื่อการจัดงานว่า “สืบศาสตร์ สานศิลป์” เนื่องจากงานประเพณีแห่เทียนพรรษาเป็นการสืบทอดศาสนา และสืบสานงานศิลปะ ดังคำกล่าวที่ว่า “เทียนพรรษา คือ ภูมิศิลปะ แห่งศรัทธา” และใช้ชื่อการจัดงานดังกล่าวเพื่อความกระชับ

ปี พ.ศ. 2547 เป็นการจัดงานภายใต้ชื่อ “ทวยราษฎร์ไฝ่ธรรม งามล้ำเทียนพรรษา เทิดไท้ 72 พรรษา มหาราชินี” เนื่องในวโรกาสปีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 6 รอบ สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ พระแม่-แม่พระของแผ่นดิน ชาวอุบลราชธานีได้จัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษาอย่างยิ่งใหญ่อีกครั้ง ในปีนี้มหาวิทยาลัยอุบลราชธานีได้จัดเสวนา เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี : อดีต-ปัจจุบัน-อนาคต ณ ห้องประชุมมิตรไมตรี ศาลากลางจังหวัดอุบลราชธานี เมื่อวันที่ 10 เมษายน 2547 ส่งผลให้มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษาโดยมีสาระสำคัญ 5 ประการสรุปได้ว่า

1. ส่งเสริมการทำเทียนโบราณให้แพร่หลาย เพื่อลดค่าใช้จ่ายและเพิ่มการประกวดเทียนพรรษาออกเป็น 3 ประเภท
2. จัดให้มีขบวนแห่เทียน โบราณต้นแบบ เพื่อคำนึงถึงแก่นแท้ของประเพณี
3. จัดขบวนอัญเชิญเครื่องยศเจ้าเมืองตามประเพณีโบราณ เพื่อความภาคภูมิใจ ในบรรพบุรุษที่ต่อสู้เพื่อแผ่นดิน และเป็นการถวายเป็นกุศลถวายแด่ราชวงศ์จักรี
4. การใช้ดนตรีพื้นเมือง เช่น แคน ซุง โปงลาง บรรเลง ในพิธีเปิดเป็นการถูกต้อง เหมาะสมกับผู้ชม ผู้ฟัง ที่ต้องการบรรยากาศความเป็นพื้นบ้านพื้นเมืองแต่ละท้องถิ่นไปท้องถิ่นใดก็ต้องการฟังดนตรีท้องถิ่นนั้น
5. การใช้ดนตรีไทย ปี่พาทย์ประโคมในขบวนแห่เทียนพระราชทาน เพื่อสุนทรียภาพคุณค่าความไพเราะ เหมาะกับศิลปวัฒนธรรมไทย จินตนาการย้อนอดีตไทยแท้แต่

โบราณแทนการใช้วงโยชวาทิต ซึ่งเหมาะสมกับการสวนสนาม หรือการกีฬาโดยเฉพาะเช่นทุกปีที่ผ่านมา

ปี พ.ศ. 2548 มีชื่อที่ใช้ในการจัดงาน คือ “น้อมรำลึก 50 ปี พระบารมีแผ่คลุมเกล้าฯ ชาวอุบล ฯ” เนื่องจากเมื่อวันที่ 16-18 พฤศจิกายน 2498 ล้นเกล้าฯ ทั้งสองพระองค์ได้เสด็จเยือนอุบลราชธานี ยังความปลาบปลื้มปิติแก่ชาวอุบลราชธานีเป็นล้นพ้น เพราะตั้งแต่สร้างเมืองมาเกือบ 200 ปี ยังไม่เคยมีพระมหากษัตริย์พระองค์ใดเสด็จ ฯ เยี่ยม หรือทรงใกล้ชิดกับราษฎรอย่างใกล้ชิดพระองค์

ปี พ.ศ. 2549 มีชื่อการจัดงานว่า “60 ปี พระบารมีแผ่ไพศาล งามตระการเทียนพรรษา เทิดราชัน” เป็นการจัดงานเนื่องในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ จะเสด็จเถลิงถวัลย์ ราชสมบัติ ครบ 60 ปี ในวันที่ 9 มิถุนายน 2549 ซึ่งนับเป็นกษัตริย์ที่ครองราชย์ยาวนานที่สุดในประเทศและในโลก เพื่อแสดงถึงความจงรักภักดีและความสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ ที่มีต่อพสกนิกรปวงชนชาวไทย คณะกรรมการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา ในครั้งนี้มีการนำผลงานแกะสลักประติมากรรมเทียนนานาชาติเข้าร่วมในขบวนแห่เทียนพรรษาด้วย

ปี พ.ศ. 2550 ใช้ชื่อการจัดงานว่า “สู่เชิงเมืองธรรม เลิศล้ำเทียนพรรษา ปวงประชาพอเพียง” เพื่อให้สอดคล้องกับปมหมอกดเนื่องในวโรกาสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ฯ ทรงมีพระชนมายุครบ 80 พรรษา โดยคำว่า “เมือง” มีความหมาย 3 ประการ คือ

1. พุทธธรรม คำสอนในพระพุทธศาสนา ที่บรรดาพุทธศาสนิกชนน้อมนำไปประพฤติปฏิบัติ เพื่อความอยู่ดีมีสุข
2. อารยธรรม อุบลราชธานีเป็นอู่อารยวัฒนธรรม อุดมอริยทรัพย์ อริยสงฆ์ รุ่งโรจน์ศาสตร์ เรืองรองศิลป์ ถิ่นไทยดี ซึ่งเป็นคุณสมบัติของเมืองนักปราชญ์
3. ธรรมชาติ พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ทรงพระราชทานนาม อุบลราชธานีศรีวนาลัย คำว่า ศรีวนาลัย หมายถึง ดงอู่ผึ้ง เมื่อครั้งก่อตั้งสร้างเมือง มีธรรมชาติโดยทั่วไป มีอุทยานแห่งชาติหลายแห่งและสามเหลี่ยมมรกตเขียวขจีที่เลื่องชื่อ อุบลราชธานีจึงเป็น “ธานีแห่งราชะ ศรีสง่าแห่งไพรพฤกษ์”

ในปี พ.ศ.2551 ใช้ชื่อการจัดงานว่า “เมืองอุบล ฯ บุญล้ำล้ำ บุญธรรมบุญทาน สืบสานตำนานเทียน” ซึ่งโครงการสนับสนุนการจัดงานประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษาของเทศบาลนครอุบลราชธานี เพื่ออนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่นและส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดอุบลราชธานีมีกิจกรรมตามโครงการที่กำหนดไว้ 5 กิจกรรม ได้แก่ จัดพิธีทำบุญตักบาตร, จัดประกวดขบวนแห่เทียน, จัดประกวดต้นเทียนพรรษา, จัดประกวดการแกะสลักต้นเทียนระดับเด็กและเยาวชน และกิจกรรมการแสดงของโรงเรียนและชุมชน โดยผลที่คาดว่าจะได้รับการจัดโครงการ คือ

ประเพณีอันดีงามได้รับการอนุรักษ์ให้คงอยู่สืบไป และจังหวัดอุบลราชธานีมีรายได้จากการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น

จากรูปแบบการจัดงานประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษาอุบลราชธานีในแต่ละปีที่ผ่านมาอาจกล่าวได้ว่า เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานีนั้น มีความเลิศล้ำ เลอค่า มาช้านานนับ 100 ปี เหนือจังหวัดอื่นใดในสยาม จากเหตุผลสำคัญ 5 ประการ ประการแรก อุบลราชธานี เป็นเมือง พุทธศาสนาที่มีวัดมากที่สุดในประเทศไทย มีพระสงฆ์ชั้นสมเด็จถึง 4 องค์ และมีพระอริยสงฆ์ที่มีชื่อเสียงทั้งในสายคันถธุระ และสายวิปัสสนากรรมฐาน ประการที่สอง ชาวอุบลราชธานี เป็นผู้มีความเป็นกุศล ใฝ่ธรรม โดยมีความเชื่อว่าการถวายเทียนพรรษา เป็นผลให้บังเกิดความเจริญพลานามัยมีปัญญาเฉียบแหลม ประการที่สาม อุบลราชธานี ตั้งเมืองที่ ดงอู่ผึ้ง ซึ่งเป็นทรัพยากรสำคัญในการทำเทียนพรรษา คือ มีรวงผึ้งอุดมสมบูรณ์มาจนปัจจุบัน สำนักพระราชวังได้นำขี้ผึ้งจากจังหวัดอุบลราชธานีไปทำเทียนพระราชทาน ประการที่สี่ ชาวอุบลราชธานี ให้ความสนใจและพิถีพิถันในการถวายสิ่งใดๆ แต่พระรัตนตรัย จะต้องสวยสดงดงามเป็นพิเศษ เพราะถือว่าการจัดเกลาจิตใจให้สะอาดบริสุทธิ์ผ่องใส จะได้งามทั้งร่างกายและจิตใจ ดังพญายุทธาภิตได้กล่าวไว้ว่า “แนวได้ถวาย (ถวาย) เจ้าหัว ต้องให้งาม เสาตีได้งามนำแผ่น” หมายความว่า สิ่งใด ๆ ที่ถวายให้พระสงฆ์ ต้องเป็นสิ่ง ที่งามที่สุด จะได้งามทั้งกายและใจ ซึ่งเป็นคำสอนที่ของบรรพชนมาแต่อดีตกาล และสืบสานมาจนถึงปัจจุบัน และประการที่ห้า อุบลราชธานี มีช่างฝีมือด้านศิลปะมากมาย จึงสามารถสร้างสรรค์ผลงานออกมาได้อย่างวิจิตรบรรจงตามจินตนาการ เพื่อสนองเจตนาและสอดคล้องกับความเชื่อของบรรพชน

3. แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวกับการศึกษา

3.1 แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น

3.1.1 แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรม

1. ความหมายของวัฒนธรรม

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525 (อ้างอิงมาจากสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2537) ให้ความหมายของวัฒนธรรมว่า เป็นสิ่งที่ทำให้เจริญงอกงามแก่หมู่คณะ เป็นวิถีชีวิตของหมู่คณะ เป็นลักษณะที่แสดงถึงความเจริญงอกงาม ความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความกลมเกลียวก้าวหน้าของชาติ และศีลธรรมอันดีของประชาชน เป็นพฤติกรรมและสิ่งที่คนในสังคมผลิตสร้างขึ้นด้วยการเรียนรู้จากกันและกันและร่วมใช้อยู่ในหมู่พวกของตน

พระเทพเวที (อ้างอิงมาจากสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2537) ให้ความหมายวัฒนธรรมว่า เป็นผลรวมของการสั่งสมสิ่งสร้างสรรค์และภูมิธรรม ภูมิปัญญา ที่ถ่ายทอดสืบต่อกันมาของสังคมนั้น ๆ เป็นวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ทั้งหมดของสังคม ตั้งแต่ภายในจิตใจของคน มีค่านิยม คุณค่าทางจิตใจ คุณธรรม ลักษณะนิสัย แนวความคิด และสติปัญญา ออกมาจนถึงท่าทีและวิถีปฏิบัติของมนุษย์ต่อจิตใจและร่างกายของตน ลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ ตลอดจนความรู้ความเข้าใจ และการปฏิบัติของมนุษย์ต่อธรรมชาติแวดล้อม เป็นประสบการณ์ ความรู้ ความสามารถ ที่สังคมนั้นมีอยู่ หรือเนื้อตัวทั้งหมดของสังคม

ประเวศ วะสี (2537) ให้ความหมายวัฒนธรรมว่า หมายถึง การปฏิบัติ หรือพฤติกรรมของชุมชนหรือวิถีชีวิตของชุมชน

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2537) ให้ความหมายของวัฒนธรรมว่า เป็นวิถีการดำเนินชีวิตของสังคม เป็นแบบแผนการประพจน์และการแสดงออก ซึ่งความรู้สึกลึกซึ้งในสถานการณ์ต่างๆ ที่สมาชิกในสังคมเดียวกันสามารถเข้าใจและซาบซึ้งร่วมกัน เกิดขึ้นจากการประพจน์ปฏิบัติร่วมกัน เป็นแนวทางเดียวกันอย่างต่อเนื่องของสมาชิกในสังคม มีการสืบทอดเป็นมรดกทางสังคมต่อกันมาจากอดีต หรืออาจเป็นสิ่งประดิษฐ์คิดค้นสร้างสรรค์ขึ้นมาใหม่ หรืออาจรับเอาสิ่งที่เผยแพร่มาจากสังคมอื่น เปลี่ยนแปลงไปตามเงื่อนไขและกาลเวลา วัฒนธรรมของแต่ละกลุ่มชนมีเนื้อหา รูปแบบ บทบาท และหน้าที่แตกต่างกันไป

เอกวิทย์ ณ ถลาง (2544) กล่าวว่า วัฒนธรรมเป็นประสบการณ์สั่งสมของมนุษย์ ที่สืบทอดและเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอตามเหตุปัจจัย เป็นองค์รวมของทุกสิ่งทุกอย่างที่มนุษย์สร้างขึ้น อันเนื่องมาจากมีความสัมพันธ์กับธรรมชาติ สัมพันธ์กับสิ่งเหนือธรรมชาติและสัมพันธ์กับมนุษย์กันเอง มีความหลากหลายและเปลี่ยนแปลงไม่หยุดยั้ง

จากความหมายดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า วัฒนธรรมเป็นวิถีการดำเนินชีวิตของคนในสังคมที่อยู่ร่วมกัน เรียนรู้ซึ่งกันและกัน และการแสดงออกร่วมกัน เป็นที่ยอมรับและถือปฏิบัติสืบทอดต่อกันไปในสังคมนั้น มีการสืบทอดเป็นมรดกทางสังคมต่อกันมาจากอดีต หรืออาจเป็นสิ่งประดิษฐ์คิดค้นสร้างสรรค์ขึ้นมาใหม่ หรืออาจรับเอาสิ่งที่เผยแพร่มาจากสังคมอื่น เปลี่ยนแปลงไปตามเงื่อนไขและกาลเวลา วัฒนธรรมของแต่ละกลุ่มชนมีเนื้อหา รูปแบบ บทบาท และหน้าที่แตกต่างกันไป

2. ความสำคัญของวัฒนธรรม

ฉัตรทิพย์ นาถสุภา (2531) กล่าวถึงความสำคัญของวัฒนธรรมว่าเป็นคุณค่าทางด้านจิตใจ ความรู้สึก จิตวิญญาณ ที่ส่งผลกระทบต่อส่วนลึกที่สุดของความรู้สึก คุณค่านี้นำไปสู่เอกลักษณ์และการรวมกลุ่ม ที่มีผลต่อการพัฒนาด้านเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่น

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2537) ได้กล่าวถึงความสำคัญของวัฒนธรรมไว้ 3 ลักษณะว่า เป็นพื้นฐาน และเครื่องมือสำหรับสร้างเสริมความสามัคคีกลมเกลียวและความเป็นปึกแผ่นในหมู่ประชาชน วัฒนธรรมจะช่วยชักนำให้คนประพฤติดี ปฏิบัติธรรมและพร้อมที่จะเผชิญชีวิตร่วมกันบนผืนแผ่นดินเดียวกันทั้งในยามสุขและยามทุกข์ เป็นกรอบและเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม เป็นเอกลักษณ์ ลักษณะเด่นประจำชาติ หรือประจำหมู่คณะ ที่มีส่วนช่วยให้ชนในชาติมีความรู้สึกเป็นพวกเดียวกัน เกิดความรักสามัคคีกัน และอาจส่งผลต่อการ รวมพลังของหมู่คณะ และธำรงไว้ซึ่งความมั่นคงของชาติ

จากความสำคัญของวัฒนธรรมจะเห็นได้ว่า วัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่น และ ของชาติ มีความเกี่ยวเนื่องกัน เป็นสิ่งที่แสดงถึงวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ของคนในสังคม ความเป็นตัวตนของสังคมนั้น ๆ การที่วัฒนธรรมท้องถิ่นมีความเข้มแข็ง ก็จะส่งผลให้วัฒนธรรมของชาติ มีความมั่นคงด้วยและการพัฒนาจะเจริญก้าวหน้าคนในสังคม ชุมชน ต้องให้ความสำคัญในการ ร่วมสืบสานวัฒนธรรมให้คงอยู่

3. ประเภทของวัฒนธรรม

องค์การการศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม แห่งสหประชาชาติ (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. 2544) แบ่งวัฒนธรรมออกเป็น 5 สาขา ได้แก่

- 3.1 สาขาศิลปะ ได้แก่ วรรณศิลป์ ทัศนศิลป์ ศิลปะการแสดง ภาษาวรรณกรรม
 - 3.2 สาขามนุษยศาสตร์ เช่น ความเชื่อ พิธีกรรมต่างๆ
 - 3.3 สาขากีฬาและนันทนาการ ได้แก่ การเล่นเกมต่าง ๆ ฟันดาบมวยไทย กระบี่กระบอง เป็นต้น
 - 3.4 สาขาช่างฝีมือ เช่น การทอผ้า การจักสาน
 - 3.5 สาขาคหกรรมศิลป์ ได้แก่ การเย็บปักถักร้อย การทำอาหาร
- ความสามารถในการดูแลเด็ก เป็นต้น

พระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ.2485 แบ่งวัฒนธรรมออกเป็น 4 ประเภท

- 1) คติธรรม (Moral culture) เป็นวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับหลักของการ ดำเนินชีวิตในสังคม และส่วนใหญ่เป็นเรื่องของจิตใจ โดยเน้นทางคุณธรรม ศีลธรรม เพราะถือว่าเป็นสิ่งจำเป็นของชีวิตมนุษย์ เช่น ความขยันหมั่นเพียร ความเสียสละ ความรักใคร่สามัคคี ความซื่อสัตย์

2) เนติธรรม (Legal culture) เป็นวัฒนธรรมเกี่ยวกับกฎหมาย กฎเกณฑ์ ของสังคม หรือขนบธรรมเนียมประเพณี ที่สังคมส่วนใหญ่ยอมรับว่ามีความสำคัญ เทียบเท่ากฎหมาย

3) วัตถุธรรม (Material culture) เป็นวัฒนธรรมเกี่ยวกับวัตถุ เครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ ในการดำรงชีวิต เช่น เครื่องนุ่งห่ม บ้านเรือน ยารักษาโรค โบราณวัตถุ เป็นต้น

4) สหธรรม (Social culture) เป็นวัฒนธรรมทางสังคมที่รวมถึง คุณธรรม ต่าง ๆ ที่ทำให้มนุษย์เราอยู่ร่วมกันอย่างเป็นสุข รวมถึงระเบียบมารยาทที่พึงปฏิบัติต่อกันในสังคม

จากประเภทของวัฒนธรรมข้างต้น ซึ่งให้เห็นว่า วัฒนธรรม อาจ แบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ วัฒนธรรมที่มองเห็น กับวัฒนธรรมที่มองไม่เห็น วัฒนธรรมที่มองเห็นเป็น วัฒนธรรมที่เกี่ยวกับวัตถุ ข้าวของเครื่องใช้ บ้านเรือน การแต่งตัว การแสดง สถาปัตยกรรม พิธีกรรมต่าง ๆ เป็นต้น ส่วนวัฒนธรรมที่มองไม่เห็นเป็นสิ่งที่เรียกว่าคุณค่า คุณธรรม ศีลธรรม เป็น เรื่องด้านความรู้สึกและจิตใจของคนในสังคม

4. วัฒนธรรมกับการพัฒนาเศรษฐกิจ

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2537) กล่าวว่า วัฒนธรรม ความแตกต่างของวัฒนธรรมแต่ละชุมชนท้องถิ่น ที่แสดงลักษณะเด่นเฉพาะตัวของชุมชนท้องถิ่น เป็นสิ่งที่ดึงดูดใจให้กลุ่มคนต่างถิ่นแสดงความสนใจ และมีความต้องการเข้ามาสัมผัสเรียนรู้หรือ ท่องเที่ยว ศึกษาวัฒนธรรมดังกล่าว การเดินทางเข้ามาของกลุ่มคนต่างถิ่นหรือนักท่องเที่ยว ทำให้ เกิดการติดต่อสัมพันธ์ แลกเปลี่ยนระหว่างกลุ่มคนต่างถิ่นและกลุ่มคนในชุมชนในท้องถิ่นซึ่ง นำไปสู่การเรียนรู้ และได้รับอิทธิพลทางวัฒนธรรมซึ่งกันและกัน เช่น คนในชุมชนท้องถิ่นอาจ ได้รับอิทธิพลทางวัฒนธรรมด้านการแต่งกาย การสร้างความสัมพันธ์ทางเพศ การบริโภค ใน ขณะเดียวกันกลุ่มคนต่างถิ่นก็อาจจะได้รับอิทธิพลทางวัฒนธรรมด้านการละเล่น หรือการใช้ เครื่องประดับจากกลุ่มคนในท้องถิ่นเช่นกัน

นอกเหนือจากการสัมผัสเรียนรู้กันทางวัฒนธรรมซึ่งกันและกัน ระหว่างกลุ่มคนต่างถิ่น และกลุ่มคนในท้องถิ่นแล้ว การเดินทางเข้ามาในชุมชนท้องถิ่นหนึ่ง ๆ ของ กลุ่มคนต่างถิ่นเพื่อการท่องเที่ยว ศึกษาวัฒนธรรม ก็จะทำให้เกิดการสร้างรายได้ หรือการเติบโต ทางเศรษฐกิจให้แก่คนในท้องถิ่นนั้นๆ เนื่องมาจากการขายสินค้าทางวัฒนธรรมของท้องถิ่น ตลอดจนการดำเนินงานทางธุรกิจอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น การจัดทัวร์ท่องเที่ยว ธุรกิจโรงแรม เป็นต้น (กระทรวงวัฒนธรรม, 2547)

3.1.2 ภูมิปัญญาท้องถิ่น (Local Wisdom)

1. ความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่น

จากการศึกษาความหมายเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้มีนักวิชาการให้ความหมายไว้ดังนี้

เอกวิทย์ ณ ถลาง (อ้างถึงในอภิชา นิเวศน์ และจารุณี กาญจะโนสถ, 2550) กล่าวว่า ภูมิปัญญาเป็นผลของประสบการณ์ที่สั่งสมของคน ที่เรียนรู้จากการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม ปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มชนเดียวกัน และระหว่างกลุ่มชนหลาย ๆ กลุ่มชาติพันธุ์ รวมถึงโลกทัศน์ที่มีต่อสิ่งที่อยู่เหนือธรรมชาติ

เสรี พงศ์พิศ (อ้างถึงในอภิชา นิเวศน์ และจารุณี กาญจะโนสถ, 2550) ได้ให้ความหมายภูมิปัญญาไว้ว่า เป็นองค์ความรู้ด้านต่างๆ ของการดำรงชีวิตของคน ที่เกิดจากการสะสมประสบการณ์ ทั้งทางตรงและทางอ้อม เป็นแนวคิดในการแก้ปัญหาต่างๆ เพื่อการดำเนินชีวิต

จากความหมายสรุปได้ว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นสิ่งที่เกิดจากการสั่งสมของมนุษย์จากที่ที่มีความสัมพันธ์ระหว่างคนด้วยกันเอง ความสัมพันธ์กับธรรมชาติและสิ่งที่อยู่เหนือธรรมชาติจนเกิดเป็นความรู้ที่ใช้ในการดำรงชีวิต

2. ปัจจัยที่มีผลต่อการเกิดภูมิปัญญา

อภิชา นิเวศน์ และจารุณี กาญจะโนสถ (2550) สรุปปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาภูมิปัญญาว่าประกอบด้วย

2.1 ความรู้เดิมในเรื่องต่าง ๆ ผสมผสานกับความรู้ใหม่ที่ได้รับ

2.2 การสั่งสม และการสืบทอดของความรู้

2.3 ประสบการณ์ที่มีอยู่เดิมที่ไม่สามารถนำมาเทียบเคียงกับประสบการณ์หรือเหตุการณ์ใหม่ได้

2.4 สถานการณ์ที่ไม่มั่นคง หรือยังมีปัญหาที่หาทางออกไม่ได้

2.5 เกิดจากรากฐานทางพระพุทธศาสนา วัฒนธรรม และความเชื่อ

3. ลักษณะของภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภูมิปัญญาท้องถิ่น มีลักษณะดังนี้

3.1 เป็นเรื่องของการใช้ความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skill) ความเชื่อ (Belief) และพฤติกรรม (Behavior)

3.2 แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างคนกับคน คนกับธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และคนกับสิ่งเหนือธรรมชาติ

3.3 เป็นองค์รวมของกิจกรรมทุกอย่างในวิถีชีวิตของชุมชน

3.4 เป็นเรื่องของการแก้ปัญหา การจัดการ การปรับตัว การเรียนรู้

เพื่อความอยู่รอดของบุคคล ชุมชน สังคม

3.5 เป็นกระบวนการ หรือพื้นฐานในการดำรงชีวิตด้านต่าง ๆ

3.6 มีลักษณะเฉพาะ หรือเอกลักษณ์เฉพาะของแต่ละชุมชน

3.7 มีการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้สมดุลที่จะพัฒนาชีวิตและสังคม

ตลอดเวลา

4. ความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น

ความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น สรุปได้ดังนี้

4.1 ช่วยสร้างความเป็นปึกแผ่นมั่นคง

4.2 สร้างความภาคภูมิใจ ศักดิ์ศรี เกียรติภูมิให้แก่ชุมชน

4.3 สร้างความสมดุลระหว่างคนกับสังคม คนกับคนด้วยตนเอง

และคนกับธรรมชาติ

4.4 ช่วยเปลี่ยนแปลงปรับปรุงวิถีชีวิตของคนให้เหมาะสมตามยุคสมัย

4.5 ช่วยทำให้คนในสังคมอ่อนน้อม ถ่อมตน ช่วยเหลือ เพื่อแผ่

มีความอดทน ให้อภัย ดำรงชีวิตอย่างเรียบง่าย พึ่งพากัน เนื่องจากภูมิปัญญาท้องถิ่นมักมีการนำหลักธรรมคำสอนทางศาสนามาประยุกต์ใช้ในวิถีชีวิต

จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น จะเห็นได้ว่าประเพณีแห่เทียนพรรษา เป็นประเพณีที่ปฏิบัติสืบต่อกันมาจนเป็นวัฒนธรรมของคนอุบลราชธานี ซึ่งประเพณีแห่เทียนพรรษานี้ เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของคนในสังคม ชุมชน รวมถึงธรรมชาติและสิ่งที่อยู่เหนือธรรมชาติ และยังแฝงด้วยภูมิปัญญาที่ถ่ายทอดให้เทียนมีความงดงาม วิจิตร และตระการตา และเป็นสิ่งที่ควรอนุรักษ์เพราะเป็นรากฐานที่ทำให้คนอุบลราชธานีมีความภาคภูมิใจที่สืบทอดความเป็นเอกลักษณ์มายาวนาน

3.2 แนวคิดเกี่ยวกับบทบาท

3.2.1 ความหมายของบทบาท

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (อ้างถึงใน พัทธนี สภา, พจนรัตน์ สุภาการ และกนกนวล ผาป้อม. 2549) ได้ให้ความหมายบทบาทว่า หมายถึง การทำตามหน้าที่ที่กำหนดไว้

สุพัตรา สุภาพ (2528) กล่าวว่า บทบาท คือ การปฏิบัติตามสิทธิและหน้าที่ของสถานภาพ (ตำแหน่ง) เช่น มีตำแหน่งเป็นพ่อ บทบาทคือ ต้องเลี้ยงลูก เป็นครู ต้องสั่งสอนนักเรียน เป็นต้น

เลวินสัน (Levinson) (อ้างถึงใน พัทธี สภา, พนารัตน์ สุภาคาร และ กนกนวล ผาป่อง, 2549) สรุปความหมายของบทบาทไว้ 2 ประการ คือ

1. บทบาท หมายถึง ปทัสถาน ความมุ่งหวัง ข้อห้าม ความรับผิดชอบและอื่นๆ ที่มีลักษณะในตนเองเดียวกันซึ่งผูกพันอยู่กับตำแหน่งที่สังคมกำหนดให้ บทบาทตามความหมายนี้ คำนึงถึงตัวบุคคลน้อยที่สุด แต่มุ่ง ไปถึงการบ่งชี้ถึงหน้าที่อันควรกระทำ

2. บทบาท หมายถึง การกระทำของบุคคลแต่ละคนที่กระทำโดย ให้ความสัมพันธ์กับ โครงสร้างทางสังคม หรือแนวทางอันพึงกระทำเมื่อตนดำรงตำแหน่งนั้นๆ

ไบซานซ์ (อ้างถึงใน พัทธี สภา, พนารัตน์ สุภาคาร และกนกนวล ผาป่อง, 2549) มีความเห็นว่า บทบาทเป็นพฤติกรรมที่ถูกคาดหวังโดยผู้อื่นที่จะให้ดำรงตำแหน่งหรือปฏิบัติ โดยยึดบทบาทเป็นมาตรการในการตรวจสอบ ที่จะให้เห็นว่าบุคคลผู้ดำรงตำแหน่งนั้นจะปฏิบัติ อย่างไรภายในขอบเขตของฐานะของตน

Roy ((อ้างถึงใน พัทธี สภา, พนารัตน์ สุภาคาร และกนกนวล ผาป่อง, 2549) กล่าวไว้ว่า บทบาท เป็นความต้องการของสังคม พฤติกรรมที่สังคมคาดหวังถึงแม้ว่าบทบาท จะเป็นพฤติกรรมของบุคคลแต่บทบาทก็เป็น พฤติกรรมที่เกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างตนเอง และบุคคลอื่น

จากความหมายดังกล่าว อาจสรุปได้ว่า บทบาท หมายถึง การกระทำ การ ดำเนินงาน การแสดงออก การทำตามหน้าที่หรือเป็นพฤติกรรมที่ควรกระทำหรือต้องปฏิบัติ ตาม หน้าที่หรือตำแหน่งนั้นๆ

3.2.2 ทฤษฎีบทบาท

ทฤษฎีบทบาทมีแนวคิดพื้นฐานมาจากการศึกษาปฏิสัมพันธ์ของมนุษย์ (Interactionist perspective) โดยมีความเชื่อว่าบุคคลเมื่อต้องการมาอยู่รวมกันย่อมมีปฏิสัมพันธ์กัน ซึ่งปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นนั้น เกิดขึ้นอย่างมีขอบเขตของสิทธิและหน้าที่ที่มีความสัมพันธ์กันตาม บทบาทของแต่ละบุคคล ซึ่งอาจพิจารณาแง่มุมของบทบาทได้ 4 แ่งมุม ดังนี้

1. บทบาทที่คาดหวัง (Role Expectation) คือ บทบาทตามความ คาดหวังของสังคมหรือบุคคลอื่นที่คาดหวังให้บุคคลอื่นปฏิบัติ เมื่อดำรงตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่ง
2. มโนทัศน์ของบทบาท (Role Conception) คือ การที่บุคคลมองเห็น บทบาทตามการรับรู้ของตนเอง ซึ่งอาจจะสอดคล้องกับความคาดหวังของสังคมหรือไม่ก็ได้
3. การยอมรับบทบาท (Role Acceptance) คือการยอมรับบทบาทของ บุคคล ซึ่งจะเกิดขึ้นภายหลังจากมีความสอดคล้องของบทบาทที่คาดหวังของสังคมและการรับรู้ของตนเอง

4. การปฏิบัติตามบทบาท (Role Performance) คือ การแสดงบทบาทตามสภาพ ที่เป็นจริง ซึ่งอาจแสดงตามบทบาทที่คาดหวังตามการรับรู้และความเข้าใจของตนเอง การที่จะแสดงบทบาทได้ดีเพียงใด ขึ้นอยู่กับการยอมรับบทบาทนั้นๆ ของบุคคลที่ครองตำแหน่งอยู่ หรือเนื่องมาจากความสอดคล้องของบทบาทตามความคาดหวังของสังคมหรือไม่ก็ได้

3.3 ทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่

ยศ สันตสมบัติ (2537) ได้กล่าวถึงมโนทัศน์ของทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่ของแรดคลิฟฟ์ บราวน์ไว้ว่า เป็นการมองสังคมโดยเปรียบเทียบกับสิ่งมีชีวิต เช่น ร่างกายคนประกอบไปด้วยอวัยวะต่างๆ ซึ่งแต่ละระบบก็มีโครงสร้างและหน้าที่ของตัวเอง เช่น ระบบย่อยอาหาร ประกอบด้วย กระเพาะ ลำไส้ ทำหน้าที่ย่อยอาหารเป็นของเหลวดูดซึมไปตามเส้นเลือด ทุกๆ ระบบภายในร่างกายจะทำหน้าที่อย่างสม่ำเสมอเพื่อให้ร่างกายมีชีวิตอย่างเป็นปกติ หากระบบใดหยุดทำงานก็จะทำให้เกิดอาการผิดปกติของร่างกาย สังคมก็เช่นเดียวกัน ประกอบด้วยระบบต่างๆ เช่น ระบบครอบครัว เศรษฐกิจ ศาสนา การเมือง ซึ่งแต่ละระบบก็มีโครงสร้างและหน้าที่เฉพาะ แต่ละระบบจะทำหน้าที่เพื่อให้สังคมดำเนินไปอย่างราบรื่นหรือรักษาความสมดุลของสังคมเอาไว้ โดยแรดคลิฟฟ์ บราวน์ได้นำเอามโนทัศน์เรื่อง “หน้าที่” มาจากเดอร์ไคม์ (Emile Durkheim) ที่เสนอว่าเราสามารถศึกษาโครงสร้างของสังคมหรือความสัมพันธ์ของคนในสังคม โดยดูจากพฤติกรรมต่าง ๆ ว่ามีส่วนช่วยในการสร้างความเป็นปึกแผ่น และรักษาความสมดุลของสังคมได้อย่างไรบ้าง ส่วนมโนทัศน์ของ บรอนิสลอส มาลินอสกีเสนอว่า มนุษย์มีความต้องการพื้นฐานซึ่งต้องได้รับการตอบสนองจากสังคม 3 ประเภท คือ ความต้องการพื้นฐานด้านร่างกายและจิตใจ เช่น อาหาร ที่อยู่ อาศัย เครื่องนุ่งห่ม การพักผ่อน การเจริญเติบโต และการสืบพันธุ์ เป็นต้น ความต้องการตอบสนองร่วมกันของสมาชิกในสังคม หมายถึง การทำงานร่วมกันของสมาชิก เพื่อตอบสนองความต้องการพื้นฐานทางร่างกายและจิตใจ การทำงานร่วมกันของสมาชิกก่อให้เกิดการจัดตั้งระบบเศรษฐกิจเพื่อการผลิตอาหาร การแลกเปลี่ยนและการกระจายอาหารออกไปยังสมาชิกของสังคม ความต้องการด้านการเจริญพันธุ์ก็ได้รับการตอบสนองด้วยการจัดตั้งระบบครอบครัว การแต่งงาน และระบบเครือญาติ ดังนั้น สถาบันสังคมต่าง ๆ ก็คือผลของการตอบสนองร่วมกันของมนุษย์ในสังคมต่อความต้องการพื้นฐานนั่นเอง ความต้องการเชิงสัญลักษณ์ ความต้องการประเภทนี้ได้รับการตอบสนองโดยการพัฒนาระบบวิทยาศาสตร์ ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม ซึ่งมาลินอสกีอธิบายว่า มนุษย์เป็นสัตว์ประเภทเดียวที่สามารถสะสมความรู้และประสบการณ์และรวบรวมให้เป็นระบบ เพื่อนำไปดัดแปลงแก้ไขวิถีชีวิตของตน ระบบความรู้หรือวิทยาศาสตร์ทำหน้าที่ตอบสนองความต้องการในการเรียนรู้และเข้าใจปรากฏการณ์ธรรมชาติ แต่เมื่อวิทยาศาสตร์ไม่สามารถอธิบายปรากฏการณ์บางอย่าง มนุษย์ก็คิดค้นระบบไสยศาสตร์และศาสนาขึ้นมาแทนที่เพื่อ

อธิบายปรากฏการณ์เหล่านั้น และเพื่อช่วยให้มนุษย์มีความปลอดภัย ศาสนาและพิธีกรรมต่างๆ ยังมีหน้าที่เสริมสร้างความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันและความร่วมมือระหว่างสมาชิกในสังคม

โดยสรุปทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่ เป็นทฤษฎีที่อธิบายถึงความเชื่อมโยงและพึ่งพาอาศัยกันระหว่างสถาบันสังคมต่างๆ ซึ่งการจัดงานประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษา นับเป็นสิ่งที่หนึ่งที่กลุ่มคนในสังคมคิดขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการทั้งด้านจิตใจ และสัญลักษณ์ในทางพระพุทธศาสนา นอกจากนี้ ประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษายังมีหน้าที่ในการสร้างความสามัคคีกันของคนในชุมชนเสริมสร้างความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน และความร่วมมือระหว่างสมาชิกในชุมชนอีกด้วย

3.4 ทฤษฎีสัญลักษณ์สัมพันธ์

ในบทวิเคราะห์วัฒนธรรมกับทฤษฎีสัญลักษณ์สัมพันธ์ (พนารัตน์ สุภาคาร, 2548) ได้สรุปความสัมพันธ์ของวัฒนธรรมในการเป็นสัญลักษณ์ของสังคม ประเภทของสัญลักษณ์ พัฒนาการ และแนวคิดของนักทฤษฎีสัญลักษณ์สัมพันธ์ไว้ดังนี้

วัฒนธรรมทำหน้าที่เป็นเครื่องหมาย หรือสัญลักษณ์ที่แสดงว่าสังคมหนึ่งแตกต่างไปจากอีกสังคมหนึ่ง วัฒนธรรมเป็นสัญลักษณ์ของสังคมเช่นเดียวกับบุคลิกภาพของบุคคลแต่ละคน ส่วนที่เป็นนามธรรมของบุคลิกภาพ คือ ความเชื่อ ความสนใจ ทักษะ ความรู้ ความสามารถ ความคิด สร้างสรรค์ ซึ่งเปรียบได้กับวัฒนธรรมแบบ ไม่ใช่วัตถุของสังคม ส่วนที่มองเห็นได้ของบุคลิกภาพ เช่น รูปลักษณ์ การนุ่งห่มสวมใส่เสื้อผ้า ตลอดจนการเดิน การพูด เป็นเสมือนวัฒนธรรมประเภทวัตถุธรรมของสังคม และเนื่องจากวัฒนธรรมมีความหมายในเชิงสัญลักษณ์องค์ประกอบแต่ละส่วนที่สื่อถึงความเป็นวัฒนธรรม จึงมีความหมายที่ลึกซึ้ง และกว้างกว่าข้อเท็จจริง ดังนั้น การนำเสนอสัญลักษณ์โดยการตีความ หรือให้ความหมายจึงเป็นสิ่งที่มีความจำเป็น เช่น ภาพของคนที่ตั้งกายชูคออยู่ที่วัด ไม่ได้หมายความว่าเพียงแค่นั้นหนึ่ง หรือคนหลายคนอยู่ในวัด แต่หมายความว่า คนๆ นั้น คนเหล่านั้นไว้ทุกข์ เพราะว่ามีญาติหรือเพื่อนเสียชีวิต หรือธงหนึ่งผืน ก็มีความหมายมากกว่าผ้าผืนหนึ่ง เช่น เป็นสัญลักษณ์ที่บ่งบอกความเป็นชาติ หรือชัยชนะ เป็นต้น

เครื่องหมายและสัญลักษณ์

เครื่องหมาย คือ สิ่งที่เป็นรูปธรรม หรือเหตุการณ์ซึ่งเมื่อเกิดขึ้นแล้วจะทำให้เราทราบหรือนึกถึงสิ่งอื่น หรือเหตุการณ์อื่นที่จะเกิดขึ้นตามมา เครื่องหมายบางอย่างเกิดขึ้นตามธรรมชาติ เช่น ถ้ามีเมฆครึ้มและมีลมพัด แสดงว่าจะมีพายุเกิดขึ้น เครื่องหมายบางอย่างเป็นเรื่องที่มนุษย์คิด หรือทำขึ้น (Convention) เช่น เครื่องหมายจราจร

สัญลักษณ์ หมายถึง เครื่องหมายต่างๆ ที่มนุษย์คิดทำขึ้นเป็นสิ่งที่ใช้แทนสิ่งอื่นได้หลายอย่าง เช่น หมู อาจหมายถึงสัตว์ชนิดหนึ่งก็ได้ แต่ก็อาจหมายถึง อ้วน หรือง่ายก็ได้ หรือ คำว่า

ควาย นอกจากจะหมายถึงสัตว์แล้ว ยังอาจหมายความว่าซื้อและโง่ได้อีกด้วย เมื่อคำแต่ละคำมีความหมายหลายอย่างเช่นนี้ การที่จะรู้ว่าคู่สนทนาหมายความว่าอย่างไร เราก็ต้องอาศัยบริบทแล้วตีความหมายของเขา ซึ่งแน่นอนว่าบางครั้งเราอาจตีความหมายผิด แต่อาศัยความคุ้นเคยความชำนาญในวัฒนธรรมของตน ส่วนใหญ่ก็จะสามารถเข้าใจกันได้

ประเภทของสัญลักษณ์ อาจแบ่งได้ดังนี้

1. แบ่งประเภทตามตัวสัญลักษณ์ เช่น
 - 1.1 สัญลักษณ์ทางวัตถุ เช่น ดิน น้ำ หิน อากาศ
 - 1.2 สัญลักษณ์ทางภาษา เช่น ถ้อยคำต่างๆ ของภาษา
 - 1.3 สัญลักษณ์ที่เป็นสัตว์ ได้แก่ สัตว์ต่างๆ
 - 1.4 สัญลักษณ์ที่เป็นท่าทาง เช่น หัวเราะ ร้องไห้ ชักคิ้ว หลับตา
 - 1.5 สัญลักษณ์ที่เป็นพืช เช่น พืชพันธุ์ไม้ต่างๆ
 - 1.6 สัญลักษณ์ที่เป็นคน เช่น เพื่อนมนุษย์ในสังคม
2. แบ่งประเภทตามหน่วยสังคม เช่น
 - 2.1 ครอบครัว มีสัญลักษณ์เป็นบ้าน เครื่องใช้ ภาษา ท่าทาง
 - 2.2 การศึกษา ตัวอาคารโรงเรียน เครื่องใช้ เครื่องประดับ ครู นักเรียน
 - 2.3 การเมือง ที่ทำงาน เครื่องใช้ ภาษา ท่าทาง
 - 2.4 เศรษฐกิจ โรงงาน ร้านค้า ภาษา ท่าทาง
 - 2.5 อนามัย โรงพยาบาล ร้านขายยา ภาษา ท่าทาง

พัฒนาการและแนวคิดของนักทฤษฎีสัญลักษณ์สัมพันธ

ทฤษฎีสัญลักษณ์สัมพันธ หรือทฤษฎีการกระทำระหว่างกันด้วยสัญลักษณ์ หรือทฤษฎีปฏิสัมพันธ์ทางสัญลักษณ์ หรือทฤษฎีสัญลักษณ์ เป็นทฤษฎีหลักทฤษฎีหนึ่งของสังคมวิทยา ทฤษฎีนี้เริ่มด้วยความคิดเรื่องการกระทำระหว่างกัน (Interaction) และสัญลักษณ์ (Symbol) ซึ่งเป็นหัวใจ แล้วจึงขยายออกไปถึงมนุษย์แต่ละคน ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสังคม และสภาพของสังคมมนุษย์ ในการสร้างความคิดเชิงทฤษฎีซึ่งเป็นพื้นฐานสำหรับทฤษฎีสัญลักษณ์มาจากแนวคิด คือ มนุษย์คิดว่ามนุษย์คนอื่นเป็นอย่างไร สังคมหล่อหลอมมนุษย์แต่ละคนอย่างไร มนุษย์ผู้เป็นสมาชิกของสังคมสร้างสรรค์สังคมขึ้นอย่างไร ได้มีการบำรุงรักษาสังคมไว้ได้อย่างไร เปลี่ยนแปลงสังคมไปอย่างไร สังคมและบุคลิภาพของบุคคลที่เป็นสมาชิกในสังคม สะท้อนปรากฏการณ์ทางสังคมอย่างไร และในขณะเดียวกันก็มีลักษณะของตนเองอย่างไรต่อปรากฏการณ์ทางสังคม

นักคิดและแนวคิดที่สำคัญของทฤษฎีสัญลักษณ์สัมพันธ์ ได้แก่

George Herbert Mead เป็นนักคิดที่มีความสำคัญที่สุด แนวคิดของมิด เป็นการศึกษาถึงประสบการณ์และพฤติกรรมของบุคคลหรือของตน (Self) ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งหรือต้องพึ่งพิงกันอยู่กับกลุ่มสังคม (Social group) มิด เห็นว่ามนุษย์แต่ละคนไม่สามารถมีจิตใจโดยเอกเทศได้ เพราะความเป็นจริงแล้วมนุษย์เกิดและเติบโตมาในสังคม ตัวตนของมนุษย์ก็เป็นส่วนหนึ่งของสังคม และจิตใจก็เป็นส่วนหนึ่งของสังคมด้วย มิด เห็นว่าจิต (Mind) เป็นเรื่องการทำหน้าที่ของสัญลักษณ์และสัญลักษณ์จะเกิดขึ้นได้ก็แต่ในกระบวนการทางสังคม และตัวตนเป็นกิจกรรมที่สามารถกำหนดได้ด้วยการวิเคราะห์หรือกำหนดขึ้นมา ดังนั้น จิตจึงเป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นมาเพื่อมุ่งที่จะแก้ปัญหาต่างๆ เพื่อปรับให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปเพื่อความอยู่รอดของมนุษย์ หรือเพื่อความมุ่งหมายอย่างใดอย่างหนึ่ง กระบวนการทางจิตเป็นกระบวนการทางสังคม สัมพันธภาพระหว่างมนุษย์กับสังคมจึงเป็นแบบ “การกระทำต่อกันและกัน” (Interacting) โดยแต่ละฝ่ายต่างมุ่งแก้ปัญหาต่างๆ ร่วมกัน การใช้สัญลักษณ์ (Symbol) ต่างๆ จึงเป็นสิ่งจำเป็น

จาคอบ โมเรโน นักทฤษฎีชาวอเมริกันเสนอแนวคิดว่า องค์การสังคม ประกอบด้วยเครือข่ายของบทบาทจำนวนหนึ่ง (Network of Roles) ซึ่งเป็นตัวบังคับหรือสัญลักษณ์ในการกระทำต่างๆ 3 ประเภท คือ บทบาทเกี่ยวกับความต้องการจำเป็นทางชีวภาพ (Psychosomatic Role) เป็นบทบาทที่ผู้แสดงไม่รู้ตัวแต่ปฏิบัติตามเงื่อนไขของสังคม บทบาทตามสภาพสังคม (Psychodramatic Role) เป็นบทบาทที่บุคคลแสดงตามความคาดหวังของสภาพสังคมเฉพาะ และบทบาททางสังคม (Social Role) เป็นบทบาทที่บุคคลแสดงตามความคาดหวังทั่วไปของสังคม เช่น เป็นเกษตรกร กรรมกร บิดา มารดา เป็นต้น

ราล์ฟ ลินตัน (ค.ศ.1893 - 1953) นักทฤษฎีชาวอเมริกันเสนอแนวความคิดเกี่ยวกับลักษณะขององค์การทางสังคมและบุคคลที่เป็นสมาชิกว่า จิต อัดตา และสังคมมนุษย์เป็นกระบวนการแห่งพฤติกรรมมนุษย์และระหว่างมนุษย์ ภาษา เป็นกลไกสำคัญที่ทำให้เกิดจิตและอัดตา จิต คือ สิ่งที่น่าเข้าของกระบวนการสังคมอันเป็นการกระทำระหว่างกันภายในตัวมนุษย์ มนุษย์สร้างพฤติกรรมภายในตัวของมนุษย์เอง ไม่ใช่เป็นการโต้ตอบสิ่งกระตุ้นภายนอกเหนือพลังภายใน เช่น แรงขับ ความต้องการจำเป็นหรือมูลเหตุจูงใจ การดำเนินพฤติกรรมของมนุษย์ ขึ้นอยู่กับนิยามสถานการณ์เฉพาะหน้าที่ที่จะต้องกระทำ การจัดেলাทางสังคมของมนุษย์ เป็นทั้งการจัดেলাโดยสังคมและการมีอิสระจากสังคม บุคคลที่พร้อมด้วยอัดตาไม่เป็นที่ตั้งรับเท่านั้น แต่สามารถใช้ประโยชน์ในการกระทำระหว่างกัน ซึ่งอาจจะเป็นพฤติกรรมที่แตกต่างไปจากกลุ่มที่กำหนดได้

เออร์วิง กอฟฟ์แมน (ค.ศ. 1922 - 1982) เป็นนักทฤษฎีชาวอเมริกัน เป็นผู้นำการวิเคราะห์ในแนวการละครมาใช้วิเคราะห์ความสัมพันธ์ทางสังคมหรือทฤษฎีการละคร (Dramaturgical Theory) มีแนวความคิดว่า การกระทำต่างๆ และการปฏิสัมพันธ์ของมนุษย์มีลักษณะเหมือนกับการแสดงละคร ปฏิสัมพันธ์ของมนุษย์มีความเปราะบาง การที่จะดำรงอยู่ได้ต้องมีแสดงออกที่ดีหรือเหมาะสม

เซอร์เบิร์ต บลูเมอร์ นักทฤษฎีการกระทำระหว่างกันด้วยสัญลักษณ์ชาวอเมริกัน กล่าวว่า มนุษย์แตกต่างจากสัตว์ชั้นต่ำ เพราะได้รับการสืบทอดความสามารถให้รู้จักคิด ความสามารถที่จะคิดของมนุษย์ถูกหล่อหลอมขึ้นมาโดยการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมในการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมมนุษย์จะเรียนรู้เกี่ยวกับความหมายสัญลักษณ์ ที่จะทำให้สามารถใช้ความสามารถในการคิด ซึ่งเป็นคุณลักษณะ โดยเฉพาะของมนุษย์ ความหมายและสัญลักษณ์ เป็นสิ่งที่สามารถทำให้มนุษย์มีการกระทำและปฏิสัมพันธ์ขึ้นได้ มนุษย์สามารถที่จะแก้ไขเปลี่ยนแปลงและยกเลิกความหมายของสัญลักษณ์ที่ใช้ในการกระทำและปฏิสัมพันธ์ บนพื้นฐานของการตีความสถานการณ์ มนุษย์อาจแก้ไขเปลี่ยนแปลงและยกเลิกความหมายของสัญลักษณ์ได้ เพราะสาเหตุคือมนุษย์สามารถที่จะปฏิสัมพันธ์กับตัวเอง ทำให้สามารถที่จะสำรวจความเป็นไปได้ของการกระทำ ตระหนักถึงผลดีผลเสียที่จะเกิดขึ้นแล้วจึงเลือกที่จะกระทำลงไป แบบแผนต่างๆ ของการโต้ตอบระหว่างการกระทำและปฏิสัมพันธ์ของมนุษย์ทำให้เกิดกลุ่มและสังคมต่างๆ ขึ้น

เชลคอน สไตรเกอร์ นักทฤษฎีการกระทำระหว่างกันด้วยสัญลักษณ์ชาวอเมริกัน กล่าวว่า สิ่งสำคัญที่สุดในการรับรู้คือ สัญลักษณ์ที่ใช้เพื่อให้ความหมายเกี่ยวกับตำแหน่งและบทบาทต่างๆ ของบุคคล ตำแหน่งเป็นองค์ประกอบด้านกายภาพของโครงสร้างทางสังคมที่มีเสถียรภาพ ส่วนบทบาทเป็นความคาดหวังต่างๆ ด้านพฤติกรรมของบุคคลที่ดำรงตำแหน่งเหล่านั้น โครงสร้างของสังคมที่สำคัญ คือ แบบแผนของพฤติกรรมที่ได้รับการจัดระเบียบและเป็นกรอบของการกระทำของมนุษย์ บุคคลในสังคมต่างๆ ขอมรับกันและกันในฐานะผู้ที่อยู่ในตำแหน่งต่างๆ และมีความคาดหวังต่าง ๆ ต่อกัน มนุษย์ไม่เพียงแต่จะกำหนดชื่อและเรียกชื่อกันและกันเท่านั้น แต่ยังให้ชื่อกับตัวเอง หรือกำหนดตำแหน่งให้ตนเอง ทำให้เกิดการยอมรับภายในเกี่ยวกับความคาดหวังต่างๆ เกี่ยวกับพฤติกรรมของตนเองอีกด้วย ในการปฏิสัมพันธ์บุคคลจะให้ความหมายแก่สถานการณ์ โดยการให้ชื่อต่าง ๆ แก่สถานการณ์นั้นต่อบุคคลที่มีส่วนร่วมคนอื่นๆ ต่อกันเอง และต่อลักษณะเฉพาะพิเศษของสถานการณ์ ความหมายดังกล่าวได้ถูกใช้โดยตัวผู้กระทำในการจัดระเบียบพฤติกรรมของตนเอง

จากการศึกษาความรู้เกี่ยวกับทฤษฎีสัญลักษณ์ปฏิสัมพันธ์ สรุปหลักการพื้นฐานที่สำคัญได้ว่า มนุษย์แตกต่างจากสัตว์ คือ มีการสืบทอดความสามารถในการรู้จักคิด ความสามารถในการ

การรู้จักคิดถูกหล่อหลอมโดยการปฏิสัมพันธ์ หรือการกระทำระหว่างกันทางสังคม ในการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม มนุษย์จะเรียนรู้เกี่ยวกับความหมายและสัญลักษณ์ต่างๆ ที่จะช่วยให้ได้ใช้ความสามารถในการคิดที่เป็นสัญลักษณ์เฉพาะของมนุษย์ ความหมายสัญลักษณ์ช่วยให้มนุษย์สามารถมีการกระทำและปฏิกิริยาตอบโต้อย่างมนุษย์ มนุษย์สามารถแก้ไข เปลี่ยนแปลง หรือยกเลิกความหมายและสัญลักษณ์ที่มนุษย์ใช้ในการกระทำและปฏิสัมพันธ์ บนพื้นฐานของการนิยามหรือการให้ความหมายแก่สถานการณ์ เหตุผลการเปลี่ยนแปลงเพราะมนุษย์สามารถปฏิสัมพันธ์หรือตอบโต้กับตัวเอง ตรวจสอบวิถีทางของการกระทำที่จะเป็นไปได้ต่างๆ พิจารณาถึงผลดีและผลเสียที่อาจเกิดขึ้น ก่อนจะเลือกกระทำอย่างหนึ่งอย่างใด จากสาระของทฤษฎีสัญลักษณ์สัมพันธ์ ทำให้เห็นภาพที่ชัดเจนของประเพณีแท้เทียนเข้าพรรษามากยิ่งขึ้นว่า ประเพณีแท้เทียนเข้าพรรษาเป็นสัญลักษณ์หนึ่งที่แสดงให้เห็นถึงวิถีชีวิตของคนอีสาน และสัญลักษณ์ที่ส่งผลต่อคุณค่าทางจิตใจ เพราะเทียนไม่เพียงแต่ให้แสงสว่าง แต่ยังเป็นสัญลักษณ์ของความสว่างไสวความเจริญรุ่งเรืองอีกด้วย

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บุญสถัญญ์ อเนกสุข (2544) ได้ศึกษาเรื่องรัฐกับการลงทุนทางวัฒนธรรม: ศึกษากรณีงานแท้เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า ต้นทุนทางวัฒนธรรมในงานแท้เทียนพรรษาเป็นต้นทุนที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติ เศรษฐกิจ สังคม ขนบธรรมเนียมประเพณี พิธีกรรม และความเชื่อ เมื่อผ่านกระบวนการ คือ การแต่งตั้งคณะกรรมการ การดำเนินงาน และการประเมินผลการจัดงาน ได้ก่อให้เกิดผลผลิต คือ การนำเทคโนโลยีมาแทนวัตถุดิบในธรรมชาติ การเกิดส่วนต่างๆ ของรายรับ รายจ่ายเป็นจำนวนมากเกิดธุรกิจรูปแบบใหม่ เกิดสัญลักษณ์ใหม่ของจังหวัดอุบลราชธานี และยังก่อให้เกิดผลลัพธ์ คือ แนวคิดเรื่องการลงทุนกลายเป็นพื้นฐานสำคัญในงานแท้เทียนพรรษา การเกิดอุดมการณ์ร่วมกันในสังคม ความเชื่อเกี่ยวกับการทำบุญมีการเปลี่ยนแปลง เกิดความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์ในการจัดงาน เกิดค่านิยมใหม่ สิ่งเหล่านี้สะท้อนให้เห็นว่ารัฐ โดยกลุ่มราชการ มีบทบาทสูงสุดในการลงทุนทางวัฒนธรรมแท้เทียนพรรษา พร้อมกับความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์กับกลุ่มเอกชน และยังพบว่าประชาชนยังไม่มียุทธศาสตร์ในการจัดงานมากนัก

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี (2549) ได้ประเมินผลการจัดงานประเพณีแท้เทียนพรรษา “๖๐ ปี พระบารมีแผ่ไพศาล งานตระการเทียนพรรษา เทิดราชัน” ประจำปี พ.ศ.2549 เป็นรายกิจกรรมพบว่า กิจกรรมที่มีผลสำเร็จภาพรวมในระดับดีมาก ได้แก่ กิจกรรมการแกะสลักเทียนนานาชาติเฉลิมพระเกียรติฯ กิจกรรมหล่อหลอมเทียน หลอมใจ กิจกรรมเยือนชุมชนชนวิถีวัฒนธรรม กิจกรรมในพิธีเปิดจำหน่ายสินค้าเศรษฐกิจชุมชน “หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์” กิจกรรม

ที่มีผลสำเร็จโดยภาพรวมในระดับดี คือ กิจกรรมขบวนแห่อัญเชิญเทียนหลวงพระราชทาน การแข่งขันสวนมนต์หมู่สัทญะทำนองพื้นบ้านอีสาน การแสดงแสง สี เสียง การตั้งแสดงต้นเทียนพรรษา พิธีเวียนเทียน การประกวดขบวนแห่ ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงที่ได้จากการประเมินในครั้งนี้ คือ ควรปรับปรุงด้านความสะอาด สถานที่จอดรถ การแบ่งพื้นที่จัดงาน การจราจร ห้องน้ำ เพิ่มระยะเวลาการจัดงาน การรักษาความปลอดภัย เพิ่มจำนวนจุดบริการน้ำดื่ม จำนวนถังขยะ เจ้าหน้าที่อำนวยความสะดวก สถานที่นั่งชม แสงสว่างตอนกลางคืน จุดบริการนักท่องเที่ยว การแสดงการละเล่นพื้นบ้าน และบัตรที่นั่งชมขบวนต้นเทียนควรมีหลายราคา

ศักดิ์ อุทธิโท และคณะ (2550) ได้ศึกษาวิวัฒนาการการสร้างสรรค์เทียนพรรษา: กรณีศึกษาผลงานที่ได้รับรางวัลจากการประกวดเทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ตั้งแต่ปี พ.ศ.2546-ปัจจุบัน พบว่า แนวคิดหลักในการทำเทียนมาจากพระพุทธศาสนา มักเป็นเนื้อหาที่เกี่ยวกับพุทธประวัติ ทศชาติชาดก คตินิยมพื้นบ้าน ผสมผสานกับความเชื่อในศาสนาพราหมณ์ ฮินดู และความสอดคล้องกับวโรกาสปีมหามงคลของพระมหากษัตริย์ ใช้หลักวิเคราะห์ทฤษฎีองค์ประกอบศิลป์ มีทัศนธาตุ ทัศนศิลป์ที่ประกอบด้วยเส้น สี รูปทรง พื้นผิว พื้นที่ว่าง จังหวะ คุณภาพ และเรื่องราวที่เกี่ยวกับรูปเคารพต่างๆ ส่วนลวดลายมักเป็นลวดลายแบบช่างพื้นบ้านอีสาน ลายลาว และลายรัตนโกสินทร์

จิราวรรณ กาวิละ (2544) ศึกษาทางเลือกของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม: กรณีศึกษาหมู่บ้านววลาย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า สิ่งสำคัญที่หมู่บ้านววลาย เป็นหมู่บ้านที่มีความน่าสนใจทางวัฒนธรรมสำหรับนักท่องเที่ยว คือ เป็นถิ่นที่อยู่ของช่างฝีมือเครื่องเงินที่ถูกกวาดต้อนมาจากกลุ่มน้ำสาละวิน ในประเทศพม่าที่ประกอบอาชีพหัตถกรรมเครื่องเงินมาเป็นเวลานาน กลายเป็นเอกลักษณ์ของหมู่บ้านมาจนถึงปัจจุบัน ส่วนสภาพปัญหาที่เป็นอุปสรรคของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของหมู่บ้านววลาย ประกอบด้วย การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวยังไม่สะดวก เนื่องจากสภาพถนนคับแคบ มีสิ่งกีดขวาง มีการทิ้งขยะในบริเวณที่รกร้าง แหล่งท่องเที่ยวกระจายอยู่ตามจุดที่ห่างไกลออกไป ขาดข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว ไม่มีสถานที่จอดรถ คนในท้องถิ่นไม่สามารถสื่อสารภาษาต่างประเทศ ไม่มีที่นั่งพักผ่อนและห้องน้ำสาธารณะสำหรับนักท่องเที่ยว ปัญหาด้านสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวพบว่า การทำเครื่องเงินของหมู่บ้านววลายยังมีข้อจำกัดด้านการผลิตสินค้าให้ตรงตามความต้องการของลูกค้า ต้นทุนการผลิตสูงทำให้มีการลดคุณภาพของเนื้อเงินลง ความไม่มั่นใจในคุณภาพสินค้าของลูกค้า ยังไม่ได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ส่วนทางเลือกของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมหมู่บ้านววลายจากการวิจัยในครั้งนี้ คือ การท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความต้องการของคนในพื้นที่ ความยั่งยืนของสังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม การมีส่วนร่วมของชุมชน และโยชน์ที่ชุมชนจะได้รับ

รัฐติยา หิรัณยหาด (2544) ศึกษาแนวทางการพัฒนาเพื่อเพิ่มศักยภาพหมู่บ้านวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยว กรณีศึกษาม้านหนองขาว อำเภอดำม่วง จังหวัดกาญจนบุรี ผลการศึกษาพบว่า แม้ชุมชนบ้านหนองขาวเป็นชุมชนที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ มีการผสมผสานกันของชนหลายกลุ่มชาติพันธุ์อย่างกลมกลืน จนเป็นวัฒนธรรมเฉพาะของชุมชน มีการสืบทอดดำรงรักษาเอกลักษณ์ของท้องถิ่นไว้เป็นอย่างดี แต่ก็มีปัญหา อุปสรรคที่ต้องพัฒนาและปรับปรุง ได้แก่ ด้านพื้นที่รองรับนักท่องเที่ยว คือ ร้านอาหาร ร้านจำหน่ายสินค้าของที่ระลึก ห้องน้ำสำหรับนักท่องเที่ยว และศูนย์บริการข้อมูลนักท่องเที่ยว

วิวัฒน์ชัย บุญญานุพงศ์ (2544) ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์วัฒนธรรมชุมชน: ศึกษาเฉพาะกรณีชุมชนมอญบ้านเกาะเกร็ด อำเภopakเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ซึ่งพบว่าประชาชนชาวมอญที่เกาะเกร็ดมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรมชุมชนในกิจกรรมการทำบุญวันสงกรานต์สูงกว่ากิจกรรมอื่น เพราะเป็นประเพณีที่แสดงออกถึงความกตัญญูต่อบรรพบุรุษและเป็นการขอพรผู้ใหญ่ ซึ่งเป็นงานบุญใหญ่ประจำปีของชาวมอญเกาะเกร็ด นอกจากนี้ยังมีประเพณีงานศพ ชาวมอญทุกคนจะไปร่วมงานโดยไม่ต้องบอกกล่าว ส่วนระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรมชุมชนมอญโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ผลการศึกษานี้ยังพบว่า ตัวแปรด้านเพศ อายุ และอาชีพ ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรมชุมชน ส่วนตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมคือ การประกอบอาชีพและการมีวิถีชีวิตที่ทันสมัย

ประกอบศิริ ภักดีพิณี (2545) ศึกษาศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนของชุมชนบ้านร่องไฮ ตำบลแม่ใส อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา พบว่า ในการจัดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม องค์ประกอบที่ควรให้ความสำคัญ คือ องค์ประกอบด้านสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยว และองค์ประกอบด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว

สาระ มีผลกิจ (2547) ศึกษาบทบาทของสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรมที่มีผลกระทบต่อการท่องเที่ยวบทเกาะรัตนโกสินทร์ ซึ่งพบว่าสิ่งสำคัญที่เป็นแรงดึงดูดสำหรับนักท่องเที่ยวคือ การมีแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และศิลปะ ซึ่งการปรับปรุงและการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวในบริเวณเกาะรัตนโกสินทร์ หรือบริเวณภายใน อาทิ พระบรมมหาราชวัง วัดสำคัญต่างๆ อาคารสำคัญต่าง ๆ ป้อม สะพาน กำแพง คูคลอง เป็นต้น ควรปรับปรุงและอนุรักษ์ให้สอดคล้องกับสภาพบรรยากาศเดิมให้ได้มากที่สุด

วีรยา จยวรรณ (2549) ศึกษาสถานภาพสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมที่มีผลต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม กรณีศึกษาชุมชนป้อมมหากาฬ กรุงเทพมหานคร ซึ่งพบว่า สภาพแวดล้อมของชุมชนป้อมมหากาฬไม่เป็นอุปสรรคต่อการจะส่งเสริมพื้นที่ ให้เป็นแหล่ง

ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม แต่ควรมีการปรับปรุงด้านกายภาพ คือ ความเป็นระเบียบเรียบร้อยของ บ้านเรือนและทางเดิน รวมทั้งระบบสาธารณูปโภค ซึ่งชุมชนนี้เป็นชุมชนที่มีวัฒนธรรมโดดเด่น อาทิ บ้านโบราณของเก่าแก่ วิถีชีวิตการอยู่อาศัยแบบเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การอาศัยเกื้อกูล เช่น การลงแขก การจัดพิธีบวงสรวงปู่ป้อมมหากาฬ พิธีบวชบ้านโบราณและต้นไม้เก่าแก่ มีภูมิปัญญาด้านการ หลอมทอง การทำเครื่องปั้นดินเผา การทำทรงนก การนวดแผนโบราณ และการเพาะเลี้ยงไก่พื้นเมือง

ยุพิน พานแก้ว (2544) ศึกษาความเป็นไปได้ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ภูมิศึกษาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี พื้นที่ตำบลทุ่งหวาย, หนองกินเพล และโนนผึ้ง พบว่า มีความเป็นไปได้แต่ต้องอาศัยระยะเวลา และการปรับปรุงพื้นที่ ให้มีความเหมาะสม รวมทั้งพัฒนาสภาพแวดล้อม ปรับปรุงภูมิทัศน์ของแหล่งท่องเที่ยว เตรียมความพร้อมด้านทรัพยากรบุคคลเส้นทางคมนาคมขนส่ง ร้านจำหน่ายอาหารและของที่ระลึก

ภัทระ ไผ่เฉลิม และนันทิwa พลหม (2545) ศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดนำเที่ยวรอบ เมืองอุบลราชธานี พบว่า รอบเขตเทศบาลนครอุบลราชธานีมีความพร้อมและศักยภาพในการ รองรับนักท่องเที่ยว และเป็นพื้นที่ที่เหมาะสมต่อการพัฒนาการจัดนำเที่ยวรอบเมืองอุบลราชธานี เพราะมีความหลากหลายของสถานที่ท่องเที่ยว มีการคมนาคมที่สะดวก

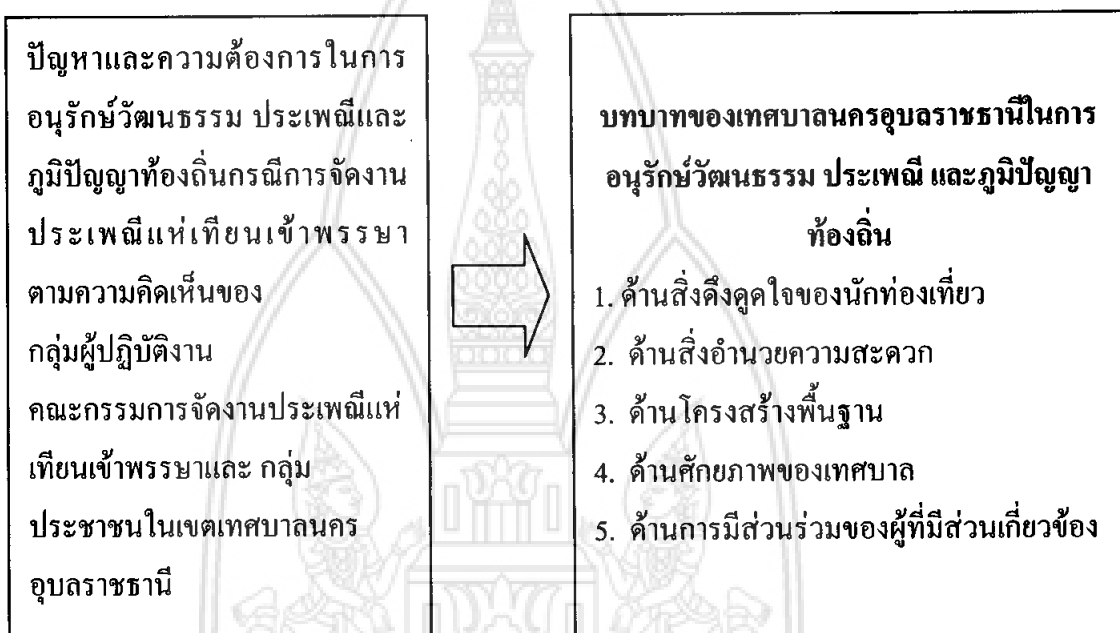
พัชนี สภา, พนารัตน์ สุภาคาร และกนกนวล ผาป้อง (2549) ได้ศึกษาบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดอุบลราชธานีในการปฏิบัติงานด้านวัฒนธรรม พบว่า องค์การบริหารส่วน ตำบลจังหวัดอุบลราชธานีมีบทบาทโดยภาพรวมทุกมิติของการปฏิบัติ คือ ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิตในระดับปานกลาง ยกเว้นบทบาทรายข้อบางด้านที่มีการปฏิบัติ ได้ในระดับน้อย ได้แก่ มิติด้านการปฏิบัติเรื่องการประเมินผลการปฏิบัติงานวัฒนธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลประจำปี และมิติด้านผลผลิต เรื่องจำนวนบุคลากรที่ได้รับการพัฒนาเกี่ยวกับการ ปฏิบัติงานวัฒนธรรม และการจัดทำเอกสาร แผ่นพับ หรืออื่นๆ เพื่อการเผยแพร่งานด้านวัฒนธรรม ขององค์การบริหารส่วนตำบล ส่วนปัญหา อุปสรรคที่พบในการปฏิบัติงานด้านวัฒนธรรมของ องค์การบริหารส่วนตำบล ส่วนใหญ่เป็นปัญหาด้านการขาดบุคลากรที่ทำหน้าที่ส่งเสริมสนับสนุน งานวัฒนธรรมในท้องถิ่น และการบูรณาการความร่วมมือในการวางแผนส่งเสริมสนับสนุนงาน วัฒนธรรมร่วมกันของทุกภาคส่วน

5. กรอบแนวคิดในการศึกษา

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเรื่อง บทบาทของเทศบาลนคร อุบลราชธานีในการอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น: กรณีศึกษาการจัดงาน ประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี จะเห็นได้เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี มีความ เป็นมาที่ยาวนาน มีวิวัฒนาการจากเทียนเวียนหัวมัดรวมติดลาย หลอมเทียน หลอมบุญ หลอมใจ แกะลายติดพิมพ์ สลักเทียน สลักลาย จนถึงปัจจุบันที่เรียกว่ายุคโรจน์ศาสตร์ เรื่องศิลป์ ซึ่งเป็นยุค ทองของการทำต้นเทียนพรรษา การประกวดต้นเทียน และขบวนแห่เทียนพรรษาของจังหวัด อุบลราชธานี ที่ได้รับการเผยแพร่ให้เป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวาง ทั้งในและต่างประเทศ การจัดงาน ประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษาของเทศบาลนครอุบลราชธานี เป็นภารกิจที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ การพัฒนาของประเทศ ด้านการสร้างชุมชนและสังคมให้เข้มแข็ง มีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ การพัฒนากลุ่มจังหวัด ที่มุ่งเน้นให้ชุมชนเข้มแข็ง ประชาชนมีรายได้สูงขึ้น ยุทธศาสตร์การพัฒนา จังหวัดอุบลราชธานี ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน ด้วยกลยุทธ์ ส่งเสริมศาสนาและวัฒนธรรม การส่งเสริมการค้า การลงทุน การท่องเที่ยว ยุทธศาสตร์การพัฒนา ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้านการส่งเสริม สนับสนุนงานด้านศาสนาและวัฒนธรรม รวมถึง นโยบายการบริหารงานของนายกเทศมนตรีนครอุบลราชธานีด้านการวัฒนธรรม ประเพณี และการ ท่องเที่ยว ที่เน้นการสนับสนุนงานวัฒนธรรมประเพณี ให้มีความยิ่งใหญ่ในระดับชาติและระดับสากล

การศึกษาในครั้งนี้มีแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง คือ แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรม ภูมิปัญญา ท้องถิ่นเพราะประเพณีแห่เทียนพรรษา ถือเป็นวิถีปฏิบัติของชุมชนที่มีมาช้านาน แม้ว่าจะมีการ เปลี่ยนแปลงไปตามเงื่อนไขและกาลเวลา และยังเป็นการเชื่อมโยงวัฒนธรรมมาพัฒนาเศรษฐกิจ ของชุมชนบนฐานแนวคิดที่ว่า ความแตกต่างของวัฒนธรรมแต่ละชุมชนท้องถิ่น ที่แสดงลักษณะ เฉพาะตัวของชุมชนท้องถิ่น ความมีภูมิปัญญา เป็นสิ่งที่ดึงดูดใจให้กลุ่มคนต่างถิ่นสนใจ และ ต้องการเข้ามาสัมผัสเรียนรู้หรือท่องเที่ยว ส่วนทฤษฎีที่เกี่ยวข้องมี 2 ทฤษฎี ทฤษฎีแรก คือ โครงสร้างหน้าที่ เนื่องจากเป็นทฤษฎีที่อธิบายถึงความเชื่อมโยงและพึ่งพาอาศัยกันระหว่างสถาบัน สังคมต่างๆ และงานประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษา ก็เป็นสิ่งที่กลุ่มคนในสังคมคิดขึ้นเพื่อตอบสนอง ความต้องการทั้งด้านจิตใจ และสัญลักษณ์ในทางพระพุทธศาสนา และยังมีหน้าที่ในการสร้างความ สามัคคีกันของคนในชุมชน เสริมสร้างความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน และความร่วมมือระหว่าง สมาชิกในชุมชน ทฤษฎีที่สองคือ ทฤษฎีสัญลักษณ์สัมพันธ์ เป็นทฤษฎีที่ชี้ให้เห็นความแตกต่าง ระหว่างมนุษย์กับสัตว์ เพราะมีการสืบทอดความสามารถในการรู้จักคิด ความสามารถในการรู้จักคิด ถูกหล่อหลอมโดยการปฏิสัมพันธ์ หรือการกระทำระหว่างกันทางสังคม โดยมนุษย์เรียนรู้เกี่ยวกับ ความหมายและสัญลักษณ์ต่าง ๆ เพื่อให้สามารถมีการกระทำและปฏิกิริยาตอบโต้ระหว่างกัน

ซึ่งสัญลักษณ์ที่สร้างขึ้นสามารถแก้ไข เปลี่ยนแปลง หรือยกเลิก ความหมาย ขึ้นอยู่กับพื้นฐานของการนิยามหรือการให้ความหมายแก่สถานการณ์ สารของทฤษฎีสัญลักษณ์สัมพันธ์ ทำให้เห็นภาพสะท้อนของประเพณีแห่งเทียนเข้าพรรษาว่า ประเพณีแห่งเทียนเข้าพรรษา เป็นสัญลักษณ์หนึ่งที่แสดงให้เห็นถึงวิถีชีวิตของคนอีสาน ส่งผลต่อคุณค่าทางจิตใจ เพราะหมายถึงความสว่างไสวและความเจริญรุ่งเรือง นอกจากนี้ ยังมีแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทเพื่อที่จะให้เข้าใจความหมาย และทฤษฎีบทบาท ซึ่งเป็นความรู้ที่ให้เข้าใจถึงพื้นฐานของการเกิดบทบาทว่า มีที่มาจากการที่มนุษย์ในสังคมมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน ซึ่งจากการศึกษาสรุปเป็นกรอบแนวคิดที่ผู้ศึกษาใช้ในการศึกษาได้ดังนี้

กรอบแนวคิดในการศึกษา

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษาบทบาทของเทศบาลนครอุบลราชธานีในการอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณี และ ภูมิปัญญาท้องถิ่น: กรณีศึกษาการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี มีวิธีการ ศึกษาตามลำดับ ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือในการศึกษา
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

การศึกษาในครั้งนี้ เป็นการศึกษาที่ผู้ศึกษาต้องการให้ได้ข้อมูล และสารสนเทศเพื่อนำเสนอแนวทางการจัดงานที่เหมาะสม ดังนั้น ประชากรที่ศึกษาจึงกำหนดให้ครอบคลุมผู้ที่มีส่วน เกี่ยวข้องกับการจัดงาน โดยแบ่งเป็น 3 กลุ่ม ดังรายละเอียดตามตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ประชากรที่ใช้ในการศึกษา

กลุ่มที่	กลุ่มประชากร	จำนวน
1	ผู้ปฏิบัติงานในเทศบาลนครอุบลราชธานี	867
2	คณะกรรมการจัดงานจากหน่วยงาน สถานศึกษา องค์กรต่างๆ	200
3	ประชาชนในเขตเทศบาลนครอุบลราชธานี (นับจำนวนครัวเรือนๆละ 1 คน)	17,960
รวม		19,027

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา ใช้การกำหนดขนาดตัวอย่าง (Sample Size) โดยใช้ตาราง Krejcie & Morgan จำนวนประชากร 19,027 คน เปิดตารางได้ขนาดตัวอย่าง จำนวน 377 คน และใช้การสุ่ม

อย่างง่ายแบบมีสัดส่วน (Proportion Random Sampling) ในการเก็บข้อมูลประชากรในกลุ่มที่ 1 และ 2 ส่วนประชากรในกลุ่มที่ 3 ผู้ศึกษาใช้ตารางเลขสุ่มในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีขนาดตัวอย่างจากประชากรในแต่ละกลุ่ม ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา

กลุ่มที่	กลุ่มตัวอย่าง	จำนวน
1	ผู้ปฏิบัติงานในเทศบาลนครอุบลราชธานี	47
2	คณะกรรมการจัดงานจากหน่วยงาน สถานศึกษา องค์กรต่างๆ	30
3	ประชาชนในเขตเทศบาลนครอุบลราชธานี	300
รวม		377

2. เครื่องมือในการศึกษา

2.1 การสร้างเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของเทศบาลนครอุบลราชธานีในการอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น: กรณีศึกษาการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างในด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ จำนวนครั้งของการร่วมงานแห่เทียนเข้าพรรษา ลักษณะคำถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 สอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาในการจัดงานประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี ตามบทบาทของเทศบาล 5 ด้าน ได้แก่ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านศักยภาพของเทศบาลนครอุบลราชธานี และด้านการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ลักษณะคำถามเป็นแบบประมาณค่า 3 กลุ่ม ดังนี้

- 1 หมายถึง มีปัญหาน้อย
- 2 หมายถึง มีปัญหาปานกลาง
- 3 หมายถึง มีปัญหามาก

ตอนที่ 3 สอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ตามบทบาทของเทศบาลนครอุบลราชธานี ลักษณะคำถามเป็น ลักษณะคำถามแบบปลายเปิด (Open Ended) ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับความต้องการ 5 ด้าน

1. ด้านสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยว
2. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก
3. ด้านโครงสร้างพื้นฐาน
4. ด้านศักยภาพของเทศบาลนครอุบลราชธานี
5. ด้านการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

2.2 ขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

เครื่องมือที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นมีขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

1. กำหนดวัตถุประสงค์ของการสร้างแบบสอบถาม
2. ศึกษาทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง
3. กำหนดนิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการ
4. สร้างแบบสอบถามตามนิยามเชิงปฏิบัติการที่เขียนไว้
5. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความสมบูรณ์ ก่อน

นำส่งให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน พิจารณาตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) แล้วปรับปรุงแก้ไขข้อคำถามที่ไม่เหมาะสมตามคำแนะนำ

6. การหาความเที่ยงของแบบสอบถาม (Reliability) โดยนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับประชากรในเขตเทศบาลนครที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ซึ่งประกอบด้วยกลุ่มผู้ปฏิบัติงานในเทศบาลนครอุบลราชธานี จำนวน 8 คน คณะกรรมการจัดงาน จำนวน 7 คน และกลุ่มประชาชนในเขตเทศบาลนครอุบลราชธานี จำนวน 15 คน ได้ค่าแอลฟา สัมประสิทธิ์ความเที่ยงของครอนบาร์ค เท่ากับ 0.9451

7. จัดพิมพ์เป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้ในการเก็บข้อมูล

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. นำหนังสือจากวิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น เรื่องขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูล ประสานขอความร่วมมือเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

2. เก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างและรวบรวมแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง ซึ่งได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์กลับคืนมาจำนวน 377 ชุดคิดเป็นร้อยละ 100

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อผู้ศึกษารวบรวมแบบสอบถามคืนจากกลุ่มตัวอย่างแล้ว ดำเนินการตรวจสอบความถูกต้อง ครบถ้วนของข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาได้ ก่อนดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ โปรแกรมสำเร็จรูป

เมื่อดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเสร็จเรียบร้อยแล้ว ผู้ศึกษาประมวลผลข้อมูลและนำเสนอโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ซึ่งใช้สถิติในการวิเคราะห์ ดังนี้

4.1 สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือ

การหาค่าความสอดคล้องกันของความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ เป็นการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับลักษณะเฉพาะของสิ่งที่ต้องการวัด (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2540) โดยนำเครื่องมือไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน พิจารณาให้ความเห็นและให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ก่อนนำคะแนนที่ได้มาแทนค่าในสูตร

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ	IOC	หมายถึง	ดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับสิ่งที่ต้องการวัด
	R	หมายถึง	ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด
	N	หมายถึง	จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

ถ้าค่า IOC มากกว่าหรือเท่ากับ 0.5 แสดงว่าข้อคำถามนั้นเป็นตัวแทนสิ่งที่ต้องการวัด ถ้าข้อคำถามมีค่าดัชนีความสอดคล้องต่ำกว่า 0.5 ก็ตัดออกไป หรือปรับปรุงแก้ไขใหม่ให้ดีขึ้น ซึ่งผลการหาคุณภาพเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญพบว่า เครื่องมือที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นมีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.4 – 1.0 โดยข้อคำถามส่วนใหญ่ผ่านเกณฑ์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ มีเพียง 1 ข้อที่ไม่ผ่านเกณฑ์เนื่องจากมีค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับสิ่งที่ต้องการวัดต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ ข้อคำถามจากแบบสอบถามตอนที่ 2 ที่สอบถามสภาพปัญหาเกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวกเรื่องการมีปั้มน้ำมันตลอดเส้นทาง ผู้ศึกษาจึงตัดข้อคำถามนี้ทิ้ง

การหาความเที่ยงของแบบสอบถาม (Reliability) จากการทดลองใช้ (Try Out) โดยหาค่าแอลฟา สัมประสิทธิ์ความเที่ยงของครอนบาร์ค ซึ่งได้ค่าแอลฟาเท่ากับ 0.9451

4.2 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างและปัญหาการดำเนินงานตามบทบาทของเทศบาลนคร ใช้การแจกแจงความถี่ และค่าร้อยละ

ความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการในการจัดงานประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษาจากคำถามปลายเปิดทั้ง 5 ด้าน เสนอข้อมูลเชิงพรรณนาและสรุปประเด็นสำคัญตามลำดับความถี่

บทที่ 4

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

จากการศึกษา เรื่อง บทบาทของเทศบาลนครอุบลราชธานีในการอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น: กรณีศึกษาการจัดการงานประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี ผู้ศึกษามีการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง
2. ผลการวิเคราะห์ปัญหาการจัดการงานประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ตามบทบาทของเทศบาลนครอุบลราชธานีในการอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น
3. ผลการวิเคราะห์ความต้องการจัดการงานประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ตารางที่ 4 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลทั่วไป	ความถี่ (n = 377)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	159	57.8
หญิง	218	42.2
สถานภาพ		
ผู้ปฏิบัติงานในเทศบาลนครอุบลราชธานี	47	12.5
คณะกรรมการจัดงาน	30	7.9
ประชาชนทั่วไป	300	79.6
อายุ		
ต่ำกว่า 20 ปี	9	2.4
20-29 ปี	58	15.4
30-39 ปี	106	28.1
40-49 ปี	142	37.7
50 ปีขึ้นไป	62	16.4

ตารางที่ 4 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	ความถี่ (n = 377)	ร้อยละ
การศึกษา		
ประถมศึกษา	76	20.2
มัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า	57	15.1
มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า	66	17.5
อนุปริญญา	40	10.6
ปริญญาตรี	117	31.0
สูงกว่าปริญญาตรี	21	5.6
อาชีพหลัก		
เกษตรกร	17	4.5
รับจ้าง	126	33.4
ค้าขาย	64	17.0
รับราชการ	89	23.6
อื่นๆ	81	21.5
รายได้		
ต่ำกว่า 5,001 บาท	90	23.9
5,001-10,000 บาท	160	42.5
10,001-15,000 บาท	59	15.6
15,001-20,000 บาท	25	6.6
20,001-25,000 บาท	14	3.7
25,001 บาทขึ้นไป	29	7.7
จำนวนครั้งที่เข้าร่วมงาน		
1-3 ครั้ง	71	18.8
4-6 ครั้ง	89	23.6
7-10 ครั้ง	53	14.1
มากกว่า 10 ครั้ง	164	43.5

จากตารางที่ 4 กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษามีจำนวนทั้งสิ้น 377 คน จำแนกตามสถานภาพและข้อมูลทั่วไปส่วนใหญ่เป็นประชาชนทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 79.6 เป็นเพศหญิง ร้อยละ 57.8 มีอายุระหว่าง 40-49 ปี คิดเป็นร้อยละ 37.7 ด้านการศึกษาจบการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 31.0 ประกอบอาชีพรับจ้างหรือเป็นพนักงานจ้างของร้านค้า บริษัท หรือส่วนราชการ ร้อยละ 33.4 รายได้ อยู่ระหว่าง 5,001 – 10,000 บาท ร้อยละ 42.4 และ เคยเข้าร่วมงานแห่เทียนเข้าพรรษาจังหวัดอุบลราชธานีมากกว่า 10 ครั้งขึ้นไปคิดเป็นร้อยละ 43.5

2. ผลการวิเคราะห์สภาพปัญหาการจัดงานประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ตามบทบาทของเทศบาลนครอุบลราชธานีในการอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น

การศึกษาสภาพปัญหาการจัดงานประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ตามบทบาทของเทศบาลนครอุบลราชธานีในการอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้ศึกษาแบ่งประเด็นปัญหาที่ศึกษาออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ ด้านสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยว ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านศักยภาพของเทศบาลนครอุบลราชธานี และด้านการมี ส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ซึ่งมีผลการวิเคราะห์ข้อมูลในภาพรวมและรายด้าน ดังตารางที่ 5 – 10

2.1 สภาพปัญหาโดยรวมของการจัดงานประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ตามบทบาทของเทศบาลนครอุบลราชธานีในการอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น

ตารางที่ 5 ร้อยละของสภาพปัญหาโดยรวมของการจัดงานประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี ตามบทบาทของเทศบาลนครอุบลราชธานีในการอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น

สภาพปัญหา	ระดับปัญหา (ร้อยละ)		
	มีปัญหามาก	มีปัญหามากน้อย	มีปัญหาน้อย
	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ
1.ด้านสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยว	23.9	49.9	26.2
2.ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก	29.4	50.4	20.2
3.ด้านโครงสร้างพื้นฐาน	22.0	49.1	28.9

ตารางที่ 5 ร้อยละของสภาพปัญหาโดยรวมของการจัดงานประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี ตามบทบาทของเทศบาลนครอุบลราชธานีในการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น (ต่อ)

สภาพปัญหา	ระดับปัญหา (ร้อยละ)		
	มีปัญหาหนัก	มีปัญหาปานกลาง	ปัญหาน้อย
	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ
4.ด้านศักยภาพของเทศบาลนครอุบลราชธานี	25.2	52.8	22.0
5.ด้านการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง	21.5	53.6	24.9
รวม	24.4	51.2	24.4

จากตารางที่ 5 พบว่า ความคิดเห็นต่อสภาพปัญหาโดยรวมของการจัดงานประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี ตามบทบาทของเทศบาลนครอุบลราชธานีในการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยภาพรวมมีปัญหาปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 51.2 ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การปฏิบัติงานตามบทบาททุกด้านของเทศบาลนครอุบลราชธานี มีปัญหาในระดับปานกลาง โดยด้านที่เป็นปัญหามากกว่าด้านอื่น คือ ด้านการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ร้อยละ 53.6 รองลงมาคือ ด้านศักยภาพของเทศบาลนครอุบลราชธานี คิดเป็นร้อยละ 52.8 และด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ร้อยละ 50.4 ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาผลการวิเคราะห์สภาพปัญหาต่อการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ตามบทบาทของเทศบาลนครอุบลราชธานีในการอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นรายด้าน มีผลการวิเคราะห์ ดังนี้

1. ด้านสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยว

ตารางที่ 6 จำนวนและร้อยละของสภาพปัญหาการจัดงานประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี ตามบทบาทของเทศบาลนครอุบลราชธานีในการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านด้านสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยว

สภาพปัญหา	ระดับปัญหา					
	มีปัญหามาก		มีปัญหามากกลาง		มีปัญหาน้อย	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. ปัญหาเกี่ยวกับความน่าสนใจของการประกวดต้นเทียน	104	27.6	167	44.3	106	28.1
2. ปัญหาเกี่ยวกับความน่าสนใจของการประกวดขบวนแห่ต้นเทียน	79	21.0	198	52.5	100	26.5
3. ปัญหาเกี่ยวกับความน่าสนใจของการประกวดนางงามต้นเทียน	80	21.2	190	50.4	107	28.4
4. ปัญหาเกี่ยวกับความน่าสนใจของสินค้าชุมชนหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์	106	28.1	181	48.0	90	23.9
5. ปัญหาเกี่ยวกับความน่าสนใจของการนำเสนอกิจกรรมที่แสดงถึงวิถีชีวิตคนอุบลฯกับการแห่เทียนพรรษา	107	28.4	177	46.9	93	24.7
6. ปัญหาเกี่ยวกับความน่าสนใจของรูปแบบการจัดงานโดยรวม	79	21.0	210	55.7	88	23.3
รวม	90	23.9	188	49.9	99	26.2

จากตารางที่ 6 พบว่า ความคิดเห็นต่อสภาพปัญหาการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ตามบทบาทของเทศบาลนครอุบลราชธานีในการอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยวโดยภาพรวมมีปัญหาปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 49.9 ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีปัญหาในระดับปานกลางทุกข้อ ซึ่งข้อที่มีปัญหามากกว่าข้ออื่น คือ ความน่าสนใจของรูปแบบการจัดงานโดยรวม คิดเป็นร้อยละ 55.7 รองลงมาคือ ความน่าสนใจของการประกวดขบวนแห่ต้นเทียน คิดเป็นร้อยละ 52.5 และความน่าสนใจของการประกวดนางงามต้นเทียน ร้อยละ 50.4 ตามลำดับ

2. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก

ตารางที่ 7 จำนวนและร้อยละของสภาพปัญหาการจัดงานประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี ตามบทบาทของเทศบาลนครอุบลราชธานีในการอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านสิ่งอำนวยความสะดวก

สภาพปัญหา	ระดับปัญหา					
	มีปัญหามาก		มีปัญหาปานกลาง		มีปัญหาน้อย	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. มีปัญหาเกี่ยวกับศูนย์บริการข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว	119	31.6	164	43.5	94	24.9
2. มีปัญหาเกี่ยวกับความเพียงพอของสถานที่พักสำหรับรองรับนักท่องเที่ยว	118	31.3	189	50.1	70	18.6
3. มีปัญหาเกี่ยวกับความเพียงพอของร้านอาหารสำหรับรองรับนักท่องเที่ยว	107	28.4	186	49.3	84	22.3
4. มีปัญหาเรื่องสุขลักษณะและคุณภาพของร้านอาหาร	89	23.6	219	58.1	69	18.3
5. มีปัญหาเกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว	98	26.0	183	48.5	96	25.5
6. มีปัญหาเกี่ยวกับร้านจำหน่ายของที่ระลึกสำหรับนักท่องเที่ยว	82	21.8	205	54.4	90	23.8

ตารางที่ 7 จำนวนและร้อยละของสภาพปัญหาการจัดงานประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี ตามบทบาทของเทศบาลนครอุบลราชธานีในการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านสิ่งอำนวยความสะดวก (ต่อ)

สภาพปัญหา	ระดับปัญหา					
	มีปัญหาหนัก		มีปัญหาปานกลาง		มีปัญหาน้อย	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
7. มีปัญหาเกี่ยวกับห้องน้ำในสถานที่ท่องเที่ยวเพียงพอ	133	35.3	177	46.9	67	17.8
8. มีปัญหาเกี่ยวกับความสะดวกและสุขลักษณะของห้องน้ำ	133	35.3	174	46.1	70	18.6
รวม	111	29.4	190	50.4	76	20.2

จากตารางที่ 7 พบว่า ความคิดเห็นต่อสภาพปัญหาการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ตามบทบาทของเทศบาลนครอุบลราชธานีในการอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านสิ่งอำนวยความสะดวกโดยรวมมีปัญหาในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 50.4 ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีปัญหาในระดับปานกลางทุกข้อ ข้อที่มีปัญหามากกว่าข้ออื่น คือ สุขลักษณะ และคุณภาพของร้านอาหาร คิดเป็นร้อยละ 58.1 รองลงมาคือ ร้านจำหน่ายของที่ระลึกสำหรับนักท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ 54.4 และสภาพปัญหาเกี่ยวกับความเพียงพอของสถานที่พักสำหรับรองรับนักท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ 50.1

3. ด้านโครงสร้างพื้นฐาน

ตารางที่ 8 จำนวนและร้อยละของสภาพปัญหาการจัดงานประเพณีแห่เทียนเจ้าพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี ตามบทบาทของเทศบาลนครอุบลราชธานีในการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านโครงสร้างพื้นฐาน

สภาพปัญหา	ระดับปัญหา					
	มีปัญหามาก		มีปัญหปานกลาง		มีปัญหาน้อย	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. มีปัญหาเกี่ยวกับความสะดวกในการเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ	106	28.1	187	49.6	84	22.3
2. มีปัญหาเกี่ยวกับถนนที่เข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว	98	26.0	186	52.0	83	22.0
3. มีปัญหาเกี่ยวกับประสิทธิภาพด้านการจัดการขยะในแหล่งท่องเที่ยว	89	23.6	200	53.1	88	23.3
4. มีปัญหาเกี่ยวกับโทรศัพท์เครือข่ายโทรศัพท์	67	17.8	169	44.8	141	37.4
5. มีปัญหาเกี่ยวกับความครอบคลุมของระบบน้ำประปา	61	16.2	185	49.1	131	34.7
6. มีปัญหาเกี่ยวกับแสงสว่างไฟฟ้าครอบคลุมในสถานที่ท่องเที่ยว	70	18.6	173	45.9	134	35.5
รวม	83	22.0	185	49.1	109	28.9

จากตารางที่ 8 พบว่า ความคิดเห็นต่อสภาพปัญหาการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี ตามบทบาทของเทศบาลนครอุบลราชธานีในการอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านโครงสร้างพื้นฐานโดยรวมมีปัญหาในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 49.3 ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีปัญหาในระดับปานกลางทุกข้อ ข้อที่มีปัญหามากกว่าข้ออื่นคือ ประสิทธิภาพการจัดการขยะในแหล่งท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ 53.1 รองลงมา คือ ปัญหาเกี่ยวกับถนนที่เข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ร้อยละ 52.0 และความสะดวกในการเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ร้อยละ 49.6

4. ด้านศักยภาพของเทศบาลนครอุบลราชธานี

ตารางที่ 9 จำนวนและร้อยละของสภาพปัญหาการจัดงานประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี ตามบทบาทของเทศบาลนครอุบลราชธานีในการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศักยภาพของเทศบาลนครอุบลราชธานี

สภาพปัญหา	ระดับปัญหา					
	มีปัญหามาก		มีปัญหามากกลาง		มีปัญหาน้อย	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. มีปัญหาเกี่ยวกับความเพียงพอของบุคลากรในการดำเนินการด้านวัฒนธรรม	86	22.8	208	55.2	83	22.0
2. มีปัญหาเกี่ยวกับความรู้ความสามารถประสบการณ์ในการปฏิบัติงานด้านวัฒนธรรมของบุคลากร	89	23.6	198	52.5	90	23.9
3. มีปัญหาเกี่ยวกับการประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน องค์กรชุมชน และประชาชน ในการดำเนินงานด้านวัฒนธรรม	96	25.4	174	46.2	107	28.4
4. มีปัญหาเกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว	77	20.4	206	54.7	94	24.9
5. มีปัญหาเกี่ยวกับงบประมาณและการระดมงบประมาณสำหรับจัดงาน	99	26.3	204	54.1	74	19.6
6. มีปัญหาเกี่ยวกับการพัฒนาและปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยว	107	28.4	196	52.0	74	19.6
รวม	95	25.2	199	52.8	83	22.0

จากตารางที่ 9 พบว่า ความคิดเห็นต่อสภาพปัญหาการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ตามบทบาทของเทศบาลนครอุบลราชธานีในการอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศักยภาพของเทศบาลนครอุบลราชธานีโดยรวมมีปัญหาในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 52.8 ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีปัญหาในระดับปานกลางทุกข้อ ข้อที่มีปัญหามากกว่าข้ออื่น คือ ปัญหาเกี่ยวกับความเพียงพอของบุคลากรในการปฏิบัติงานด้านวัฒนธรรม คิดเป็นร้อยละ 55.2 รองลงมา คือ ปัญหาเกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว ร้อยละ 54.6 และปัญหางบประมาณและการระดมงบประมาณสำหรับจัดงาน ร้อยละ 54.1 ตามลำดับ

5. ด้านการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

ตารางที่ 10 จำนวนและร้อยละของสภาพปัญหาการจัดงานประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี ตามบทบาทของเทศบาลนครอุบลราชธานีในการอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

สภาพปัญหา	ระดับปัญหา					
	มีปัญหามาก		มีปัญหามากกลาง		มีปัญหาน้อย	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. มีปัญหาเกี่ยวกับความร่วมมือจัดงานระหว่างผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง	85	22.5	201	53.4	91	24.1
2. มีปัญหาเกี่ยวกับการไม่ให้ความร่วมมือขององค์กรภาครัฐ	72	19.1	214	56.8	91	24.1
3. มีปัญหาเกี่ยวกับการไม่ให้ความร่วมมือขององค์กรภาคเอกชน ธุรกิจ ร้านค้า	78	20.7	211	56.0	88	23.3
4. มีปัญหาเกี่ยวกับการไม่ให้ความร่วมมือของประชาชน	79	21.0	186	49.3	112	29.7
5. มีปัญหาเกี่ยวกับการขาดเครือข่ายปฏิบัติงานด้านวัฒนธรรมในระดับชุมชน	86	22.8	198	52.5	93	24.7
6. มีปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้รู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการแห่เทียนพรรษา	82	21.7	196	52.0	99	26.3
รวม	81	21.5	202	53.6	94	24.9

จากตารางที่ 10 พบว่า ความคิดเห็นต่อสภาพปัญหาการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ตามบทบาทของเทศบาลนครอุบลราชธานีในการอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องโดยรวมมีปัญหาในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 53.6 ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีปัญหาในระดับปานกลางทุกข้อ ข้อที่มีปัญหามากกว่าข้ออื่น คือ ปัญหาเกี่ยวกับการไม่ให้ความร่วมมือขององค์กรภาครัฐ คิดเป็นร้อยละ 56.8 รองลงมา คือ ปัญหาเกี่ยวกับการการไม่ให้ความร่วมมือขององค์กรภาคเอกชน ธุรกิจ ร้านค้า คิดเป็นร้อยละ 56.0 และปัญหาความร่วมมือจัดงานระหว่างผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ร้อยละ 53.3 ตามลำดับ

3. ผลการวิเคราะห์ความต้องการการจัดงานประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ตามบทบาทของเทศบาลนครอุบลราชธานีในการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น

ตารางที่ 11 จำนวนและร้อยละของความต้องการเกี่ยวกับการจัดงานประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ตามบทบาทของเทศบาลนครอุบลราชธานีในการอนุรักษ์ วัฒนธรรมประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น

ความต้องการ	ความถี่ (n = 377)	ร้อยละ
1.ด้านสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยว		
1. ควรจัดขบวนแห่และเน้นการฟ้อนรำที่สวยงามเพื่อดึงดูดใจนักท่องเที่ยว	78	20.7
2. ควรเพิ่มความหลากหลายของร้านค้าที่จำหน่ายของที่ระลึก	36	9.5
3. ควรเพิ่มกิจกรรมที่แสดงให้เห็นวิถีชีวิตของคนอีสานเกี่ยวกับความเป็นมาของเทียน เช่น มีนิทรรศการถาวรที่แสดงถึงวิถีชีวิตคนอีสานกับเทียน	7	1.9
2. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก		
1. ควรมีห้องน้ำในบริเวณสถานที่ท่องเที่ยวอย่างเพียงพอและสะอาด	32	8.5
2. ควรมีมาตรการด้านความปลอดภัยที่ชัดเจนเพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางมาท่องเที่ยวอย่างอบอุ่นใจ	26	6.9

ตารางที่ 11 จำนวนและร้อยละของความต้องการเกี่ยวกับการจัดงานประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ตามบทบาทของเทศบาลนครอุบลราชธานีในการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น (ต่อ)

ความต้องการ	ความถี่ (n = 377)	ร้อยละ
3. ด้านโครงสร้างพื้นฐาน		
1. ควรเพิ่มป้ายแสดงเส้นทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวตามเส้นทางจราจร เพื่อความสะดวกของนักท่องเที่ยว	31	8.2
2. ควรมีมาตรการด้านการจัดการขยะในบริเวณแหล่งท่องเที่ยว	24	6.4
3. ควรจัดระบบการจราจรและป้ายแสดงเส้นทางจราจรที่ชัดเจนมากขึ้น	15	3.9
4. ด้านศักยภาพของเทศบาลนครอุบลราชธานี		
1. ควรมีเจ้าหน้าที่คอยอำนวยความสะดวกและแนะนำเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในงาน	72	19.1
2. ควรมีตำรวจหรือเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยดูแลในบริเวณสถานที่ท่องเที่ยวอย่างทั่วถึง	26	6.9
3. ควรเพิ่มการประชาสัมพันธ์ในหลายช่องทางและทั่วถึงให้มากขึ้น	37	9.8
5. ด้านการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง		
1. การจัดขบวนแห่เข้าร่วมงานควรเปิดโอกาสให้ภาคเอกชน พ่อค้า ส่งขบวนเข้าประกวดด้วยเพื่อความหลากหลาย และการมีส่วนร่วมอย่างทั่วถึง	53	14.1
2. ควรให้บทบาทภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านเทียนในการแสดงความคิดเห็นต่อรูปแบบการจัดงานแต่ละปี	13	3.4

จากตารางที่ 11 พบว่า ความต้องการเกี่ยวกับการจัดงานประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ตามบทบาทของเทศบาลนครอุบลราชธานีในการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น สามารถจำแนกตามบทบาท 5 ด้านได้ดังนี้

1. ด้านสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยว ส่วนใหญ่มีความต้องการให้จัดขบวนแห่และเน้นการฟ้อนรำที่สวยงามเพื่อดึงดูดใจนักท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ 20.7
2. ด้านโครงสร้างพื้นฐาน มีความต้องการให้เพิ่มป้ายแสดงเส้นทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวตามเส้นทางจราจร เพื่อความสะดวกของนักท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ 8.2
3. ด้านศักยภาพของเทศบาลนครอุบลราชธานี ส่วนใหญ่ต้องการให้มีเจ้าหน้าที่คอยอำนวยความสะดวกและแนะนำเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในงาน คิดเป็นร้อยละ 19.1
4. ด้านการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ส่วนใหญ่ต้องการให้จัดขบวนแห่เข้าร่วมงานโดยเปิดโอกาสให้ภาคเอกชน พ่อค้า ส่งขบวนเข้าประกวดด้วยเพื่อความหลากหลาย และการมีส่วนร่วมอย่างทั่วถึง คิดเป็นร้อยละ 14.1
5. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกพบว่า ส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับความเพียงพอและความสะอาดของห้องน้ำในแหล่งท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ 8.5

4. อภิปรายผล

จากผลการศึกษาจะเห็นได้ว่า เทศบาลนครอุบลราชธานีมีสภาพปัญหาในการปฏิบัติงานตามบทบาทด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น ในภาพรวมและรายด้านมีปัญหาในระดับปานกลาง ซึ่งด้านที่มีปัญหาเรียงจากมากไปหาน้อย คือ ปัญหาการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง , ปัญหาด้านศักยภาพของเทศบาลนครอุบลราชธานี, ปัญหาด้านสิ่งอำนวยความสะดวก , ปัญหาด้านสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยว และปัญหาด้านโครงสร้างพื้นฐาน นั้นหมายถึงกลุ่มตัวอย่างมองว่า การที่เทศบาลนครอุบลราชธานีจะปฏิบัติงานด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้ประสบความสำเร็จ ต้องให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเป็นลำดับแรก ด้านที่เป็นปัญหารองลงมา คือ ด้านศักยภาพของเทศบาลนครอุบลราชธานีเอง และด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ซึ่งมีงานวิจัยหลายเรื่องที่สะท้อนให้เห็นถึงความเกี่ยวข้องระหว่างศักยภาพด้านดังกล่าวกับการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น อาทิ ผลการศึกษาของ รัฐติดยา หิรัญมหาด (2544) ที่ศึกษาแนวทางการพัฒนาเพื่อเพิ่มศักยภาพหมู่บ้านวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยว กรณีศึกษาบ้านหนองขาว อำเภอกำแพง จังหวัดกาญจนบุรี พบว่า สิ่งอำนวยความสะดวกในด้านพื้นที่รองรับนักท่องเที่ยว คือ ร้านอาหาร ร้านจำหน่ายสินค้าของที่ระลึก ห้องน้ำสำหรับนักท่องเที่ยว และศูนย์บริการข้อมูลนักท่องเที่ยว เป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อการจัดการท่องเที่ยว และยังสอดคล้องกับการศึกษาของ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี (2549) ที่ได้ประเมินการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา “๖๐ ปี พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๗” ประจำปี พ.ศ.2549 เป็นรายการกิจกรรม

พบว่า ผู้เข้าร่วมงานต้องการให้มีการปรับปรุงด้านความสะดวก สถานที่จอดรถ การแบ่งพื้นที่จัดงาน การจราจร ห้องน้ำ เพิ่มระยะเวลาการจัดงาน การรักษาความปลอดภัย เพิ่มจำนวนจุดบริการน้ำดื่ม จำนวนถังขยะ เจ้าหน้าที่อำนวยความสะดวก สถานที่นั่งชม แสงสว่างตอนกลางคืน จุดบริการนักท่องเที่ยว นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของจิราวรรณ กาวีละ (2544) ที่ศึกษาทางเลือกของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม: กรณีศึกษาหมู่บ้านวัวลาย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า สิ่งสำคัญที่หมู่บ้านวัวลาย เป็นหมู่บ้านที่มีความน่าสนใจทางวัฒนธรรมสำหรับนักท่องเที่ยว คือ เป็นถิ่นที่อยู่ของช่างฝีมือเครื่องเงินที่ถูกกวาดต้อนมาจากกลุ่มน้ำสาละวินในประเทศพม่าที่ประกอบอาชีพผลิตกรรมเครื่องเงินมาเป็นเวลานาน กลายเป็นเอกลักษณ์ของหมู่บ้านมาจนถึงปัจจุบัน ส่วนสภาพปัญหาของการท่องเที่ยวเกิดจาก การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวยังไม่สะดวก เนื่องจากสภาพถนนคับแคบ มีสิ่งกีดขวาง มีการทิ้งขยะในบริเวณที่รกร้าง แหล่งท่องเที่ยวกระจายอยู่ตามจุดที่ห่างไกลออกไป ขาดข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว ไม่มีสถานที่จอดรถ คนในท้องถิ่นไม่สามารถสื่อสารภาษาต่างประเทศ ไม่มีที่นั่งพักผ่อนและห้องน้ำสาธารณะสำหรับนักท่องเที่ยว ปัญหาด้านสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวพบว่า การทำเครื่องเงินของหมู่บ้านวัวลายยังมีข้อจำกัดด้านการผลิตสินค้าให้ตรงตามความต้องการของลูกค้า และยังไม่ได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และการศึกษาของประกอบศิริ ภักดีพิณี (2545) ที่พบว่า ในการจัดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม องค์ประกอบที่ควรให้ความสำคัญ คือ องค์ประกอบด้านสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยว และองค์ประกอบด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว และในการศึกษาของสาระ มีผลกิจ (2547) ก็ให้แนวคิดเกี่ยวกับสิ่งดึงดูดใจของนักท่องเที่ยวไว้ว่า การปรับปรุงและการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยววัดสำคัญต่างๆ อาคารสำคัญต่าง ๆ ป้อม สะพาน กำแพง คูคลอง ควรปรับปรุงและอนุรักษ์ให้สอดคล้องกับสภาพบรรยากาศเดิมให้ได้มากที่สุด เพราะนักท่องเที่ยวต้องการเห็นเอกลักษณ์และความเป็นตัวตนของชุมชนแต่ละชุมชน ส่วนปัญหาที่พบว่าเป็นปัญหาน้อยที่สุด คือ ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ทั้งนี้ เนื่องจากจังหวัดอุบลราชธานีเป็นจังหวัดขนาดใหญ่มีความเจริญครอบคลุมเกือบทุกพื้นที่ และเทศบาลนครอุบลราชธานีเองก็ให้ความสำคัญกับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อให้ประชาชนได้รับความสะดวกสบาย ซึ่งในงานวิจัยของวีรยา จยวรรณ (2549) และงานวิจัยของภัทร ไร่เฉลิม และนงทิศา พลทอม (2545) ก็ชี้ให้เห็นว่าโครงสร้างพื้นฐานที่ดีจะไม่ใช่อุปสรรคต่อการจัดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม รอบเขตเทศบาลนครอุบลราชธานีมีความพร้อมและศักยภาพในการรองรับนักท่องเที่ยว และเป็นพื้นที่ที่เหมาะสมต่อการพัฒนาการจัดนำเที่ยว เพราะมีความหลากหลายของสถานที่ท่องเที่ยว มีการคมนาคมที่สะดวก

ข้อเสนอแนะที่เป็นความต้องการต่อการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษาที่ได้จากคำถามปลายเปิดนั้นว่ามีความน่าสนใจหลายประเด็น อาทิ ข้อเสนอแนะด้านสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยว โดยมี

กลุ่มตัวอย่างส่วนหนึ่งเห็นว่าควรเพิ่มกิจกรรมที่แสดงให้เห็นวิถีชีวิตของคนอีสานเกี่ยวกับความเป็นมาของเทียน เช่น นิทรรศการถาวรที่แสดงถึงวิถีชีวิตคนอีสานกับเทียน ซึ่งความคิดเห็นนี้สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ศักชัย อุทธิโท และคณะ (2550) ที่ได้ศึกษาวิวัฒนาการการสร้างสรรค์เทียนพรรษา: กรณีศึกษาผลงานที่ได้รับรางวัลจากการประกวดเทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ตั้งแต่ปี พ.ศ.2546-ปัจจุบัน ซึ่งชี้ให้เห็นว่าเรื่องราวและความเป็นมา ตลอดจนแนวคิดในการทำเทียนเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ มีความงาม เพราะมักมีที่มาจากพระพุทธศาสนา เป็นเนื้อหาที่เกี่ยวกับพุทธประวัติ ทศชาติชาดก คตินิยมพื้นบ้าน ผสมผสานกับความเชื่อในศาสนาพราหมณ์ ฮินดู และความสอดคล้องกับวโรกาสปีมหามงคลของพระมหากษัตริย์ ใช้หลักวิถีเกียรติกฤษฎีองค์ประกอบศิลป์ มีทัศนธาตุ ทัศนศิลป์ที่ประกอบด้วยเส้น สี รูปทรง พื้นผิว พื้นที่ว่าง จังหวะ ดุลยภาพ และเรื่องราวที่เกี่ยวกับรูปเคารพต่าง ๆ ส่วนลวดลายมักเป็นลวดลายแบบช่างพื้นบ้านอีสาน ลายลาว และลายรัตนโกสินทร์ ดังนั้น การที่นิทรรศการจะทำให้เกิดแหล่งเรียนรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อนักท่องเที่ยวและลูกหลานต่อไปในอนาคต ข้อเสนอแนะที่เป็นความต้องการด้านศักยภาพของเทศบาลนครอุบลราชธานี พบว่า มีความคิดเห็นที่น่าสนใจ คือ ควรมีเจ้าหน้าที่คอยอำนวยความสะดวกและแนะนำเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในงาน และควรมีตำรวจหรือเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยดูแลในบริเวณสถานที่ท่องเที่ยวอย่างทั่วถึง ส่วนความต้องการด้านการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องสิ่งที่น่าสนใจที่เทศบาลนครอุบลราชธานีควรพิจารณา คือ กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าควรเปิดโอกาสให้ภาคเอกชน พ่อค้า ส่งขบวนแห่และตั้งเทียนเข้าร่วมประกวดเพื่อความหลากหลายและการมีส่วนร่วมอย่างทั่วถึง และควรให้บทบาทแก่ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้มากขึ้น ดังที่งานวิจัยของจิราวรรณ กาวิละ (2544) พบว่า ในการจัดการท่องเที่ยว ควรคำนึงถึงความต้องการของคนในพื้นที่ ความยั่งยืนของสังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม การมีส่วนร่วมของชุมชน และประโยชน์ที่ชุมชนจะได้รับ

บทที่ 5

สรุป และข้อเสนอแนะ

การศึกษาบทบาทของเทศบาลนครอุบลราชธานีในการอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณี และ ภูมิปัญญาท้องถิ่น : กรณีศึกษาการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหา และความต้องการในการปฏิบัติงานตามบทบาทของเทศบาลนครอุบลราชธานี ในการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อต้องการนำผลการศึกษาไปปรับปรุงและพัฒนา รูปแบบการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษาให้มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล อีกทั้ง นำข้อมูล สารสนเทศที่ได้เสนอแนวทางที่เหมาะสมในการจัดงาน เพื่อวางแผนส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพ รวมถึงบูรณาการการพัฒนาการจัดงานบนฐานของทุนทางวัฒนธรรม

การศึกษาครั้งนี้มีขอบเขตด้านเนื้อหา คือ ศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการตามบทบาท ของเทศบาลนครอุบลราชธานีในการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น 5 ด้าน ได้แก่ ด้านสิ่งดึงดูดใจของนักท่องเที่ยว ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้าน ศักยภาพของเทศบาลนครอุบลราชธานี และด้านการมีส่วนร่วมของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง กลุ่มตัวอย่าง ที่ศึกษามีจำนวน 377 คน แบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้ปฏิบัติงานในเทศบาลนครอุบลราชธานี, กลุ่ม หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน สถานศึกษา ที่เป็นคณะกรรมการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา และกลุ่มประชาชนในเขตเทศบาลนครอุบลราชธานี กำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้ตารางเครจซี่และ มอร์แกน และใช้การสุ่มอย่างง่ายแบบมีสัดส่วนและตารางเลขสุ่มในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและความต้องการใน การปฏิบัติงานตามบทบาทของเทศบาลนครอุบลราชธานีในการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีและภูมิ ปัญญาท้องถิ่น : กรณีศึกษาการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ตอน ตอนที่ 1 สอบถามข้อมูลทั่วไป ลักษณะคำถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ ตอนที่ 2 สอบถามความคิดเห็น เกี่ยวกับสภาพปัญหาในการปฏิบัติงานตามบทบาทของเทศบาลนครอุบลราชธานีในการอนุรักษ์ วัฒนธรรมประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น 5 ด้าน ลักษณะคำถามเป็นแบบประมาณค่า 3 ระดับ ตอนที่ 3 สอบถามเกี่ยวกับความต้องการเกี่ยวกับการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา 5 ด้าน ลักษณะ คำถามเป็นคำถามปลายเปิด การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การแจกแจงความถี่ ร้อยละ และนำเสนอข้อมูล ในเชิงพรรณนา

1. สรุปผลการศึกษา

1.1 สภาพปัญหาการจัดงานประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษา จังหวัดอุบลราชธานีตามบทบาทของเทศบาลนครอุบลราชธานีในการอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น

การศึกษาสภาพปัญหาการจัดงานประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษา จังหวัดอุบลราชธานีตามบทบาทของเทศบาลนครอุบลราชธานีในการอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้ศึกษาแบ่งประเด็นปัญหาที่ศึกษาออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ ด้านสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยว ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านศักยภาพของเทศบาลนครอุบลราชธานี และด้านการมี ส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง สรุปได้ว่าสภาพปัญหาโดยรวมของการจัดงานประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี ตามบทบาทของเทศบาลนครอุบลราชธานีในการอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น พบว่า โดยภาพรวมมีปัญหาปานกลาง ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การปฏิบัติงานตามบทบาททุกด้านของเทศบาลนครอุบลราชธานี มีปัญหาในระดับปานกลางทุกด้าน โดยด้านที่เป็นปัญหามากกว่าด้านอื่น คือ ด้านการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง รองลงมาคือ ด้านศักยภาพของเทศบาลนครอุบลราชธานี และด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ตามลำดับ

สภาพปัญหาต่อการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ตามบทบาทของเทศบาลนครอุบลราชธานีในการอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นรายด้านสรุปได้ดังนี้

1.1.1 ด้านสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยว

สภาพปัญหาการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ตามบทบาทของเทศบาลนครอุบลราชธานีในการอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยวโดยภาพรวมมีปัญหาปานกลาง ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีปัญหาในระดับปานกลางทุกข้อ ข้อที่มีปัญหามากกว่าข้ออื่น คือ ความน่าสนใจของรูปแบบการจัดงาน โดยรวม รองลงมาคือ ความน่าสนใจของการประกวดขบวนแห่ต้นเทียน และความน่าสนใจของการประกวดนางงามต้นเทียน ตามลำดับ

1.1.2 ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก

สภาพปัญหาการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ตามบทบาทของเทศบาลนครอุบลราชธานีในการอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านสิ่งอำนวยความสะดวก โดยรวมมีปัญหาปานกลาง ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีปัญหาในระดับปานกลางทุกข้อ ข้อที่มีปัญหามากกว่าข้ออื่น คือ สุขลักษณะ และคุณภาพของร้านอาหาร

รองลงมาคือ ร้านจำหน่ายของที่ระลึกสำหรับนักท่องเที่ยว และความเพียงพอของสถานที่พักสำหรับรองรับนักท่องเที่ยว

1.1.3 ด้านโครงสร้างพื้นฐาน

สภาพปัญหาการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ตามบทบาทของเทศบาลนครอุบลราชธานีในการอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านโครงสร้างพื้นฐาน โดยรวมมีปัญหาในระดับปานกลาง ทั้งนี้ ผลการศึกษาเป็นรายข้อพบว่า มีปัญหาในระดับปานกลางทุกข้อ ข้อที่มีปัญหามากกว่าข้ออื่น คือ ประสิทธิภาพการจัดการขยะในแหล่งท่องเที่ยว รองลงมา คือ ปัญหาเกี่ยวกับถนนที่เข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว และความสะดวกในการเดินทางไปแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ตามลำดับ

1.1.4 ด้านศักยภาพของเทศบาลนครอุบลราชธานี

สภาพปัญหาการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ตามบทบาทของเทศบาลนครอุบลราชธานีในการอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศักยภาพของเทศบาลนครอุบลราชธานี โดยรวมมีปัญหาปานกลาง ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีปัญหาในระดับปานกลางทุกข้อ ข้อที่มีปัญหามากกว่าข้ออื่น คือ ปัญหาเกี่ยวกับความเพียงพอของบุคลากรในการปฏิบัติงานด้านวัฒนธรรม รองลงมา คือ ปัญหาเกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว และปัญหางบประมาณและการระดมงบประมาณสำหรับจัดงานตามลำดับ

1.1.5 ด้านการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

สภาพปัญหาการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ตามบทบาทของเทศบาลนครอุบลราชธานีในการอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยรวมมีปัญหาปานกลาง ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีปัญหาในระดับปานกลางทุกข้อ ข้อที่มีปัญหามากกว่าข้ออื่น คือ ปัญหาเกี่ยวกับการไม่ให้ความร่วมมือขององค์กรภาครัฐ รองลงมา คือ ปัญหาเกี่ยวกับการการไม่ให้ความร่วมมือขององค์กรภาคเอกชน ธุรกิจร้านค้า และปัญหาความร่วมมือจัดงานระหว่างผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

1.2 ความต้องการเกี่ยวกับการจัดงานประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี

ความต้องการเกี่ยวกับการจัดงานประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ตามบทบาทของเทศบาลนครอุบลราชธานีในการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่นจำแนกตามบทบาท 5 ด้านสรุปได้ว่า

ด้านสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยว ส่วนใหญ่มีความต้องการให้จัดขบวนแห่และเน้นการฟ้อนรำที่สวยงามเพื่อดึงดูดใจนักท่องเที่ยว

ด้านโครงสร้างพื้นฐาน มีความต้องการให้เพิ่มป้ายแสดงเส้นทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวตามเส้นทางจราจร เพื่อความสะดวกของนักท่องเที่ยว

ด้านศักยภาพของเทศบาลนครอุบลราชธานี ส่วนใหญ่ต้องการให้มีเจ้าหน้าที่คอยอำนวยความสะดวกและแนะนำเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในงาน

ด้านการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ส่วนใหญ่ต้องการให้จัดขบวนแห่เข้าร่วมงานโดยเปิดโอกาสให้ภาคเอกชน พ่อค้า ส่งขบวนเข้าประกวดด้วยเพื่อความหลากหลาย และการมีส่วนร่วมอย่างทั่วถึง

ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกพบว่า ส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับความเพียงพอและความสะอาดของห้องน้ำในแหล่งท่องเที่ยว

2. ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาบทบาทของเทศบาลนครอุบลราชธานีในการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น : กรณีศึกษาการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาในเชิงนโยบาย และข้อเสนอแนะเชิงวิชาการสำหรับการศึกษาค้างต่อไป ดังนี้

2.1 ข้อเสนอแนะจากผลการศึกษา

ข้อเสนอแนะจากผลการศึกษา ผู้ศึกษานำเสนอเป็นรายด้าน ดังนี้

2.1.1 ด้านสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยว

ปัญหาในการปฏิบัติงานตามบทบาทของเทศบาลนครอุบลราชธานีในการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยว มากที่สุดคือ ความน่าสนใจของรูปแบบการจัดงานโดยรวม ส่วนความต้องการของกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่ต้องการให้จัดขบวนแห่และเน้นการฟ้อนรำที่สวยงามเพื่อดึงดูดใจนักท่องเที่ยว ดังนั้น เทศบาลนครอุบลราชธานีอาจมีการปรับรูปแบบการจัดงานที่เน้นถึงความสวยงามของขบวนแห่และการฟ้อนรำ เพื่อดึงดูดใจนักท่องเที่ยว เพราะสิ่งดึงดูดใจจะเป็นสิ่งแรกที่ทำให้นักท่องเที่ยวตัดสินใจเดินทางมาท่องเที่ยว

2.1.2 ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก

ปัญหาในการปฏิบัติงานตามบทบาทของเทศบาลนครอุบลราชธานีในการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านสิ่งอำนวยความสะดวก มากที่สุดคือ สุขลักษณะและคุณภาพของร้านอาหาร ส่วนความต้องการของกลุ่มตัวอย่างพบว่า ส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับความเพียงพอและความสะอาดของห้องน้ำในแหล่งท่องเที่ยว ดังนั้น เทศบาลนครอุบลราชธานีโดยกอง

สาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม ควรร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านสาธารณสุข ดำเนินการเกี่ยวกับสุขลักษณะและคุณภาพของร้านอาหารเพื่อความมั่นใจของนักท่องเที่ยว นอกจากนี้ ยังต้องปรับปรุงเรื่องความเพียงพอของห้องน้ำในแหล่งท่องเที่ยว รวมถึงความสะอาดของห้องน้ำ

2.1.3 ด้านโครงสร้างพื้นฐาน

ปัญหาในการปฏิบัติงานตามบทบาทของเทศบาลนครอุบลราชธานีในการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านโครงสร้างพื้นฐาน มากที่สุดคือ ประสิทธิภาพการจัดการขยะในแหล่งท่องเที่ยว ส่วนความต้องการของกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่ต้องการให้เพิ่มป้ายแสดงเส้นทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวตามเส้นทางการจราจร เพื่อความสะดวกของนักท่องเที่ยว ซึ่งเทศบาลนครอุบลราชธานีควรมีมาตรการในการจัดการขยะ ตลอดจนปรับระบบการประชาสัมพันธ์เส้นทางการท่องเที่ยว

2.1.4 ด้านศักยภาพของเทศบาลนครอุบลราชธานี

ปัญหาในการปฏิบัติงานตามบทบาทของเทศบาลนครอุบลราชธานีในการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศักยภาพของเทศบาลนครอุบลราชธานี มากที่สุดคือ ความเพียงพอของบุคลากรที่ปฏิบัติงานด้านวัฒนธรรม ส่วนความต้องการของกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่ต้องการให้มีเจ้าหน้าที่คอยอำนวยความสะดวกและแนะนำเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในงาน ซึ่งข้อจำกัดของเทศบาลนครอุบลราชธานีในด้านบุคลากรที่ปฏิบัติงานด้านวัฒนธรรม อาจแก้ไขโดยให้ประชาชน ชุมชนในคุ้มวัดที่ทำเทียนเข้ามามีส่วนร่วม

2.1.5 ด้านการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

ปัญหาในการปฏิบัติงานตามบทบาทของเทศบาลนครอุบลราชธานีในการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง มากที่สุดคือ ปัญหาเกี่ยวกับการไม่ให้ความร่วมมือขององค์กรภาครัฐ ส่วนความต้องการของกลุ่มตัวอย่างพบว่า ส่วนใหญ่ต้องการให้เทศบาลนครอุบลราชธานีเปิดโอกาสให้ภาคเอกชน พ่อค้า ส่งขบวนเข้าประกวดเพื่อความหลากหลาย และการมีส่วนร่วมอย่างทั่วถึง

2.2 ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการสำหรับการศึกษารังต่อไป

ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับความหลากหลายของเส้นทางการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมรูปแบบต่าง ๆ เช่น การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมด้านวิถีชีวิตชุมชนที่ทำเทียนพรรษา การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมด้านประวัติศาสตร์ เนื่องจากผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่าจังหวัดอุบลราชธานีมีศักยภาพในระดับมากด้านสิ่งดึงดูดใจสำหรับนักท่องเที่ยวให้มาท่องเที่ยว

ควรมีการศึกษาเชิงปฏิบัติการชุมชนต้นแบบของการจัดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม
 ควรมีการศึกษารูปแบบการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์แบบมีชีวิตเกี่ยวกับประเพณีเทียมนพรรษา
 เพื่อการพัฒนาให้เป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับเด็ก นักเรียน นักศึกษา เยาวชน ประชาชน ทั้งในจังหวัด
 อุบลราชธานี ต่างจังหวัด และเพื่อการเผยแพร่ไปยังต่างประเทศ

เอกสารอ้างอิง

- กรุงเทพมหานคร. (2545). **รวมกฎหมายและระเบียบเกี่ยวกับงานด้านเทคนิค**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สหกรณ์ชุมนุมการเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กระทรวงวัฒนธรรม. (2547). **เอกสารประกอบการประชุมสัมมนานักบริหารงานวัฒนธรรม**. กรุงเทพฯ: สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์.
- กิ่งมณี ทาลุมพุก. (2546). **แนวทางการพัฒนาเขตเทศบาลเมืองวารินชำราบเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กรณีศึกษาชุมชนลี้แล ชุมชนกุดเป่ง และลำค้ำน้ำแซบ**. รายงานการศึกษาวิชาสัมมนาการท่องเที่ยว คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.
- จังหวัดอุบลราชธานี. (2550). **เลิศล้ำเลอค่า เทียนพรรษาเมืองอุบล**. อุบลราชธานี: คณะกรรมการจัดทำหนังสือวิวัฒนาการประวัติประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี.
- จิราวรรณ กาวิละ. (2544). **ทางเลือกของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม: กรณีศึกษาหมู่บ้านวัวลาย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่**. รายงานการค้นคว้าอิสระศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ฉัตรทิพย์ นาถสุภา. (2531). **ทิศทางหมู่บ้านไทย**. กรุงเทพฯ: เจริญวิทย์การพิมพ์.
- เทศบาลนครอุบลราชธานี. (2550). **แผนพัฒนาสามปี (พ.ศ.2551-2553)**. อุบลราชธานี: กองวิชาการและแผนงาน.
- บุญสฤษฎ์ อเนกสุข. (2544). **รัฐกับการลงทุนทางวัฒนธรรม: ศึกษากรณีงานแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ประเวศ วะสี. (2537). **วัฒนธรรมกับการพัฒนา**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.
- พนารัตน์ สุภาคาร. (2548). **บทวิเคราะห์วัฒนธรรมกับทฤษฎีสัญลักษณ์สัมพันธ์**. อุบลราชธานี: สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดอุบลราชธานี.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2540). **วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์**. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา.

พัชนี สภา; พนารัตน์ สุภาคาร และกนกนวล ผาป่อง. (2549). **บทบาทการปฏิบัติงานด้านวัฒนธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดอุบลราชธานี**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.

ภัทระ ไผ่เฉลิม และนงทิศา พลทม. (2545). **แนวทางการพัฒนาการจัดนำเที่ยวรอบเมืองอุบลราชธานี**. [ม.ป.ท.]: คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี. (2549). **รายงานการประเมินผลการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา “๖๐ ปี พระบารมีแผ่ไพศาล งานตระการเทียนพรรษา เทิดราชัน” ประจำปี พ.ศ.2549**. อุบลราชธานี: จังหวัดอุบลราชธานี.

ยุพิน พานแก้ว. (2544). **ความเป็นไปได้ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรณีศึกษาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี พื้นที่ตำบลบึงหวาย,หนองกินเพล และโนนผึ่ง**. [ม.ป.ท.]: คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.

วิวัฒน์ชัย บุญญานพวงศ์. (2544). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์วัฒนธรรมชุมชน: ศึกษาเฉพาะกรณีชุมชนมอญบ้านเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ศักดิ์ชัย อุทธิโท และคณะ. (2550). **วิวัฒนาการการสร้างสรรค์เทียนพรรษา: กรณีศึกษาผลงานที่ได้รับรางวัลจากการประกวดเทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ตั้งแต่ปี พ.ศ.2546-ปัจจุบัน**. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

สุพัตรา สุภาพ. (2528). **สังคมวิทยา**. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. (2537). **การศึกษาสืบค้นวัฒนธรรมท้องถิ่น**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

_____. (2537). **วัฒนธรรมกับการพัฒนา**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

_____. (2537). **วัฒนธรรมและวัฒนธรรมท้องถิ่น**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

อภิขยา นิเวศน์ และจารุณี กาญจะโนสถ. (2550). **ภูมิปัญญาท้องถิ่น**. กรุงเทพฯ: จิตร์วัฒน์.

เอกวิทย์ ณ ถลาง. (2544). **ภูมิปัญญาอีสาน**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์อัมรินทร์.

ภาคผนวก ก
รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

1. ดร.คุสิต สมศรี

ตำแหน่ง รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
อุบลราชธานี เขต 5

- การศึกษามหาบัณฑิต(การประถมศึกษา)
- ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา)
- ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต (การบริหารการศึกษา)
- เป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในการสอบวิทยานิพนธ์ของ
นักศึกษาระดับปริญญาโท ม.ราชภัฏอุบลราชธานี
- เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือในการทำวิทยานิพนธ์
ของ นักศึกษาปริญญาโท ม.ราชภัฏอุบลราชธานีและมราชธานี
- เป็นวิทยากรอบรมหลักสูตรผู้บริหารสถานศึกษาระดับสูง
- ศึกษาดูงานการจัดการศึกษาประเทศสหรัฐอเมริกา
- ศึกษาดูงานประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน
- ศึกษาดูงาน ณ เขตบริหารพิเศษฮ่องกง และสาธารณรัฐ
ประชาชนจีน
- ผ่านการอบรมสัมมนาแบบเข้มเรื่องการวิจัยเชิงคุณภาพและ
การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

2. นายสมิตร กองกาญจน์

ตำแหน่ง ข้าราชการบำนาญ อดีตวัฒนธรรมจังหวัดอุบลราชธานี

- พัฒนบริหารศาสตร มหาบัณฑิต สาขาพัฒนาสังคม
(การจัดการ) สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
- เป็นกรรมการสอบนักศึกษาระดับปริญญาโทมหาวิทยาลัย
ราชภัฏอุบลราชธานี
- ศึกษาดูงานด้านวัฒนธรรมที่ประเทศเวียดนามและประเทศ
จีน
- ผลงานด้านวัฒนธรรม
- หนังสืออุบลราชธานี : งามล้ำเทียนพรรษา
- หนังสือภูมิปัญญาชาวบ้านไทยอีสาน
- หนังสืออุบลคนฮักวัฒนธรรมไทย

3. นายอุทัย พลพวก

ตำแหน่ง วัฒนธรรมจังหวัดอุบลราชธานี

- การศึกษามหาบัณฑิต(บริหารการศึกษา)
- เป็นคณะกรรมการจัดงานประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี
- ศึกษาทางด้านวัฒนธรรมทั้งในประเทศและต่างประเทศ อาทิ ประเทศลาว เวียดนาม และจีน
- ผลงานด้านวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม เขียนและเรียบเรียงหนังสือปราชญ์เมืองอุบลฯ

4. นายสุชิน พุ่มอ้อม

ตำแหน่ง ปลัดเทศบาล 9 (นักบริหารงานเทศบาล)

เทศบาลนครอุบลราชธานี

- รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
- ศึกษางานที่ประเทศเกาหลีใต้และญี่ปุ่น
- ผ่านการอบรมหลักสูตรการบริหารงานเทศบาล วิทยาลัยการปกครอง กรมการปกครอง
- ผ่านการอบรมนักบริหารท้องถิ่นระดับสูง จากวิทยาลัยการปกครองกรมการปกครอง
- ศึกษางานการปกครองท้องถิ่นและการบริหารงานสิ่งแวดล้อมที่ประเทศสเปน, ฝรั่งเศส และสวีเดนแลนด์
- บุคลากรดีเด่นทางทะเบียน ปี 2545-2550

5. นางสาวพนารัตน์ สุภาการ

ตำแหน่ง นักวิชาการวัฒนธรรม 6 สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดอุบลราชธานี

- การศึกษามหาบัณฑิต (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- กำลังศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (วัฒนธรรมศาสตร์)
- เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย งานวิจัยที่รับทุนจาก สกว.เรื่องมาตรการการจัดการท่องเที่ยวบนเกาะช้าง ของมหาวิทยาลัยเอเชีย
- เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัยของนักศึกษาปริญญาโท ม.ราชธานี และม.รามคำแหง

- ศึกษางานเรื่องวัฒนธรรมกับการพัฒนาเศรษฐกิจที่ประเทศกัมพูชา
- ศึกษางานเรื่องการอนุรักษ์วัฒนธรรมชนเผ่า ที่ประเทศ
- สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
- เขียนบทความด้านวัฒนธรรมกับการท่องเที่ยว เรื่อง “วิถีพรานปลา เส้นทางสู่หมู่บ้านวัฒนธรรมเชิงนิเวศน์” ได้รับการคัดเลือกให้ตีพิมพ์เผยแพร่ โดยมหาวิทยาลัยมหาสารคาม และวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี
- ได้รับทุนสนับสนุนการทำวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติเพื่อศึกษาบทบาทของ อบต.จังหวัดอุบลราชธานีในการปฏิบัติงานด้านวัฒนธรรม
- ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยด้านวัฒนธรรม เรื่อง รูปแบบโครงการมูตงบพบพระธรรมในชุมชนจังหวัดอุบลราชธานี จากกรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม
- ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัย เรื่อง รูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของชุมชนลุ่มน้ำมูลที่ได้รับผลกระทบทาง ระบบนิเวศ จากมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ภาคผนวก ข

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

แบบสอบถาม

เรื่อง บทบาทของเทศบาลนครอุบลราชธานีในการอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น: กรณีศึกษาการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาบทบาทของเทศบาลนครอุบลราชธานี ในการอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น กรณีศึกษาการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา ศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการการจัดงานประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษา เพื่อนำไปกำหนดแนวทางที่เหมาะสมสำหรับการจัดงานของเทศบาลนครอุบลราชธานี
2. โปรดเติมข้อความหรือกาเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความเป็นจริงและความคิดเห็นของท่าน
3. แบบสอบถามแบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้
 - ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
 - ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาในการจัดงานแห่เทียนเข้าพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี ตามบทบาทของเทศบาลนครอุบลราชธานีในการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น
 - ตอนที่ 3 ความต้องการเกี่ยวกับการจัดงานแห่เทียนเข้าพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ตามบทบาทของเทศบาลนครอุบลราชธานีในการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น
4. ระดับความคิดเห็นแบ่งออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้
 - 1 หมายถึง มีปัญหาน้อย
 - 2 หมายถึง มีปัญหาปานกลาง
 - 3 หมายถึง มีปัญหามาก

ธัญญพัทธ์ ศรีบุญสถิตพงษ์

นักศึกษาปริญญาโทรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น
มหาวิทยาลัยขอนแก่น ศูนย์จังหวัดอุบลราชธานี

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1. เพศ

- ☐ ชาย ☐ หญิง

2. สถานภาพ

- ☐ ผู้ปฏิบัติงานในเทศบาลนครอุบลราชธานี
☐ คณะกรรมการจัดงาน
☐ ประชาชนทั่วไป(หัวหน้าครัวเรือนหรือตัวแทนหัวหน้าครัวเรือน)

3. อายุ

- ☐ ต่ำกว่า 20 ปี ☐ 20 – 29 ปี ☐ 30 – 39 ปี
☐ 40 – 49 ปี ☐ 50 ปี ขึ้นไป

4. ระดับการศึกษา

- ☐ ประถมศึกษา ☐ มัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า
☐ มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า ☐ อนุปริญญา
☐ ปริญญาตรี ☐ สูงกว่าปริญญาตรี

5. อาชีพหลัก

- ☐ เกษตรกรรม ☐ รับจ้าง
☐ ค้าขาย ☐ รับราชการ
☐ อื่นๆ(ระบุ).....

6. รายได้

- ☐ ต่ำกว่า 5,001 บาท ☐ 5,001-10,000 บาท
☐ 10,001-15,000 บาท ☐ 15,001-20,000 บาท
☐ 20,001-25,000 บาท ☐ 25,001 บาทขึ้นไป

7. จำนวนครั้งที่เข้าร่วมงานแห่เทียนเข้าพรรษาอุบลราชธานี

- ☐ 1-3 ครั้ง ☐ 4-6 ครั้ง
☐ 7-10 ครั้ง ☐ มากกว่า 10 ครั้ง

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นต่อสภาพปัญหาการจัดงานประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี
ตามบทบาทของเทศบาลนครอุบลราชธานี ในการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณี และภูมิ
ปัญญาท้องถิ่น

ที่	สภาพปัญหา	ระดับความคิดเห็น			สำหรับผู้ ศึกษา
		3	2	1	
1	ด้านสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยว				
1.1	ปัญหาเกี่ยวกับความน่าสนใจของการประกวด ต้นเทียน				
1.2	ปัญหาเกี่ยวกับความน่าสนใจของการประกวด ขบวนแห่ต้นเทียน				
1.3	ปัญหาเกี่ยวกับความน่าสนใจของการประกวด นางงามต้นเทียน				
1.4	ปัญหาเกี่ยวกับความน่าสนใจของสินค้าชุมชน หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์				
1.5	ปัญหาเกี่ยวกับความน่าสนใจของการนำเสนอ กิจกรรมที่แสดงถึงวิถีชีวิตคนอุบลฯกับการแห่ เทียนพรรษา				
1.6	ปัญหาเกี่ยวกับความน่าสนใจของรูปแบบการ จัดงานโดยรวม				
2	ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก				
2.1	มีปัญหาเกี่ยวกับศูนย์บริการข้อมูลแก่นัก ท่องเที่ยว				
2.2	มีปัญหาเกี่ยวกับความเพียงพอของสถานที่พัก สำหรับรองรับนักท่องเที่ยว				
2.3	มีปัญหาเกี่ยวกับความเพียงพอของร้านอาหาร สำหรับรองรับนักท่องเที่ยว				
2.4	มีปัญหาเรื่องสุขลักษณะ และคุณภาพของ ร้านอาหาร				
2.5	มีปัญหาเกี่ยวกับการบริการ และ ประชาสัมพันธ์ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว				

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นต่อสภาพปัญหาการจัดงานประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี
ตามบทบาทของเทศบาลนครอุบลราชธานี ในการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณี และภูมิ
ปัญญาท้องถิ่น (ต่อ)

ที่	สภาพปัญหา	ระดับความคิดเห็น			สำหรับผู้ ศึกษา
		3	2	1	
2	ด้านสิ่งแวดล้อมความสะอาด				
2.6	มีปัญหาเกี่ยวกับร้านจำหน่ายของที่ระลึก สำหรับนักท่องเที่ยว				
2.7	มีปัญหาเกี่ยวกับความเพียงพอของห้องน้ำใน สถานที่ท่องเที่ยว				
2.8	มีปัญหาเกี่ยวกับความสะอาดและสุขลักษณะ ของห้องน้ำในสถานที่ท่องเที่ยว				
3	ด้านโครงสร้างพื้นฐาน				
3.1	มีปัญหาเกี่ยวกับความสะดวกในการเดินทาง ไปยังแหล่งท่องเที่ยว				
3.2	มีปัญหาเกี่ยวกับถนนที่เข้าไปยังแหล่ง ท่องเที่ยว				
3.3	มีปัญหาเกี่ยวกับประสิทธิภาพด้านการจัดการ ขยะในแหล่งท่องเที่ยว				
3.4	มีปัญหาเกี่ยวกับโทรศัพท์ เครือข่ายโทรศัพท์				
3.5	มีปัญหาเกี่ยวกับความครอบคลุมของระบบ น้ำประปา				
3.6	มีปัญหาความครอบคลุมของแสงสว่าง ไฟฟ้า ในสถานที่ท่องเที่ยว				
4	ด้านศักยภาพของเทศบาลนครอุบลราชธานี				
4.1	มีปัญหาเกี่ยวกับความเพียงพอของบุคลากรใน การดำเนินการด้านวัฒนธรรม				
4.2	มีปัญหาเกี่ยวกับความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานด้าน วัฒนธรรมของบุคลากร				

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นต่อสภาพปัญหาการจัดงานประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี
ตามบทบาทของเทศบาลนครอุบลราชธานี ในการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณี และภูมิ
ปัญญาท้องถิ่น (ต่อ)

ที่	สภาพปัญหา	ระดับความคิดเห็น			สำหรับผู้ ศึกษา
		3	2	1	
4	ด้านศักยภาพของเทศบาลนครอุบลราชธานี				
4.3	มีปัญหาเกี่ยวกับการประสานความร่วมมือ ระหว่างหน่วยงาน องค์กรชุมชน และ ประชาชน ในการดำเนินงานด้านวัฒนธรรม				
4.4	มีปัญหาเกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์การ ท่องเที่ยว				
4.5	มีปัญหาเกี่ยวกับงบประมาณ และการระดม งบประมาณสำหรับจัดงาน				
4.6	มีปัญหาเกี่ยวกับการพัฒนา และปรับปรุง แหล่งท่องเที่ยว				
5	ด้านการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง				
5.1	มีปัญหาเกี่ยวกับความร่วมมือจัดงานระหว่างผู้ มีส่วนเกี่ยวข้อง				
5.2	มีปัญหาเกี่ยวกับการไม่ให้ความร่วมมือของ ภาครัฐ				
5.3	มีปัญหาเกี่ยวกับการไม่ให้ความร่วมมือของ องค์กรภาคเอกชน ธุรกิจ ร้านค้า				
5.4	มีปัญหาเกี่ยวกับการไม่ให้ความร่วมมือของ ประชาชน				
5.5	มีปัญหาเกี่ยวกับการขาดเครือข่ายปฏิบัติงาน ด้านวัฒนธรรมในระดับชุมชน				
5.6	มีปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้รู้ และภูมิ ปัญญาท้องถิ่นด้านการแห่เทียนพรรษา				

ตอนที่ 3 ความต้องการเกี่ยวกับ การจัดงานประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานี
ตามบทบาทของเทศบาลนครอุบลราชธานี ในการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณี และภูมิ
ปัญญาท้องถิ่น

1. ด้านสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยว

.....

.....

.....

2. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก

.....

.....

.....

3. ด้านโครงสร้างพื้นฐาน

.....

.....

.....

4. ด้านศักยภาพของเทศบาลนครอุบลราชธานี

.....

.....

.....

5. ด้านการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

.....

.....

.....

ขอขอบคุณในความร่วมมือนี้อตอบแบบสอบถามไว้ ณ โอกาสนี้

ภาคผนวก ค
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

RELIABILITY ANALYSIS - SCALE (ALPHA)

		Mean	Std Dev	Cases
1.	B7	.4000	.8944	5.0
2.	C2	.8000	.4472	5.0
3.	C3	.8000	.4472	5.0
4.	C4	.6000	.8944	5.0
5.	D6	.8000	.4472	5.0
6.	A1	1.0000	.0000	5.0
7.	A2	1.0000	.0000	5.0
8.	A3	1.0000	.0000	5.0
9.	A4	1.0000	.0000	5.0
10.	A5	1.0000	.0000	5.0
11.	A6	1.0000	.0000	5.0
12.	B1	1.0000	.0000	5.0
13.	B2	1.0000	.0000	5.0
14.	B3	1.0000	.0000	5.0
15.	B4	1.0000	.0000	5.0
16.	B5	1.0000	.0000	5.0
17.	B6	1.0000	.0000	5.0
18.	B8	1.0000	.0000	5.0
19.	B9	1.0000	.0000	5.0
20.	C1	1.0000	.0000	5.0
21.	C5	1.0000	.0000	5.0
22.	C6	1.0000	.0000	5.0
23.	D1	1.0000	.0000	5.0
24.	D2	1.0000	.0000	5.0
25.	D3	1.0000	.0000	5.0
26.	D4	1.0000	.0000	5.0
27.	D5	1.0000	.0000	5.0
28.	E1	1.0000	.0000	5.0

29.	E2	1.0000	.0000	5.0
30.	E3	1.0000	.0000	5.0
31.	E4	1.0000	.0000	5.0
32.	E5	1.0000	.0000	5.0
33.	E6	1.0000	.0000	5.0

***** Method 1 (space saver) will be used for this analysis *****

—

RELIABILITY ANALYSIS - SCALE (ALPHA)

		Mean	Std Dev	Cases
1.	A1	1.7000	.6513	30.0
2.	A2	1.7333	.6915	30.0
3.	A3	2.0333	.6687	30.0
4.	A4	1.6667	.7112	30.0
5.	A5	1.6333	.7649	30.0
6.	A6	1.7333	.5833	30.0
7.	B1	1.9000	.7589	30.0
8.	B2	2.3333	.7581	30.0
9.	B3	2.0333	.6149	30.0
10.	B4	2.0333	.5561	30.0
11.	B5	2.0333	.7184	30.0
12.	B6	1.8667	.6288	30.0
13.	B7	1.6667	.6609	30.0
14.	B8	2.2000	.7611	30.0
15.	B9	2.3667	.6687	30.0
16.	C1	1.6333	.7184	30.0
17.	C2	1.7000	.7022	30.0
18.	C3	1.8000	.8052	30.0
19.	C4	1.4000	.6215	30.0
20.	C5	1.7333	.6397	30.0
21.	C6	1.9000	.7120	30.0
22.	D1	1.8000	.6644	30.0
23.	D2	1.7000	.7022	30.0
24.	D3	1.8667	.6814	30.0

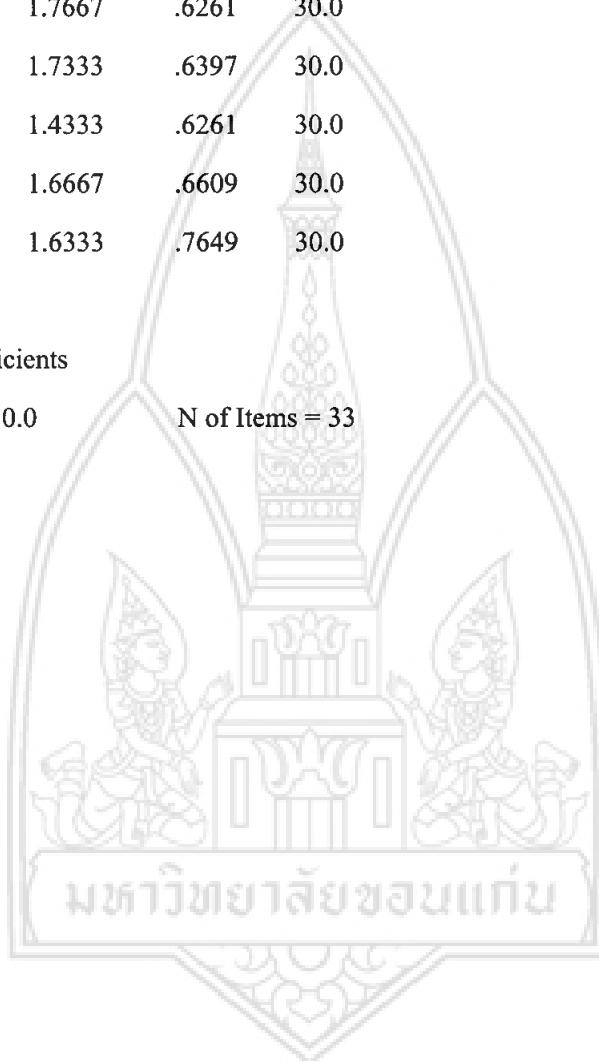
25.	D4	1.7333	.6915	30.0
26.	D5	1.8667	.6814	30.0
27.	D6	1.9333	.6397	30.0
28.	E1	1.7000	.6513	30.0
29.	E2	1.7667	.6261	30.0
30.	E3	1.7333	.6397	30.0
31.	E4	1.4333	.6261	30.0
32.	E5	1.6667	.6609	30.0
33.	E6	1.6333	.7649	30.0

Reliability Coefficients

N of Cases = 30.0

N of Items = 33

Alpha = .9451

STATUS

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1.00	47	12.5	12.5	12.5
	2.00	30	8.0	8.0	20.4
	3.00	300	79.6	79.6	100.0
	Total	377	100.0	100.0	

SEX

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1.00	159	42.2	42.2	42.2
	2.00	218	57.8	57.8	100.0
	Total	377	100.0	100.0	

AGE

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1.00	9	2.4	2.4	2.4
	2.00	58	15.4	15.4	17.8
	3.00	106	28.1	28.1	45.9
	4.00	142	37.7	37.7	83.6
	5.00	62	16.4	16.4	100.0
	Total	377	100.0	100.0	

EDU

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1.00	76	20.2	20.2	20.2
	2.00	57	15.1	15.1	35.3
	3.00	66	17.5	17.5	52.8
	4.00	40	10.6	10.6	63.4
	5.00	117	31.0	31.0	94.4
	6.00	21	5.6	5.6	100.0
	Total	377	100.0	100.0	

OCC

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1.00	17	4.5	4.5	4.5
	2.00	126	33.4	33.4	37.9
	3.00	64	17.0	17.0	54.9
	4.00	89	23.6	23.6	78.5
	5.00	20	5.3	5.3	83.8
	6.00	19	5.0	5.0	88.9
	7.00	26	6.9	6.9	95.8
	8.00	1	.3	.3	96.0
	9.00	15	4.0	4.0	100.0
	Total	377	100.0	100.0	

SALARY

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1.00	90	23.9	23.9	23.9
	2.00	160	42.4	42.4	66.3
	3.00	59	15.6	15.6	82.0
	4.00	25	6.6	6.6	88.6
	5.00	14	3.7	3.7	92.3
	6.00	29	7.7	7.7	100.0
	Total	377	100.0	100.0	

NUM

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1.00	71	18.8	18.8	18.8
	2.00	89	23.6	23.6	42.4
	3.00	53	14.1	14.1	56.5
	4.00	164	43.5	43.5	100.0
	Total	377	100.0	100.0	

A1

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1.00	106	28.1	28.1	28.1
	2.00	167	44.3	44.3	72.4
	3.00	104	27.6	27.6	100.0
	Total	377	100.0	100.0	

A2

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1.00	100	26.5	26.5	26.5
	2.00	198	52.5	52.5	79.0
	3.00	79	21.0	21.0	100.0
	Total	377	100.0	100.0	

A3

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1.00	107	28.4	28.4	28.4
	2.00	190	50.4	50.4	78.8
	3.00	80	21.2	21.2	100.0
	Total	377	100.0	100.0	

A4

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1.00	90	23.9	23.9	23.9
	2.00	181	48.0	48.0	71.9
	3.00	106	28.1	28.1	100.0
	Total	377	100.0	100.0	

A5

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1.00	93	24.7	24.7	24.7
	2.00	177	46.9	46.9	71.6
	3.00	107	28.4	28.4	100.0
	Total	377	100.0	100.0	

A6

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1.00	88	23.3	23.3	23.3
	2.00	210	55.7	55.7	79.0
	3.00	79	21.0	21.0	100.0
	Total	377	100.0	100.0	

B1

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1.00	94	24.9	24.9	24.9
	2.00	164	43.5	43.5	68.4
	3.00	119	31.6	31.6	100.0
	Total	377	100.0	100.0	

B2

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1.00	70	18.6	18.6	18.6
	2.00	189	50.1	50.1	68.7
	3.00	118	31.3	31.3	100.0
	Total	377	100.0	100.0	

B3

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1.00	84	22.3	22.3	22.3
	2.00	186	49.3	49.3	71.6
	3.00	107	28.4	28.4	100.0
	Total	377	100.0	100.0	

B4

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1.00	69	18.3	18.3	18.3
	2.00	219	58.1	58.1	76.4
	3.00	89	23.6	23.6	100.0
	Total	377	100.0	100.0	

B5

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1.00	96	25.5	25.5	25.5
	2.00	183	48.5	48.5	74.0
	3.00	98	26.0	26.0	100.0
	Total	377	100.0	100.0	

B6

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1.00	90	23.9	23.9	23.9
	2.00	205	54.4	54.4	78.2
	3.00	82	21.8	21.8	100.0
	Total	377	100.0	100.0	

B8

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1.00	67	17.8	17.8	17.8
	2.00	177	46.9	46.9	64.7
	3.00	133	35.3	35.3	100.0
	Total	377	100.0	100.0	

B9

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1.00	70	18.6	18.6	18.6
	2.00	174	46.2	46.2	64.7
	3.00	133	35.3	35.3	100.0
	Total	377	100.0	100.0	

C1

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1.00	84	22.3	22.3	22.3
	2.00	187	49.6	49.6	71.9
	3.00	106	28.1	28.1	100.0
	Total	377	100.0	100.0	

C2

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1.00	83	22.0	22.0	22.0
	2.00	196	52.0	52.0	74.0
	3.00	98	26.0	26.0	100.0
	Total	377	100.0	100.0	

C3

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1.00	88	23.3	23.3	23.3
	2.00	200	53.1	53.1	76.4
	3.00	89	23.6	23.6	100.0
	Total	377	100.0	100.0	

C4

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1.00	141	37.4	37.4	37.4
	2.00	169	44.8	44.8	82.2
	3.00	67	17.8	17.8	100.0
	Total	377	100.0	100.0	

C5

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1.00	131	34.7	34.7	34.7
	2.00	185	49.1	49.1	83.8
	3.00	61	16.2	16.2	100.0
	Total	377	100.0	100.0	

C6

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1.00	134	35.5	35.5	35.5
	2.00	173	45.9	45.9	81.4
	3.00	70	18.6	18.6	100.0
	Total	377	100.0	100.0	

D1

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1.00	83	22.0	22.0	22.0
	2.00	208	55.2	55.2	77.2
	3.00	86	22.8	22.8	100.0
	Total	377	100.0	100.0	

D2

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1.00	90	23.9	23.9	23.9
	2.00	198	52.5	52.5	76.4
	3.00	89	23.6	23.6	100.0
	Total	377	100.0	100.0	

D3

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1.00	107	28.4	28.4	28.4
	2.00	174	46.2	46.2	74.5
	3.00	96	25.5	25.5	100.0
	Total	377	100.0	100.0	

D4

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1.00	94	24.9	24.9	24.9
	2.00	206	54.6	54.6	79.6
	3.00	77	20.4	20.4	100.0
	Total	377	100.0	100.0	

D5

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1.00	74	19.6	19.6	19.6
	2.00	204	54.1	54.1	73.7
	3.00	99	26.3	26.3	100.0
	Total	377	100.0	100.0	

D6

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1.00	74	19.6	19.6	19.6
	2.00	196	52.0	52.0	71.6
	3.00	107	28.4	28.4	100.0
	Total	377	100.0	100.0	

E1

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1.00	91	24.1	24.1	24.1
	2.00	201	53.3	53.3	77.5
	3.00	85	22.5	22.5	100.0
	Total	377	100.0	100.0	

E2

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1.00	91	24.1	24.1	24.1
	2.00	214	56.8	56.8	80.9
	3.00	72	19.1	19.1	100.0
	Total	377	100.0	100.0	

E3

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1.00	88	23.3	23.3	23.3
	2.00	211	56.0	56.0	79.3
	3.00	78	20.7	20.7	100.0
	Total	377	100.0	100.0	

E4

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1.00	112	29.7	29.7	29.7
	2.00	186	49.3	49.3	79.0
	3.00	79	21.0	21.0	100.0
	Total	377	100.0	100.0	

E5

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1.00	93	24.7	24.7	24.7
	2.00	198	52.5	52.5	77.2
	3.00	86	22.8	22.8	100.0
	Total	377	100.0	100.0	

E6

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1.00	99	26.3	26.3	26.3
	2.00	196	52.0	52.0	78.2
	3.00	82	21.8	21.8	100.0
	Total	377	100.0	100.0	

TA

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1.00	123	32.6	32.6	32.6
	2.00	180	47.7	47.7	80.4
	3.00	74	19.6	19.6	100.0
	Total	377	100.0	100.0	

TB

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1.00	75	19.9	19.9	19.9
	2.00	187	49.6	49.6	69.5
	3.00	115	30.5	30.5	100.0
	Total	377	100.0	100.0	

TC

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1.00	137	36.3	36.3	36.3
	2.00	186	49.3	49.3	85.7
	3.00	54	14.3	14.3	100.0
	Total	377	100.0	100.0	

TD

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1.00	109	28.9	28.9	28.9
	2.00	186	49.3	49.3	78.2
	3.00	82	21.8	21.8	100.0
	Total	377	100.0	100.0	

TE

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1.00	117	31.0	31.0	31.0
	2.00	189	50.1	50.1	81.2
	3.00	71	18.8	18.8	100.0
	Total	377	100.0	100.0	

T

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1.00	82	21.8	21.8	21.8
	2.00	234	62.1	62.1	83.8
	3.00	61	16.2	16.2	100.0
	Total	377	100.0	100.0	

AA

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1.00	52	13.8	13.8	13.8
	2.00	251	66.6	66.6	80.4
	3.00	74	19.6	19.6	100.0
	Total	377	100.0	100.0	

BB

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1.00	38	10.1	10.1	10.1
	2.00	251	66.6	66.6	76.7
	3.00	88	23.3	23.3	100.0
	Total	377	100.0	100.0	

CC

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1.00	55	14.6	14.6	14.6
	2.00	268	71.1	71.1	85.7
	3.00	54	14.3	14.3	100.0
	Total	377	100.0	100.0	

DD

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1.00	58	15.4	15.4	15.4
	2.00	237	62.9	62.9	78.2
	3.00	82	21.8	21.8	100.0
	Total	377	100.0	100.0	

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ สกุล	นางสาวรัชฎาพัทธ์ ศรีบุญสถิตพงษ์
วัน เดือน ปีเกิด	10 พฤษภาคม 2511
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	138/5 ถนนหลวง ตำบลในเมือง อำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี 34000
ประวัติการศึกษา	พ.ศ.2525 มัธยมศึกษาตอนต้น (ม.3) โรงเรียนลือคำหาญ อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี
	พ.ศ.2528 มัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.6) โรงเรียนเบ็ญจะมะมหาราช อำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี
	พ.ศ.2542 ปริญญาตรี การจัดการทั่วไป สถาบันราชภัฏ อุบลราชธานี
	พ.ศ.2551 ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น
สถานที่ทำงาน	เทศบาลนครอุบลราชธานี อำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี

มหาวิทยาลัยขอนแก่น